Urme antice în Prahova

Din timpul așa numitei epoci preistorice, nu am putea preciza mai nimic referitor la teritoriul actualului județ Prahova. Un lucru e sigur și anume că în regiunea sudică — câmpia dela sudul Ploeștilor [1]) — pe timpul omului quaternar erau apele cari acoperiau totul și cari s'au retras pe încetul, dând la iveală pământul mănos al Sciției.

Din timpul omului, preistoric ne-au rămas prea puține lucruri, astfel: un topor de granit (Comarnic), o daltă de gresie (Urlați) și o secură de aramă (Șotrile), cari după aprecierea d-lui Moisil, ar fi vechi de peste 4.000 de ani...

Mai în urmă, au locuit pe aici Sciții și Agatirșii. Primii, păstori nestabili, cruzi și războinici, neavând nici un fel de așezare, luptând călare și hrănindu-se „nu cu productele plugului, ci numai cu turmele lor" (Herodot), au fost în stare să poarte războiul chiar împotriva lui Darius, înfruntând astfel pe oricine cuteza să le calce pământurile.

Mai puțin vânturateci și stabili, Agatrișii se pare că au ocupat partea muntoasă. După relatările lui Herodot, se ocupau cu albinăritul și păstoritul, iar Aristotel ne spune că aveau legi pe cari le scriau în versuri, ca să le poată învăța mai ușor.

In urmă, Geții stăpânirăaceste locuri și apoi, Daco-Romanii.

Rămășițele scito-dacice se reduc la câteva construcții și obiecte găsite.

Intre comunele Băicoi-Țintea și apa Prahovei, este o câmpie mare, pe care o taie în lat calea ferată, și care poartă numele de Brancioc. Din loc în loc, movilele și gorganele regulat indicate, au făcut pe mulți să le scoată drept vechi monumente frumoase, cari — însă— prin nici-o săpătură nu au dat vre-o dovadă afirmativă sau contrarie.

Ruini propriu zise de cetate, se găsesc la locul numit **Păducel** situat la nordul comunei Cerașu; cu toate că azi sunt aproape de recunoscut. Cezar Bolliac le arată ca fiind de factură celtică. Puțin în urmă, neobositul cercetător Gr. Tocilescu, socotește mai veridic ca fiind ruinele vre-unui castel săsesc medieval, decât vre-o ruina din epoca dacică.

Cât despre obiectele găsite, acestea se mărginesc la cioburi, fragmente de vase, găsite pe dealul **Merezin** din com. Ceptura a căror reconstituire nu a dat vre-un rezultat apreciabil și nici cercetări științifice nu s'au încercat.

Mai bogat decât în urnele dace, județul Prahova au antichități romane de seamă, reprezintate prin localități, drumuri și întărituri.

Pe acea vreme, în aceste locuri era provincia Dacia Malvenis; cât despre urme de vre o organizații particulară a județului, nu sunt indicii

Departe, în munții Teleajenului, se află localitatea Drajna de sus, căruia — o tradiție — îi atribue ca origină un vestit oraș dac. Ceiace e însă sigur e faptul că Romanii au ales aici un deal cu minunată poziție strategică și au ridicat un castel care se pare că ocupa vre-o 40 de hectare. După puținele inscripții găsite, se poate afirma cu certitudine că aici și-au avut sediul legiunile: I Italica, V Macedonica și XI Claudia Pia Phideli, din timpul ocupații romane. Mai târziu, pătrunzând chiar în aceste meleaguri triburile de barbari lagărul este distrus și n'au mai rămasă decât cărămizile sfărâmate, arme, vase și monetele îngropate de frica năvălitorilor.

Locul unde a fost Castrul poartă numirea de **Grădiștea** (oraș întărit, tabără) încă din timpurile trecute și abia în 1888 s'au făcut primele cercetări sumare de către Gr. Tocilescu.

Vechiul castru avea trei artere de comunicație: spre răsărit trecea cam prin locurile unde azi sunt satele Ogretia, Posești și Bâsca; alte spre apus, pe la Făget și Teișani, de unde se lega cu marele drum roman, împietrit, iar spre Miază-zi era un drumeag pe malul apei Dragna, până la Văleni-de-Munte, de unde avea debușeu tot în drumul cel mare.

Un alt castru este **Tinosu**, pe malul Prahovei, pendinte de Com. Prahovei mici și ca de obiceiu, leagănul era înconjurat cu un puternic val. Aici nu s'au găsit decât grâne carbonizate — de sigur cu prilejul năvălirilor barbare — olărie veche și arme.

Un alt lagăr roman, a fost identificat la **Pisculești**, în apropriere de halta Prahova, unde s'a găsit parapetul, care — după cât se pare—a fost puternic zidit.

In acelaș fel sunt ruinile dela **Mănești** cari datează cam depe la anul 300 d. Ch.

Și mintea țăranului nostru, care caută lămuriri asupra mai tuturor lucrurilor, după ce a găsit aceste urme antice, le-a învăluit în pânza legendii al cărui fir, de regulă, ne duce de obiceiu la miticul Radu Negru și Tătarii. Pe unde s'au găsit arme, legenda născocește povești întregi despre comori. Astfel, pe valea Teleajenului, e credința că la Homorăciu sunt bani ascunși de tătari, dar locul... nu-l știe nimeni, astfel că miuunata comoară nu poate fi găsită...

Dar, tot prin urmele **romane...**

Sunt drumurile și șoselile militare. In «Fouilles et recherches», neobositul Tocilescu ne vorbește de «o a treia cale plecând dela

[1]) V. Conv. Liter. an 35 fasc. XI

Un apeduct pe malul Oceanului Atlantic (în Portugalia)

Sextanta Prista (Rusciuc) și trecea prin București, Ploești, Drajna, apoi în Transilvania (p. 127). In adevăr, pe harta alăturată a citatei opere, vedem subt titlul de «căi militare neexploatate», un drum ce-și urmează drumul în Prahova pela Tinosu, vest de Ploești, Drajna și prin Biatreia în Transilvania. Tot Tocilescu mai zicea: «Drumurile cari se îndreptau în toate direcțiile, și de asemeni îngăduiau să se transporte cu ușurință oameni, mașini și provizii, dela un punct la altul (op. cit. 125).

Deci drumurile erau minunat de bine constituite iar numele lor se deosebesc şı astăzi.

După rămășițele găsite, se pare că era un drum care trece prin Boldești—Măgurele— Scăieni—Gura Vitioani—Văleni de Munte —Homorăciu — Izvoare — Măneci--Albia Teleajenului și... se pierde în munți. Acestea sunt urmele strămoșilor, pe cari localnicii le numesc «șoseaua tătărească», urmele acestui drum nu se mai cunosc desluşft decât la Mănecii Ungureni și puțin pe malurile Teleajenului.

Cu totul izolat, la **Dărmănești** s'au găsit urmele unui bun drum de piatră, iar în apropiere, oseminte și zidărie; se pare că acesta e un alt drum militar, ce vine dela **Arcina** (Bumbești) trece cam pela nordul orașulni Ploești, apoi prin **Ceptura** și se pierde spre Adjud.

Așa numite **brazdă a lui Novac**, nu e decât «vallum» numit și Brazda Nordică, Pornind dela Dunăre, a putut fi urmită pela Orevița — Craiova — Ciupagu (Argeș) — Finta (Dâmbovița—Mănești, Ploești, unde intră pe calea Rudului și i se pierde urma în oraș... De civis mai înainte, nu se mai știe nimic. Am fost susținători ai teoriei că merge până la Don, sau cel puțin în Basarabia; dealtfel chiar Tocilescu spune că merge până la Tufești (jud, Brăila). In lucrarea sa «Din trecutul Ploeștilor», D-l G. Zagoriț (p. 35) ne arată că această brazdă ar veni numai până la Ploești.

Dar ce este brazda lui Norac?

Odinioară, ființa un șanț cu mal, în lungime totală de aproape 700 m. p. pe 3, iar azi e o biată antichitate, o spinare mică de pământ, puțin însemnată ca dimensiunile originei?! Eruditul Dobrescu, în comunicarea sa asupra «Noțiunilor preistorice din România» în Congresul Internațional de Antropologie și Astrologie preistorică la Copenhaga, în 1869, spune că aceste construcții «trebue să fie anterioare periodului roman, carele, în România, pune hotar timpilor istorici» (vol. III pe 107), Tocilescu pe de altă parte susține «socotim să credem în aceste lucrări primele etape ale stăpânirei romane la nordul Dunării» și explică mai departe «deci n'ar fi motiv să ne urcăm, văzând pe Romani, după ce au cucerit partea sudică a Valahiei, că o separă materialicește de regatul mare al Dacilor, printr'un șanț (fossé).

Scopul?!... aceste șanțuri primitive erau mai curând un obstacol necesar să arate limita solului român decât întărituri (retrachemeut militaire).» Așa duceau întărituri contra Dacilor dela Nord, și în acelaşi timp, notar al Imperiului Roman.

Incă un val e menționat la **Stăncești**. Comunicare din «Dicționarul Geografic al jud. Prahova» spune că e un val puternic, lung cam de 200 m. și necercetat încă.

Asemenea urme mai sunt la **Aricești**, unde—fie zic bătrânii—s'ar fi luptat Românii cu Tătarii, din care pricină valului îi zic «șanț tătăresc». După spusele locuitorilor, aci s'ar fi găsit chiar vârfuri de săgeți.

Movilele, sunt un accesoriu al intăriturilor; din loc în loc se ridică înălțimi de pământ, de pe cari se fac observații, sau se dau semnale. Movile din acestea se pot vedea la **Nedelea**, **Scăeni** și **Negoești**, subt diferite numiri. Cea dela Nedelea poartă numele de «movila Chezarului», unde — după zisele bătrânilor —, s'ar fi găsit oseminte și arme vechi.

Dar cerceterile sistematice nu s'au tăcut. Cine știe, ce descoperiri urmitoare ar putea să ne aducă câte va fragmente de cărămizi romane dela Dranja?

Ne mulțumim numai să semnalăm aceste tradiții, obiecte și locuri, până când vre-un cercetător sârguitor, se va rătăci prin meleagurile Prahovei,... ca să desgroape morții.

Din.

Noi avioane în proecție în Italia

Italienii au fost și poate vor rămâne primii cari au început să-și închipuiască că s'ar putea construi avioane uriașe. Intr'adevăr nu s'au înșelat căci prin muncă au dat adevărate păreri uriașe cu motor.

Caproni (unul din inventatori) a creiat pela sfârșitul marelui războiu mondial un tri-plan cu o suprafață de 207 m² și cu o putere motrice 1200 H P. (cai putere). Suprafața relativ mică în raport cu puterea considerabilă se datoria numai faptului că greutatea avionului în vid era de 4000 kg. Incărcătura era de 3200 iar greutatea totală de 7200 kgr.

Inginerul italian Ricci, care avea speciălitate în hidroavioane a studiat posibilitatea construcției unor mari transatlantice; asta numai când industria i-ar putea furniza motoare care să dea până la 1200 H P.

Caproni pleacă dela formula tri-plan și temenic a studiat un avion «bi-coc» și tri -plan cu o suprafață de 318 m² și de o putere egală cu 2000 H P. Va cântări total 12.700 Kg. Din această greutate 6700 kg va fi numai încărcătura.

Mai concepe și un quadruplan de 800 m² ceia ce ar veni tocmai importanța a 2 avioane Siemens-Schukert suprapus cu o putere de 5000 H P. cântărind colosala greutate de 32.000 dintre care 20.000 kg pentru încărcătură. Acest aparat va avea o anvergură de 50 m.

Intre planurile mediane va avea o cabină susceptibilă a transporta 135 pasageri cu o viteză de 150 km pe oră. Vedem că omenirea a progresat până acolo că într'o bună zi ne vom pomeni că locuim în aer nu pe pământ.

Paris-Japonia în proecție s'ar face în 4 zile.

Popecsu - Romulus - Tătaru

Stepele şi deşerturile Turchestanului

Afară de insecte şi de paianjeni în deşert se mai găsesc foarte mulţi şerpi şi şopârle. Cu o privire repede peste nisipuri aproape că nici nu bagi de seamă existenţa lor; privind însă cu atenţiune observi ici colo siluete nelămurite ca şi cum ar fi umbre de şopârle. Ce să fie aceasta: un cocoloş de nisip având formă de animal, sau cu adevărat o şopârlă? Aproprindu-te te convingi că acest cocoloş s'a distins şi fără sgomot, a fugit pe nisip, dispărând. Intr'alt loc poţi vedea un bulgăraş de nisip semănând a pasere. Te apropii de el, vezi ceva sburând şi arătându-se în chipul ciocărliei. Faptul provine din aceia că majoritatea vietăţilor pustei sunt colorate întocmai ca nisipul, care formează mediul înconjurător. Mai cu osebire şopârlele a căror adevărată patrie ar fi aci, toţi ceilalţi locuitori ai nisipurilor, şoareci, şobolani şi ciocârlani formează numai un mic supliment la împărăţia şopârlelor. Aceastǎ făptură cu coadă lungă, agilă, mişună cu sutele pe barhan. Intre ele sunt unele foarte mici, dar sunt şi unele de mărimi extraordinare. Aşa de exemplu şopârla Veranus Caspins atinge 1.50 metri având unghii mari şi dinţi, ea se hrăneşte cu alte şopârle şi cu pasări.

III

Trecerea prin pustiul Turchestanului este foarte grea.

Caravana se mişcă cu încetul peste barhani (dune). Cămilele merg una după alta ridicând în sus boturile lor urâte, păşind greu capitele lor uriaşe, moi prin nisipul fierbinte. Ochii oamenilor sunt umflati de strălucirea soarelui şi din cauza prafului roşiatic care stă parcă atârnat în aer dând cerului, soarelui şi tuturor împrejurimilor un colorit ca de foc. Din pricina căldurei chinuitoare gâtul se usucă şi până la apă mai e încă mult! Pe drumul caravanelor fântânile se găsesc cam la 30—40 verste depărtare una de alta ba şi mai departe. Astfel de ex. din Ashabad la Iliva peste nisipurile Kara Kum caravana merge 20 zile şi câte 2-3 zile pe rând nu întâlneşti nici o fântână. Fântânile sunt săpate de Chirghizi şi Turcomani, dar apa dintr'ânsele e de obiceiu foarte rea. Adesea puţurile din nebăgare de seamă se mucegăesc si se imput; într'ânsa se adună broaşte, lipitori, boul bălţei. Şi totuşi o astfel de apă trebuie s'o bea sub razele arzătoare ale soarelui călătorul care cu chin cu vai a ajuns până la acest loc de odihnă şi care a visat îndelung să-şi potolească chinuitorul şi arzătorul foc din gâtlej şi din stomac.

Prin aceste pustiuri grozave a trebuit să facă marşuri soldaţii ruşi în timpul războiului din Turchestan. Câţi din ei n'au perit de insolaţie, de sufocare, de sete inainte de a fi reuşit să ajungă admirabila oaza înverzită dela Iliva, Taşkent, Samarkanda sau Merva, unde îi aştepta glonţul şi sabia duşmanului!

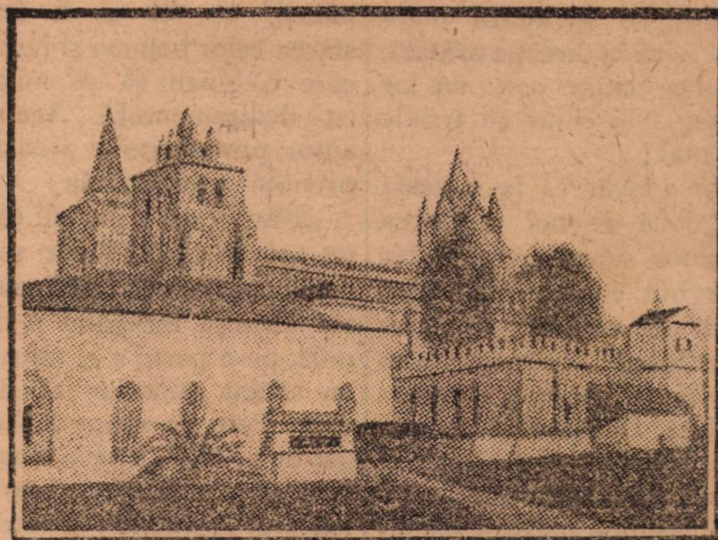
Iată cum descrie peripeţiile unei asemenea marş un ofiţer, care a participat la această expediţie:

«De dimineaţă comandantul trece pela detaşamentul care se pregătea de marş, dădu bună ziua şi ţinu o scurtă cuvântare. Se dădu apoi comanda şi după ce ne scoaserăm şepcile şi ne făcurăm semnul crucei ne puserăm în marş. Cântăreţi în frunte! şi imediat începu a se revărsa vesele melodii soldăţeşti, cântecele de răsboiu. Totuşi când începu să ardă soarele şi să se ridice praful cântecele îndată incetară. Praful era îngrozitor, nori deşi acoperea totul infundând ochii şi nasul cu un nisip mărunt arzător, gura, urechile totul. Mergând călare nu mai vedeam nimic, nici pe cei mai apropiaţi vecini, nici chiar capul calului meu: un întuneric des înconjura pe toţi din toate părţile. Din timp în timp ţi se punea ca un nod în gât şi ţi se înăbuşia respiraţia. Ne mişcam pe dibuite, la întâmplare.

«Prima etapă era la 32 verste şi trebuia să rămânem peste noapte la fântâna Beiun Başi. Drumul mergea ia stânga prin nisipuri; mai apoi începurăm a întâlni locuri sărate, aşa că praful nu ne mai orbia.

«Mergeam prin deşertul gol şi grozav. Arşiţa începu a ne cuprinde şi soldaţii îşi goliră în scurt timp bidoanele de apă, deşi ştiau că până seara nu vor mai avea ce bea. Abia mersesem ca vre'o zece verste, că nimeni nu mai avea nici picătură de apă. Arşiţa în schimb devenea din ce în ce mai insuportabilă. Soarele literalmente ardea din toate părţile. Pe cismele mele nu era chip să pui mâna, aşa de incinse erau. Mergeam călare şi la cea mai mică mişcare mă scălda năduşeala, aşa încât nu numai rufăria, dar chiar şi tunica mi se udau. După un minut însă totul se uscă din nou. Era ca un fel de coacere în care se uzau toate puterile gândirei şi imaginaţiei, în care toate simţirile slăbiau. Omul simţia numai că razele arzătoare ale soarelui îi stăbătiau corpul şi foarte confuz înţelegea ce se petrece în juru-i. Câteva cazuri de insolaţie smulseră din mijlocul nostru câteva vieţi omeneşti; patru cai avură şi ei aceeaş soartă; doi câini negri care veneau după detaşament căzură de asemenea victimă violenţei razelor solare.

Soldaţii mergeau tăcuţi şi abătuţi. Deodată unul dintr'ânşii strigă, uitaţi-vă fraţilor, se vede înainte o apă!

Catedrala din Evora (Portugalia)

Toţi se înviorară puţin şi priviră în direcţia arătată. „Da, chiar aşa, un lac întreg... şi chiar cu trestie pe mal!

In adevăr ca la o vestă ori două de noi strălucea luminos suprafaţa unui lac mărginit cu stuf. Se vedea chiar un val mic şi încreţiturile apei. Ne înveselirăm şi mai cu voiciune pornirăm înainte. Dar... vai! curând veni decepţia: şi lacul şi trestiile nu erau decât un simplu-miraj foarte obişnuit în deşert. Acest m i r a j nelinişti în comun pe soldaţi până la locul de oprire, dar la fiecare miraj se mai găseau încă oameni care mai credeau că mai înainte fusese o iluzie dar că de data aceasta lacul era cu adevărat şi iarăşi se decepţionau.

Lucru ajunsese până acolo că, pela orele patru după amiază, când se arătă în depărtare un lac adevărat şi fântânile dela Beium-Başi, nu se mai găsea nimeni printre soldaţi care să creadă în realitatea lor.

„Lasă, vorbeşti fleacuri, de data asta nu ne mai înşeli—observau unii dintre ei: ştim noi ce fel de lac este! Şi se minunară când, în sfârşit după vorba lor, lacul se arăta aidoma.

Apa din el însă era cu totul inproprie de băut. Dar chiar în fântânile din Beium-Başi apa era atât de sărată, încât îţi era greaţă s'o bei. Ceaiul făcut cu această apă era imposibil de băut şi trebuia să se pună în pahar o lingură întreagă de acid citric pentru a-l face suportabil de băut. Spre dimineaţa zilei următoare aproape tot detaşamentul era bolnav din cauza acestei ape. „Iată în ce condiţiuni a trebuit să se facă expediţia în Turkestan: Dacă atât de greu a fost traiul pentru cei sănătoşi, ce fel să fi fost starea celor bolnavi şi răniţi care trebuiau să se mişte cu detaşamentul! Acelaş autor povesteşte în această privinţă următoarele:

„Răniţii erau purtaţi sau pe spinarea cămilelor sau pe flancurile lor. Iată înaintea noastră mergând o cămilă; pe o parte a ei atârnă un soldat rănit cu faţa lividă. Pete de sânge închegat inegresc în câteva locuri cămaşa lui. Cămila păşeşte măsurat legănându-se într'o parte şi într'alta; rănitul se balansează şi el cu tot corpul scoţând vaiete înăbuşite.

Picioarele îi atârnau în aer; de mult sărmanul nu le mai simte, ele sunt umflate de tot.

„Mai slăbiţi-mă, fraţilor, „eu nu mai am putere, mai „bine moartea. „Soldaţilor cari treceau prin apropiere le veneau lacrămile în ochi îşi întorceau într'o parte feţele lor arse, morocănoase pentru a nu vedea tristul tablou. Nu era însă cu putinţă să se ia depe cămilă sărmanul soldat, deoarece pe jos nu era în stare să meargă din cauza unei răni grave la stomac iar în furgon nu era nici un loc liber. După cum am auzit în urmă nenorocitul şi-a dat sfârşitul pe drum.

Din ruseşte de C. SFAT.

MOARTEA MATERIEI

— La 273° sub zero, materia fiind lipsită de mişcare, va trebui să moară? —

Marele Newton, a doua zi după ce descoperise legile atracţiei universale, — socotite cu drept cuvânt de matematicianul Lagrange ca „cea mai genială operă a spiritului omenesc", — spunea unui admirator:

— „Prin opera mea, am găsit o simplă pietricică, pe când imensul ocean al adevărului se află înaintea mea neexplorat".

Una din aceste probleme, care frământă de un timp încoace mintea învăţaţilor, este aceea a obţinerii temperaturii de 273°, sub zero.

Inainte de a arăta importanţa acestei temperaturi, se impune a face un mic istoric asupra fazelor prin care au trecut studiile şi descoperirile relativ la temperaturile scăzute.

Primul termometru a fost inventat de celebrul fizician *Galileu*, în anul 1592.

După mai multe îmbunătăţiri succesive, *Dalencé*, bazat pe lucrările fizicianului englez *Robert Boyle*, propuse în 1688 prima gradare a termometrelor, indicând 0°, temperatura de îngheţare a apei, socotită pe atunci ca cel mai mare frig ce se poate obţine!

40 de ani mai târziu, stabilindu-se că un amestec de apă, sare şi ţipirig, îngheaţă cu 32° mai jos decât apa, danezul *Fahrenheit*, în 1714, propuse această nouă temperatură ca punct de plecare.

In fine, după mai multe transformări aduse de *Réaumur*, *Deluc* şi alţii, termometrul cel mai întrebuinţat e datorit suedezului *Celsius*, care gradă în 1742 îngheţarea apei la 0°, iar cea a ferberii apei la 100°.

❧

Odată termometrul pus bine la punct s'au putut constata friguri până la cel mult 80° sub zero, spre exemplu evaporarea amoniacului se produce cu o scădere a temperaturii până la —38°, a bioxidului de sulf (—68°), a anhidridei carbonice (—78°), etc.

Temperaturile joase au numeroase întrebuinţări în industrie şi medicină.

Unii microbi s'a dovedit că pot rezista la friguri considerabile. Câteva exemple: Baccilli ciumei trăesc până la — 32°, cei ai difteriei până la — 83°, ai tuberculozei ating peste — 150°; iar streptococii puroiurilor mor abia la 251° sub zero, un frig de patru ori mai mare ca cele mai teribile geruri ale iernelor polare, unde temperatura scoboară până la — 70°!

După încercări slab reuşite ale lui *D'Arsonval*, abia acum 50 de ani, în 1877, *Cailletet* în Paris şi *Raol Pictet* în Geneva, obţin cel dintâiu gaz lichid, oxigenul, apoi azotul.

Lucrul mergea greu, până când în 1893, inginerul *Linde*, datorit unui sistem ingenios, care i-a atras faima, a putut obţine aer lichid în mare cantitate, la — 186°, cu întrebuinţări practice îndeajuns de cunoscute.

Datorit sistemului lui Linde, rând pe rând toate gazele au fost lichefiate.

Printre cele mai joase temperaturi, hidrogenul a fost lichefiat la 252 gr. 5, iar cel solid a fost obţinut la 258 gr.

In 1906, *Jeames Dewar* şi *Olszewsky*, cu ocazia încercărilor făcute de a licheface heliul — singurul gaz care rămăsese nelichefiat — au atins cea mai joasă temperatură de 270 gr.

Doi ani mai târziu, în 1908, la aceeaş temperatură, profesorul olandez *Kamerling-Onnes*, din Leyda, a reuşit să lichefacă şi heliul.

❧

Mai sunt, cum se vede, doar 3 grade, până la 273 gr. numit şi *zero absolut*.

Din legile stabilite de fizicienii *Mariotte* şi *Boyle* d'oparte şi marele chimist *Gay-Lussac*, cu privire la constituţia gazelor, se pot trage următoarele concluzii:

Materia este o energie îngrămădită.

Corpurile, indiferent starea lor sunt formate din părticele mici, numite molecule.

Căldura corpurilor, adică a materiei, se datoreşte mişcării acestor părticele.

Incălzirea unui corp se explică prin creşterea iuţelelor moleculelor, după cum invers, răcirea e cauzată de scăderea iuţelelor moleculelor.

Aşa dar, căldura e datorită

mişcării moleculelor, mişcare pe care natural n'o putem vedea decât cu... ochiul minţii.

Din legile celor trei învăţaţi de mai sus, s'a stabilit precis că la 273 gr. moleculele nu se mai pot mişca şi atunci, materia lipsită cu totul de energie, va trebui să moară.

Mintea nu ne poate ajuta ca să ne dăm seama de ce va însemna atingerea acestei temperaturi, care va duce fatalmente la rezultate, ce va revoluţiona întreaga ştiinţă.

Lt. Ion Gudju

Sculptură japoneză în lemn de acum 300 de ani

DIAMANTUL

In fruntea pietrelor scumpe se găseşte diamantul. Impreună cu grafitul (din care se fac creioanele), el întregeşte grupul sub care se găseşte carbonul cristalizat în natură.

Diamantul este carbonul cel mai curat, deoarece prin ardere nu lasă decât o foarte mică măsură de substanţe străine, faţă de celelalte feluri de carbon, ca: mangalul, cărbunii de pământ, etc, care cuprind o sumedenie de corpi străini. El a fost găsit până acum în Siberia, munţii Urali, India, Bornes, Brazilia şi mai ales Africa de sud. Bucăţile de diamant ni se prezintă cristalizate fie în 8 feţe, fie în 12, fie în 48. Câteodată cristalele au marginile şi feţele lor curbate.

Diamantul, de cele mai multeori este fără culoare; rareori însă poate să aibă o culoare neagră, albastră sau roşie deschisă. Proprietăţile lui de seamă sunt două:

1) **Duritatea.** Diamantului este cel mai dur dintre toţi corpii: cu el se poate sgâria şi tăia sticla, care nu este tăiată aşa de bine cu un alt corp;

2) **Refringenţa** sau răsfrângerea razelor de lumină care cad peste feţele lui; deaceea se zice că diamantul «face ape».

Tăierea diamantelor. Ca să se mărească puterea de sclipire a diamantului, bucăţile găsite se tae pe marginile lor. Aceasta tăere se poate săvârşi în două feluri:

a) Când bucata este mai rotundă, atunci se tae feţele pe toate părţile, lăsându-se mică faţa mai lată la partea de jos; acest fel de tăere se chiamă în **brilliant**.

b) Când însă bucata este mai lăţită, atunci se lasă o parte lată drept fund, tăindu-se feţe numai împrejur şi deasura.

Acest fel se chiamă tăere în **rozetă**. Tăerea diamantelor a fost studiată de către Louis de Berquen, din Bruges, pe la 1476.

In natură se găsesc două soiuri de diamante:

1) **Carbonado**, care are o culoare negricioasă. Se întrebuinţează la aparatele perforatoare, ce ajută la facerea tunelurilor prin stâncile mai tari, şi apoi la tăiatul sticlei;

2) **Diamantul propriu zis**, este cel mai scump: 1 carat (:20 ctg, se socotia dela 350-500 lei înainte de răsboiu.

Până azi se cunosc ca cele mai mari diamante lucrate, următoarele:

Cel dăruit Reginei Angliei, cântăreşte 205 gr. şi este scos din minele dela Kimberley, din Africa de Sud; diamantul Rajahului din Borneo, are 75 gr; Marele mongol are 55 gr, şi regentul Franţei 28.8 gr.

Pela sfârşitul secolului al XIX s'a încercat să se capete diamantul pe cale artificială. Un mare chimist francez Henri Moissan (1852-1907) găsi în meteoritul [1]) dela Cannon Diablo din America, mici bucăţi de diamant transparent şi negricios. Indemnat de acest fapt, începu în 1893 să lucreze la fabricarea diamantului, Intr'adevăr, după mai multe lucrări migăloase de laborator, el isbuti să capete cu ajutorul cuptorului electric descoperit tot de el, diamante care nu aveau însă o grosime mai mare ca o jumătate de milimetru. Diamantul preparat astfel, s'a dovedit că e făcut din carbon curat. Azi această muncă s'a înlăturat, deoarece nu a putut fi folosită.

Dumitru Graur

[1]) Meteoritele sunt sfărâmături de corpuri cereşti, care cad pe pământ, fiind atraşi de el.

Un cerc astronomic «VICTOR ANESTIN» la Liceul Naţional din Iaşi

—o—

Acum 2 luni s'a fondat la Liceul Naţional din Iaşi un cerc astronomic „**Victor Anestin**".

Scopul acestui cerc este cultivarea membrilor prin conferinţe şi discuţii şi în al doilea rând răspândirea ştiinţei astronomiei.

Cercul are la dispoziţie o lunetă lungă de 2 metri cu un obiectiv de 120 cm.

Peste puţin timp cercul va scoate o revistă astronomică «**Sirius**» care va avea meritul de-a fi singura revistă astronomica din România.

Abonamente şi comenzi pentru revista «Sirius» se pot face de pe acuma pe adresa:

Cercul astronomic
„Victor Anastin"
Liceul Naţional, Iaşi

SCRISORI DIN PADURE

Un tablou fantastic al împărăţiei păianjenilor.—Paianjenul cu cruce şi pânza lui.—Culoarea de apărare a paianjenilor.—Folosul pânzei de păinjen.—„Fabrica" de pânză de păianjen.

M'am sculat dis de dimineaţă, odată cu soarele şi socotiam să mă afund în pădure, dar m'am oprit la intrarea ei fermecat de un tablou admirabil, nevăzut până atunci.

Toţi arborii, arbuştii, tufişurile, până şi ierburile înalte erau de sus până jos învelite în zecimi de mii de fire de pânză de păianjen întretăiate între ele în fel de fel de unghiuri. Pe lângă acestea toate firele erau presărate cu mici picături de rouă, cari făceau ape sub razele soarelui-răsare şi păreau că sunt ca milioane, miliarde de diamante. . .

A fost ceva aşa de frumos, în cât nu voiu putea nici o dată reda. Toată pădurea părea că este un palat din poveşti, fantastic, de cristal . . .

Priviam şi nu-mi puteam veni în fire de entuziasmul pe care-l simţiam. Mi se părea că nu sunt în pădure, ci la o reprezentaţie teatrală feerică.

Toate aceste fire există, bine înţeles şi ziua, dar noi nu le vedem. Ele erau vizibile, mulţumită picăturilor de rouă care erau luminate de razele oblice de dimineaţă ale soarelui. Tabloul acesta încântător, se înţelege, nu ţine multă vreme, cum roua se evaporează, dispare şi tabloul acesta încântător. El poate fi văzut numai de acela care-şi dă osteneala de a se scula de vreme.

Am fost nespus de bucuros că am putut să văd, măcar o dată priveliştea aceasta încântătoare. O jumătate de oră am stat fermecat, îmbătându-mă de acest tablou care nu se poate cu nimic asemăna. Puţin câte puţin cu evaporarea picăturilor de rouă tabloul a dispărut.

Şi totuşi m'a durut sufletul când mi-am amintit că toată frumuseţea aceasta, — nu este altceva de cât curse, capcane — instrumente de moarte, aşezate de creatorii lor păianjeni pentru a prinde prada lor.

Pe dealtă parte mi-am dat seama că toate aceste fire sunt o necesitate, un mijloc care a fost dat unei întregi clase de vietăţi ca să poată să trăiască. Fără aceste pânze cum ar trăi păianjenii?

Şi pe lângă aceasta câtă muncă încă e necesară ca să se facă o astfel de reţea, de pânză? Şi cum sunt toate aceste pânze de măiestru şi inteligent făcute! Firele din care sunt făcute sunt aşa de fine, în cât ele nu sunt de loc văzute ziua. Ele sunt acele fire care-ţi învăluiesc faţa când treci prin pădure.

* * *

Aţi văzut când-va cum ţese pânza lui păianjenul cu cruce, zis aşa pentru că are pe dosul lui un semn în formă de cruce? Dacă nu aţi văzut, observaţi. Nu este numai o muncă elegantă, dar şi arătarea unei înţelepciuni neobicinuite, care este aşezată de natură în această fiinţă atât de neinsemnată.

Mai întâi de toate, el întinde un fir lung şi gros între doui arbori sau două crengi uscate de arbore. Operaţia aceasta o face sau trecând de pe o creangă pe alta, sau dacă nu poate face călătoria aceasta, fixează un capăt al firului de o creangă iar pe celalalt îl lasă să fie bătut de vânt, cu socoteală că se va prinde el singur de vr'o altă cracă sau de vre-un trunchiu de arbore. In cele mai multe cazuri el preferă ultimul mijloc, căci firele pânzei lui sunt aşa de cleioase în cât îndată se prinde de corpul pe care-l întâlneşte în cale.

Fixând cel dintâi fir, păianjenul cu cruce întinde un al doilea, un al treilea, un al patrulea fir şi aşa mai departe, pe margini, aşa că din toate aceste fire se formează o ramă pentru viitoarea reţea sau pânză.

Păianjenul cu crucea pe spate

După aceea, de la una din aceste fire el face perpendicular o reţea cu multe unghiuri, şi apoi din mijlocul acesteia începe să întindă o întreagă serie de fire care merg de la centru spre rama dela început făcut şi în forma de radiale. In chipul acest e făcută o pânză foarte frumoasă.

E interesant, că o astfel de pânză păianjenul începe s'o ţese seara şi în tot deauna în ajunul unei zile frumoase, aşa că lucrul lui ar putea să ne servească de nu bun barometru.

Toate firele principale ale pânzei sunt formate dintr'o masă care repede se întăreşte în contact cu aerul, firele transversale sunt acoperite de mici picături lipicioase, care prind şi reţin ori ce victimă care s'ar atinge de ele.

In aşteptarea acesteia păinjenul şade de obicei în mijlocul pânzei sau îşi face un post de pândă în dosul primei foi, aşa ca să nu fie zărit. Pentru ca să ştie de prinderea pradei în pânză el mai face un fir special, firul de semnal. Cum s'a prins prada, firul de semnal se pune

în vibraţie şi păinjenul se repede îndată să vadă ce a căzut în cursă. E interesant de observat că la mişcarea pânzei de vânt păianjenul nu se deranjează, ca şi cum ar simţi că este o alarmă falşă.

Odată ce a găsit prada, el caută s'o învelească de toate părţile, aşa că după cât-va timp ea ni se pare un copil înfăşat sau o mumie şi numai dupa aceia el o muşcă cu muşcătura lui veninoasă.

Muşcătura aceasta are două scopuri: să potolească prada de a se mai mişca, pentru ca să o poată mânca în linişte, apoi să o conserve, deoare-ce când este sătul, el o ia şi o ascunde în postul său de pândă, atârnând-o cum atârnăm şi noi şuncile sau cârnaţii la sare ca să se usuce şi să se conserve mai bine.

In chipul acesta lucrează pânzele lor numai **păianjenul cu cruce**, ceil'alţi păianjeni ţese pânză lor fără nici o simetrie.

Sunt păianjeni cari nu ţes nici de cum pânze şi cari prind prada lor folosindu-se de aşa zis **mimicrie**, adică culoarea de apărare a corpului lui şi care îi fac ca să fie absolut nevăzuţi de victimile lor. Aceşti păianjeni se introduc în flori cari au aceleaşi culori cu corpul lor şi stau tiptil acolo. Musculiţe mici sau fluturaşi sau alte gângănii mititele se aşează pe floare fără să'l vadă pe păinjeni şi îndată devin victima lăcomiei acestuia.

* * *

Toată pânza de care vorbiam şi care forma tabloul admirabil din pădure era încărcat ci milioane de victime. Aci erau tot felul de insecte, fluturaşi, muşte de tot soiul şi chiar muşte mari.

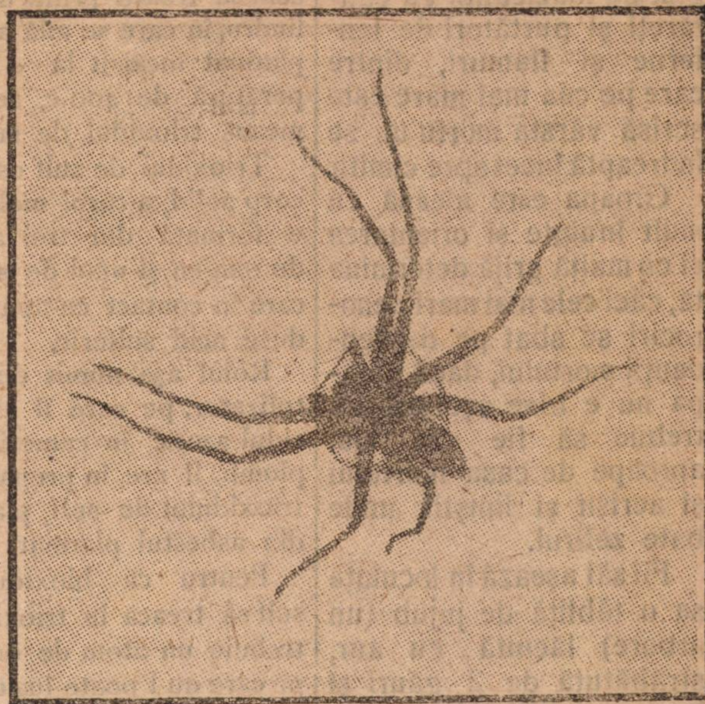
Dar pânza de păianjen pe care am admirat-o; nu este în tot deauna o armă de luptă, ea poate fi şi folositoare. In sate şi astăzi ţăranii se folosesc de ea ca mijloc ca să oprească sângele, de şi metoda aceasta e foarte periculoasă, pentru că firele pânzei sunt încărcate cu praf, colbul murdar şi poate murdări rana sângerată. Că fiecare pânză de păianjen se întrebuinţa ca mijloc de a opri sângele din răni, dovedeşte faptul că un hirurg englez **Stilberg** a făcut o fabrică specială de pânză de păianjen. Ca lucrători la această fabrică au fost aduşi păianjeni din Africa şi Australia, şi care erau hrăniţi cu diferite insecte. Păinjenii erau ţinuţi în nişte lăzi speciale. Sala fabricei era de 60 metri lungime, 30 lăţime şi 7 înălţime şi conţine 5000 de lăzi.

Păianjeni depuneau ouăle lor, pe care le înveleau în pânză făcând **coconi**. Pânza aceasta de pe **coconi** o şi întrebuinţau pentru oprirea sângelui din rană.

Astăzi medicina condamnă cu desăvârşire această metodă barbară şi care desigur a costat vieaţa a mii de oameni, căci presărarea rănei cu această pânză încărcată cu murdăria prafului, era cel mai bun mijloc de a murdări o rană proaspăt făcută.

Şi cu toate acestea tabloul frumos al pădurei în zori zilei învăluite în pânză de paianjen şi presărată cu picăturile de rouă ca de diamante, face ca să te scoli de dimineaţă şi sadmiri natura în toată frumuseţia ei şi la care contribuiesc şi păianjenuii cu munca lor.

N. Zolotruzi

Paianjenul obişnuit

Cultul mortilor la Anamiţi

La Anamiţi cultul morţilor este un lucru foarte important. Un anamit consideră mai îngrozitoare lipsa de ceremonie a înmormântării, decât oricare din cele mai crude chinuri. Vechile legi ale lor cereau ca cei decapitaţi să nu fie îngropaţi, iar capul lor să fie expus în vederea tuturor.

Anamiţii de astăzi au păstrat intact cultul morţilor şi vechile legi religioase sunt încă în vigoare.

Când un om este în agonie, un preot este adus iângă el; acesta culege sufletul defunctului într'o bucată de mătase albă şi îi pune pe limbă un grăunte de orez.

Cadavrul este aşezat într'un cosciug, pe care părinţii celui mort îl păstrează cu atât mai mult, cu cât funerariile vor fi mai măreţe.

In timpul acestor pregătiri, femeile a căror meserie este aceasta, stau înaintea casei mortului şi face o gălăgie foarte mare, vociferând, urlând, lucrând, lovind în căldări şi tinichele, pentru ca să sperie spiritele rele şi să le împiedice să ia sufletul mortului.

In fine soseşte momentul începerii înmormântării. Cortegiul se formează. Figuranţii cu roluri prevăzute cu ştiinţa, întovărăşesc mortul. Unii cântă, alţii poartă lanterne, iar alţii cântă din... viori. Unii poartă lungi steguleţe cu maxime de felul acesteia: «Pictura poate înlocui trăsăturile, dar nu poate reda faţa». Alţii duc nişte brancarde, pe care sunt reproduse în mic toate lucrurile defunctului, chiar şi casa lui făcută din hârtie, iar împrejurul ei mici figurine, ce reprezintă servitorii şi animalele sale. Fiul sau fiii mortului merg deandaratelea înaintea dricului, fetele se aşează dedesubt. Şi astfel tot corte-

giul cu muzicanţi, cu cântăreţi şi purtători de lanterne şi flamuri, dintre care pe cea mai mare este scrisă vârsta mortului, se îndreaptă încet spre cimitir.

Groapa este aleasă cu mult înainte şi orientarea ei cu multă grijă determinată, căci cele mai mari nenorociri se sbat pe descendenţii mortului, dacă groapa nu e bine aşezată. Ea trebue să fie cât mai aproape de casa mortului şi aerisit şi liniştit, unde bate zefirul.

Fii săi aşează în locuinţa sa o tăbliţă de jujub (un arbore) lăcuită cu aur, străbătută de 2 găuri şi în ea, numită «tăbliţa strămoşilor». In ea se va încarna sufletul mortului, îndată ce un scriitor va trage trăsătura magică.

Matei A.

Prepararea acidului sulfuric prin metoda nouă zisă de contact

Industria caută ca tot ce produce să fie bun şi eftin. Pentru ca acidul sulfuric să fie bun şi eftin, cea mai convenabilă metodă de preparare e cea de contact. Prepararea acidului sulfuric de contact se face cu ajutorul trioxidului de sulf şi apă.

Intotdeauna dacă se arde sulf în aer se obţine un gaz numit bioxid de sulf, a cărui moleculă e formată din doi atomi de oxigen şi unul de sulf. S'ar părea că dacă se arde sulf în oxigen curat, s'ar obţine un corp şi mai bogat în oxigen decât bioxidul de sulf, numit trioxid de sulf. Experienţele dovedesc că nu se formează.

Dacă însă un curent de bioxid de sulf provenit dela prăjirea piritelor, însoţit de un alt curent de aer, îl facem să treacă printr'un cilindru, în care se află asbest platinat încăizit la o temperatură de 400 c. se formează trioxidul de sulf.

Trioxidul de sulf este un corp solid, a cărui moleculă e formată din trei atomi de oxigen şi unul de sulf şi care în contact cu apa produce acid sulfuric.

Rolul aşa numit de catolizator, pe care îl are acidul azotic în camerile cu plumb, il are, în prepararea trioxidului de sulf, platinal din asbestul platinat.

Pentru ca bioxidul de sulf să treacă în trioxid, îi trebuie un atom de oxigen pe care nu-l poate lua direct din aer. Şi atunci platina din asbestul platinat, face un schimb de oxigen în felul următor: Curentul de bioxid de sulf întovărăşit cu altul de aer vine în contact cu asbestul platinat la temperatura de 400° c; la această temperatură platina dă oxigenul său bioxidului de sulf, care se transformă în trioxid, pe când el şi-l reia iarăş din curentul de aer care-l înconjoară.

Trioxidul de sulf se poate prepara oricât de mult prin metoda aceasta, deoarece asbestul platinat n-şi schimbă proprietăţile.

Dacă pe acest corp îl solvim în apă se formează acid sulfuric. Concentraţia acestui acid e superioară celui produs prin metoda veche.

Reiese că industria favorizează mai mult metoda de contact ca mai practică şi mai eftină, deoarece înlătură atâtea aparate costisitoare cum sunt camerile de plumb, nemai având nevoie nici de acidul azotic.

La noi în ţară se fabrică acid sulfuric de contact la Câmpiniţa.

Du'cu Gh.

Lungimea vieţii omeneşti

Avem des ocazia de a observa exemple interesante asupra lungimii vieţii omeneşti. Aşa putem menţiona două cazuri, petrecute unul în Franţa, iar altul în Statele-Unite, şi anume, unul al femeii Nourry, în vârstă de 103 ani, iar celălalt al unui indian din California, care a murit acum câtva timp, după ce trăise mai mult de un veac, şi anume 151 de ani.

Văduva Nourry este o vânzătoare de brânză. Până acum câţiva ani îşi ducea singură produsele la piaţă; acum trăeşte din banii albi strânşi pentru zilele negre. Ea îşi ţine singură odaia ei în ordine. Societatea muzicală din Etrépagny, unde locueşte ea, a luat iniţiativa de a da o serbare în onoarea ei, la împlinirea unui secol de vieaţă. Cu această ocazie se organisă un dans sub cerul liber, la care luă parte — spre marea mirare a asistenţilor — şi bătrâna. foarte veselă.

Când veni la ea fotograful unui ziar, pentru a o fotografia cu scopul de a i publica fotografia în ziar, ea răspunse: «Ah, numai sunt destul de frumoasă pentru asta; dar, pentrucă a-ţi făcut drumul până la mine,—fie, în numele Domnului».

Al doilea exemplu ce-l dăm este un indian din California. Acesta a murit acum câţiva ani în Monterey, în vârsta fabuloasă de 151 de ani. «Bătrânul Gabriel — cum era numit indianul, — fusese martor al multor evenimente importante în istoria patriei sale, El asistase la aruncarea în mare a cutiilor fatale de ceai importat de Engleji, şi deci şi la răsboiul american de libertate.

Nu putem şti, dacă vârsta bătrânului Gabriel, e limita vârstelor omeneşti, sau dacă acest unicum este un individ, ce s'a rătăcit în vremea de azi, pe când în realitate aparţinea altor vremi.

Siegmund Prager

Pomii de pe marginea drumurilor

In numărul 89 din 22 Aprilie al ziarului «Universul» d-l I. Ciocârlan ridică chestia de interes general şi de capitală importanţă a sădirii pomilor roditori pe marginea şoselelor şi a drumurilor. Cine a cetit acest articol scris mai mult într'un limbagiu înţeles de toţi oameni dela ţară, pentru cari mai vârtos a fost destinat, n'a putut să rămână indiferent, pentru că cuprinde crude şi regretabile adevăruri. Prin neglijarea sădirii pomilor roditori pe terenuri imense, cum sunt şoselele şi drumurile, perdem reale bogăţii, cari ar fi menite să întreţină în bună stare aceste şosele şi drumuri, fără să încarce bugetele judeţelor şi a comunelor.

Am auzit dela alţii, cari au călătorit prin Germania că, acolo pretutindenea pe marginea şoselelor şi a drumurilor, sunt de mult timp sădite diferite soiuri de pomi roditori, îngrijiţi bine şi păziţi de supraveghetori prevăzuţi cu biciclete, şi că este permis a culege numai poamele cari dela sine cad; iar celelalte cari rămân în copac le vinde statul

cu multe-multe milioane, din cari nu numai întreţine şoselele şi drumurile, dar din aceste milioane plăteşte pe supraveghetori şi mai rămâne un surplus pentru vistieria statului. Şi când mă gândesc, că Germania cu clima ei mai puţin blândă poate să ajungă la asemenea rezultate miraculoase, o adâncă durere se sădeşte în inima mea, că la noi nimeni nu ia iniţiativa pentru o asemenea acţiune salvatoare. Numai atât, că o asemenea acţiune nu se póte lăsa în grija sătenilor, pentru că nu au sădiş, pentru că e prea mare ignoranţă, pentru că e o mare indiferenţă nu numai la ţăranii noştri ci chiar şi la aceia cari după poziţia lor ar trebui să fie îndrumătorii lor. E de mare însemnătate şi alegerea soiurilor. Pepiniere sunt multe în ţară, de unde o parte însemnată a ţării ar putea să fie împodobită, îmbinând în felul acesta frumosul cu utilul.

Exemplele lăudabile avem însă şi în ţară. In anul acesta am călătorit prima dată pe şoseaua dela Pecica la Nădlac din judeţul Aradului, depărtare de douăzeci şi opt kilometri şi plăcut am fost surprins că pe ambele laturi ale drumului de ţară am văzut sădiţi de vreo 12—15 ani nuci şi cireşi, adică nucii în depărtare potrivită de 10 13 metri, iar între ei cireşi. Vara ar fi adevărată frumuseţe şi umbră, pentru călători şi seara ar fi pază bună, aducând astfel un bun folos. Dar după obiceiul pământului, la noi a lui Dumnezeu e Occidentul şi a lui Dumnezeu e Orientul!

Dacă Statul n'ar putea să pornească o acţiune energică pentru o asemenea înteprindere incontestabil utilă, fiind in acestea zile grele preocupat de probleme importante pentru consolidarea internă şi de altele nu mai puţin însemnate, externe, socotesc ca importanţa rămâne în picioare şi deci să căutăm o altă cale. Şi până s'ar legifera obligator sădirea pe toate drumurile de comunicaţie, ministerul să dea ordin tuturor judeţelor ca din bugetele lor pro prii, ori prin afectarea tuturor comunelor rurale din plase, prefecţi şi suprefecţii din automobilele ce le au la dispoziţie să controleze executarea şi să pună pasă bună, dând pomilor toată ocrotirea şi toată grija ce indiscutabil o merită.

Iancu Ştefănuţ
Preot la Mândruloc

CRONICA SPORTIVA

RUGBY

T. C. R—St. R.

Duminică a avut loc în prezenţa A. S. R. Principele Carol penultimul joc de campionat între echipele I ale Tenis-Clubului şi Stadiului.

Echipa Stadiului s'a prezentat necomplectă, lipsind Vâlvorianu, Florian şi Godfrey, iar la Tenis echipa era cea de zile mari.

Rezultatul a fost 14 (4 încercări; Poulieff 2, Manu şi Săvulescu câte o transformare Caracostea) la 9 (5 încercări: Gârleşteanu, Petrulescu, Mărăscu).

Dela început se vede oarecare superioritate a Tenisului la Stadiu observându-se un joc nervos şi fără coheziune.

La pauză rezultatul era 6-3 pentru Tenis.

După pauză avantajul Tenisului este mai puţin vizibil din cauza oboselii; iar cei de la Stadiu par a fi mai rezistenţi şi mai antrenaţi.

Mărăscu încearcă mereu să-şi îmbărbăteze echipa iar «corala» îl ajută cu multă energie, însă aceasta nu poate schimba soarta jocului.

Cum au jucat

Inaintaşii Stadiului nu au mai fost cei de Duminica trecută. Taloneur-ul lor Gârleşteanu a jucat cu totul străin de grămadă fără mare profit pentru echipă; cei de la Tenis au fost mai omogeni şi urmau cu mai multă energie, remarc pe Cătunescu, Săvulescu şi Caracostea.

In jocul deschis avantajul a fost pentru Tenis mai ales în prima repriză.

La tuşă scurt uşor avantaj al Tenisului compensat pentru Stadişti în parte la tuşa lungă.

La grămadă faptul dominant în amblee părţi a fost scoaterea lentă a balonului.

La mijlocaşi cei de la grămadă s'au marcat reciproc foarte distins Tănăsescu însă nu caută îndeajuns să se despartă de grămadă; în ceea ce priveşte deschiderea s'a simţit lipsa lui Vâlvoreanu iar Manu nu este la locul său.

Trei sferturile au avut de ambele părţi joc agreabil şarje ale întregi linii;

Avantajul a fost însă pentru Tenis, mai ales datorit lui Poulief şi Van Siekle. In acest departament al jocului s'au făcut progrese simţitoare.

Fundaşii au fost ambii slabi, cel de la Stadiu s'a crezut la un moment dat să joace asociaţie.

Ştiri din străinătate

CICLISM

Cursa Paris - Bruxelles

Cursa Paris Bruxelles care are o distanţă de 410 km. a fost câştigată de belgianul Sellier în 15 ore şi 41 minute urmat de Seret (2) şi Vermandel (3).

Toţi marii alergători n'au putut veni printre primii resimţindu-se de cursa Bordeax-Paris la care se alergase cu câteva zile înainte

La plecare erau 89 concurenţi din care vre-o 20 au putut termina cursa.

Când se va naşte şi la noi acest sport?

LAWN TENNIS

Campionatul Lumei

Franţa câştigă în toate categoriile

Campionatul lumei care a avut loc zilele trecute s'a terminat cu o frumoasă victorie a Franţei, care a câştigat graţie D-rei Lenglen şi a lui Henry Cochet, care au câştigat pe rând toate probele la care au luat parte.

Echipa spaniolă în frunte cu Manuel Alonzs, care era favorită a trebuit să se închine în faţa superiorităţii jocului lui Cochet.

Internaţionalul român Mişu a concurat în mod onorabil ajungând până în demi-frunte în care a fost bătut, opunând totuşi o rezistenţă foarte mare.

BOX

Matchul între Criqui campionul Franţei «poidi legers» şi Joe Tox cam-

pionul Angliei la aceiaşi categorie care va avea loc zilele acestea la Londra, este foarte mult aşteptat şi comentat fincă învingătorul va fi considerat campion al Europei.

Pariurile făcute până acuma sunt 6 la 3 în favoarea lui Criqiu, care după răsboi n'a fost bătut decât o singură dată şi atunci de campionul lumei.

Rezultatul concursului nostru

Pentru al doilea concurs de lucrări scrise între elevii şi şcoalelor noastre secundare, am primit peste 30 de lucrări, unele scrise în măsura publicărei în revistă altele prea lungi, dar toate având stil îngrijit şi claritate în expunere. Faptul acesta m'a bucurat mult, pe mine în deosebi, care sunt profesor şi urmăresc cu multă bucurie progresul elevilor noştri şi m'a determinat ca, dela toamnă să stabilesc în această revistă o serie de concursuri permanente şi a căror modolitate o voiu facea cunoscută la toamnă.

Dintre lucrările primite menţionăm:

I.— Referitor la capitala unui judeţ.

1) *C. Kiriţescu — premiat cu 100 lei* sub Braşovul.
2) I. Cruceanu—Tecuciul
3) L. Weiss - Galali.
4) V. Bonteanu — Piatra Neamţ.
5) C. Gheţu—Constanţa
6) E. Cioroianu— „
7) C. Marinescu—„
8) I. Breazu—Piteşti
9) T. Popescu—Slatina
10) A. Sacerdoţeanu — R.-Vâlcea.
11) S. Herşcovici — Târgovişte.

II Referitor la descrierea unei fabrici.

12) A. Popescu & Sora—Fabrica de spirt din Reşiţa—*premiat cu 100 lei.*
13) V. Oprescu — Principele Carol—Fabrica Wuk

III Referitor la amintiri din timpul războiului.

14) M. Eliade — Sp. Haret —Amintiri din retragere—*premiat cu 100 de lei.*
15) N. Butucescu Constantin— Cercetaşul Petre.
16) N. Telegescu — Ostrov Din pribegie.

III Ref. la războiul de ţesut

17) I. S. Stoian — *premiat* cu 100 de lei.

Referitor la credinţe

18) *D-şoara Ada Popescu* —Şcoala Centrală *premiată cu 100 de lei.*
19) V. Bonteanul — Sulina
20) G. Doarbăz (B. Neamţ).
21) C. D. Ionescu (R. Vâlcea)
22) D. Teodorescu (Mihai Viteazul).

Au mai trimis *lucrări bune* însă prea mari.

23) C. Mândru (Bârlad)
24) V. Popescu (Constanţa).
25) Gh. T. Preda (Giurgiu).
26) F. Crăciun (Galaţi)

Cu menţiune

27) D. Procopiu — (liceul evanghelic Bucureşti)
28) I. Enescu (şcoala Normală) Piteşti.
29) Al. Bartolomeu—(Mihai Viteazul).
30) M. Lerman—(Mihai Viteazul).

Premiile se pot ridica din strada Bălcescu — Loco — în zilele de 13 14 şi 15 I. c.— Cu un act de identitate al elevului din partea şcoalii sale, iar elevul Stoian din R.-Sărat ne va trimite adresa legalizată de şcoala sa ca să'i expediez bani.

D. Dimiu

RUBRICA CETITORILOR

—o—

INTREBARI

No. 188 — Cum se poate şterge o pată de pe o haină albă pătată.

Fotto Dorohoi

No. 189.—Dorind a studia tot trecutul oraşului Hârşova din Dobrogea, rog călduros pe cititorii acestei reviste a-mi recomanda cărţi din cari aş putea culege informaţii folositoare.

Radu D. Papuc-Hârşova

No. 190.—Rog pe cine ştie un bun leac pentru curăţirea tenului de coşi. Aceşti coşi cari îi am, fac puroi şi când îi ating mă dor. Mi s'a spus să fac frecţiuni cu Apă de Colonia dar nu cred să fie de efect.

C. D. Buc.

No. 191.— Asemenea doresc să am o carte sau o revistă de astronomie, după care să pot învăţa stelele. Dacă nu sunt Româneşti, să fie Franţuzeşti. Ce adresă au?

Ştefan C. Ioan

Mo. 192.—Unde pot găsi un «Dicţionar de Prime» complect în metodic aranjat.

Poate fi şi uzat numai să nu lipsască file din el.

Semiramida de Haijuarr.

—o—

RASPUNSURI

La No. 168. — Cea mai joasă temperatură care s'a obţinut până acum este de 271° prin ajutorul lichefaccri Heliului, cu 2° mai sus decât zero absolut (273°).

La această tem. de 273° s'a stabilit că; mişcarea moleculară încetează adică totul este mort.

I. Vasile

La No. 168. — Cea mai joasă temperatură s'a atins cu ocazia preparărei heliului lichid ni e—272°. Numai un grad o desparte de zero absolut (273°).

La No. 173. — Contra pistruelor, topiţi în 500 gr. apă distilată, 10 gr. de sare amonicală şi adăogaţi 25 gr. apă de Colonia, iar cu amestecul acesta ştergeţi pistruelc de 2—3 ori pe zi.

V. Munteanu

Bibliografii

A apărut *Cercetaşul* Episod într'un act referitor la luptele dela Mărăşit şi datarit d-nei Luci Calomeri.

Lucrare e scrisă cu căldură şi are un stil cugător.

CUPRINSUL No. 23

Ilustraţiuni:

ANUL XXVI. — No. 24 | 1 LEU EXEMPLARUL | MARŢI 13 IUNIE 1922

ZIARUL STIINTELOR POP

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. | Director, STELIAN POPESCU | Abonament: în ţară . . . 60 lei; „ străinătate 120 „

DIN JAPONIA

Statuia lui Dai-Butsa dela Kamakura

Inaltă de 13 metri, statuea aceasta e veche de vreo 700 de ani şi este făcută din plăci de bronz. Interiorul este gol şi alcătueşte o capelă. Deşi vederea Sfinxului dela picioarele Piramidelor este mai mişcătoare, totuşi statuia lui DAI-BUTSA, aşezată în mijlocul unei grădini imense, este plină de măreţie.

MUZEUL SECRET AL ISTORIEI

Rămăşiţele pământeşti ale Dauphinului

Această ultimă chestiune pusă în 1910 de G. Lenôtre, eruditul şi neobositul cercetător istoric. savantul doctor Cabanes a examinat-o şi a încercat să o lămurească în volumul său: **«Morţile misterioase ale Istoriei»**.

Dau aci mai jos rezultatul cercetărilor operate în 1894, ca să se găsească rămăşiţele faimosului Dauphin, care a avut atâta însemnătate în istoria Franţei.

Marţi 5 Iunie 1894, d. Laguerre, care obţinuse în mod prealabil autorizaţiile necesare, a făcut săpături în cimitirul Sf. Margareta dela Paris şi a fost destul de fericit regăsind sicriul depus din nou în pământ după constatările din 1846.

Doctorii de Backer şi Bilhaut, cari s'au unit puţin mai târziu cu doctorii Manouvrier şi Mazitot, au fost însărcinaţi să examineze osemintele descoperite.

Doctorii Mazitot şi Manouvrier, dela celebra şcoală de antropologie, şi-au dat părerile lor. Starea dinţilor scheletului mai ales i-au preocupat. Lipseau complect dinţii de lapte; ori, după documentele cele mai acreditate, ultimul dinte de lapte cade la vrâsta de 12 ani. Cei doi savanţi, menţionaţi mai sus, îşi rezumau astfel observaţiile lor:

«Scheletul care a fost supus examenului nostru e acela a unei fiinţe probabil masculină, înaltă de 1 m. 63 aproximativ şi de sigur în vrâstă de 18—20 ani. Constatările nu se raportează în nici un fel la un copil, astfel cum a trebuit să fie scheletul istoric, care pune data morţii şi a îngropării sale la vrâsta de 20 de ani şi 2 luni».

(ss) *Mazitot, Manouvrier*
15 Iunie 1894.

Precum a spus foarte judicios doctorul de Backer, în loc de prefaţă la remarcabilul său raport:

«Rolul doctorului chemat pentru o expertiză, trebue să fie de o mare sobrietate şi să se mărginească să semnaleze **faptul brutal**. A constata realităţi, punându-le în acord cu postulatele ştiinţifice, făcând un fel de equaţie punând, pe deoparte, ceiace defineşte medicina legală, şi, pe de altă parte, ceiace ai sub ochi, acesta este singurul fel de a-ţi înţelege datoria într'o împrejurare atât de delicată... Ademenirile, interpretările, explicaţiile istorice ies din domeniul medical. Misiunea noastră se mărgineşte în a da istoricilor faptele relevate de noi; rămânem deci aici...»

Şi s'a rămas aici. Altora le-a trebuit deci să le revie sarcina de a încerca să determine identificarea dauphinului cu multiplii pretendenţi, Nandorff şi alţii, cari au reclamat acest titlu atât de mult dorit.

In rezumat, s'a păstrat convingerea că dauphinul n'a murit în închisoarea «Temple»; mai întâi, bazându-ne pe depoziţia văduvei Simon (după cum se exprimă d-rul Cabanès), primită cu rezervă, totuşi, destul de impresionantă ca să fie reţinută; şi apoi, pentru că s'a neglijat să se recunoască copilul mort de către propria sa soră, care se găsea într'o celulă vecină, şi a căreia mărturisire ar fi fost hotărîtoare. Lumea a fost uimită, printre altele, că doamna regală, devenită ducesa d'Angoulême, a evitat totdeauna să vorbească de fratele său; că regele Ludovic al 18-lea, el însuşi, n'a vroit niciodată să accepte inima lui Ludovic al 17-lea, care i-a fost prezintată de către Pelletan şi a căreia autenticitate o suspecta; iată, deci, fapte pozitive, cari creiază prezumţii, aproape certitudini.

Cât priveşte a şti dacă evadatul din închisoarea «Temple» se numeşte Nandorff, Hervaqault, Richemond, Bruneau sau Martin, nu ne ocupăm.

Nu s'a manifestat deci dorinţa de a se străbate domeniul discuţiunei ştiinţifice, şi s'a rămas deci, numai la prima parte a problemei ce va trebui să fie deslegat.

Petru T. Gâdei
Magistrat-profesor

CASA POPORULUI

Dela o vreme, se arată în Capitală, un chip ciudat de adăpost omenesc, văpsit în toate colorile, cu o intenţie de prispă în faţă, — cu obloane ferăstruite în ochiuri triunghiulare şi cu acoperişul ţuguiat ca la vechile catedrale gotice — ce este privit cu duioşie, de departe, de firma pretenţioasă, deopotrivă de multicoloră, lipsită de orice gust, care spune cui vrea să crează că—aceasta este o **casă model... a poporului**.

N'am văzut nici una locuită, mă legam în nădejdea că până şi modelele rămâne-vor pustii—necum să se răspândească, neavând nimic de a face cu o casă de român.

In orice caz, iniţiativa aceasta,—şi nu este întâia — arată o problemă ce s'a mai pus, ce se menţine, şi care se impune, azi mai mult ca ori când, problema locuinţelor populare—eftină, frumoasă, higienică,, trainică şi mai ales românească.

Fireşte că nu e vorba de un model, mai mult or mai puţin nefericit ales (ca cel mai sus zuvrăvit) ci, de orientarea gustului către adevărata înfăţişare şi alcătuire a Casei româneşti, —atât de variată, atât de mângâios la vedere proporţionată, luminată de soare, ferită de vânturi cu ferestre primitoare zâmbindu-ţi de sub căciula potrivită a învelişului, sprijinită pe stâlpi de o eleganţă şi armonie ce ţi încântă sufletul, cu prispă şi pridvor larg deschis — şi totul topit în acea lumină românească ce scaldă casele noastre româneşti, învăluindu-le într'o policlriomie, discretă, distinsă, picturală.

Casa poporului, este casă românească; casa poporului este aceea care întruneşte întrânsa tot sufletul acelui ce o locueşte şi încă acea însuşire indifenită ce se stilizează din fietece element al ei şi o însufleţeşte.

In nici un caz însă, casa poporului românesc nu poate fi, baraca strâmtă, cu faţa turtită ca fruntea unui om rău, cu acoperişul ţâşnit în sus ca o chivără ridiculă, cu ferestele pătrate disproporţionate şi inexpresive, cu obloane de băcănie-găurite ca uşile coteţelor de porumbei mânjite cu verdele acela bulgăresc ce se «încontrează» cu lenevia unui galben un

guresc, presărat ca pistrui pe o față bolnavă.

Nu, — asta nu e casă românească.

Ne-am înstrăinat de datinele și obiceiurile stămoșilor noștrii, ne-am rupt din vadul de vajnică vieață și cugetare națională, neam destrămat din fuiorul luminos de tradiții, făuritoare de suflete românești, ne-am fărămițit tezaurul de artă neprețuită moștenită dela înaintașii noștrii.

Atâta brumă ne-a mai rămas—o casă românescă, pe alocurea și aceasta în pragul contrafacerilor de tot felul,—s'o păstrăm măcar pe ea.

Voivozii noștri sorbiau mirezmele de frumos ale artei în floare la popoarele înaintate, —le topeau însă în sufletul lor și plămădeau cristale vouă de **frumos** ce era **românesc** în pulsațiile lui de vieață și nu covârșit de străină influență de aiurea primită.

Astfel încât, altoiul nou prindea vieață din chiar vieața de care se lipise, —și rădăcinile lui se înfigeau în glia chiar generatoare de vieață românească, — și prindea, se împământia sub privirile unui nean întreg ce-l mângâia ca pe ceva al său, din al său.

Aceasta e chestiunea.

Casa poporului(?), împrumutată ca stil și alcătuire de aiurea, prieteni sau foști dușmani, în dauna **casei naționale** al cărei tip s'a framântat în nevoile neamului, în cugetul neamului, în avânturile de însuflețire și idealism ale neamului;

Casa poporului nostru (?), turnată pe calapodul ciudat al gustului unor nații cu altă alcătuire sufletească, în locul **casei românești**, pe care avem, o admirăm la tot pasul, o zărim râzând cu ochi ferestrelor ei primitoare la șosea, o mângâiem cu privirile înrourate de înaltă emoție estetică, în picturile lui Grigorescu, lui Mincu, ete.

Casa model a... Poporului, ce se caută a o introduce la noi este o batjocură,—și **Casa românească** nu trebuie să întârzie reacțiunea la care are tot dreptul.

Și— slavă Domnului!— avem o falangă de arhitecți ce fac fală țărei,—avem un tineret vibrând nesfârșite puteri pentru promovarea artei naționale, în școlile de Belle Arte și Architectură, —și, mai ales, suntem noi înși ne un popor de granit, în sufletul căruia ori câte necazuri ar fi vântuit tot se mai află icoana unui ideal, unui frumos, unei năzuințí, — ce va oferi acestei dorite reacțiuni prisos din puterile lui și suflet din sufletul lui,

Căci — **Casa poporului** trebuie să fie un cristal de suflet românesc—și nu un precipitat de soluții cosmopolite, fără nici un Dumnezeu și fără nici un ideal.

Ion I. Nedelescu

Administrația ziarului „UNIVERSUL" aduce la cunoștința tuturor abonaților săi, că din cauza scumpirei materialelor cu începere DE LA 1 MAI a. c. nu se va mai ACORDA GRATUIT „Universul Literar" și „Veselia".

Abonamentele la „Universul „Literar", „Veselia" și „Ziarul Călătoriilor" se fac numai pe 12 luni și costă 60 lei în țară și 120 în străinătate.

Poarta castelului de la Pena din apropierea Lisabonlei.

BRAȘOVUL

La marginea câmpiei prin mijlocul căreia șerpuiește domoala Bârsă, se găsește vechiul Brașov.

Acest oraș așezat între dealuri pline de farmec, având în față marea aurie a holdelor, datează din secolul al XIII lea. Până atunci, toată partea aceasta era nelocuită: scrierile vechi ne o arată ca o «**terra deserta et inhabitata**». Insă pe timpul regelui **Andreiu II lea**, în anul 1211, năvălirile străinilor devenind tot mai dese, se hotărî aducerea unor locuitori cari să apere granițele. **Aceștia** fură **Cavalerii Teutoni**. Cum veniră aci, ei întemeiară mai multe cetăți, dintre care una era «**Brassoviaburg**». In urmă ea luă numele de cetatea «**Corona**» sau după cum se găsește în cărțile germane «**der krone deutscher Städte**.» El a avut o mare însemnătate istorică; pământul d'imprejurul lui, și chiar orașul însăși, a fost vechiu martor al vitejilor trecute.

Astfel cu mai mult de 3 veacuri în urmă, la 7 Iulie 1603, oastea română în cap cu Domnitorul Radu Șerban, nimici în marginea Brașovului Vechiu oastea craiului ardelean Moise Szekeli. Capul acestuia, după ce a fost purtat în suliță pe străzile orașului, fu bătut în cuie pe porțile Făgărașului, ca răzbunare pentru uciderea lui Mihai Viteazul, petrecută cu 2 ani mai 'nainte.

Opt ani după aceasta, în anul 1611, Radu Șerban bătea pentru a doua oară mândra oaste a lui Gabriel Bathori, între Sân-Pietru și Brașov.

In acelaș loc, după 305

ani, oştirile Regelui Ferdinand I, arătară din nou vitejia Românului. In ziua de 25, 26 şi 27 Septembrie, strănepoţii Romanilor au rezistat zi şi noapte duşmanilor mult mai mulţi şi mai bine echipaţi. Atunci, într'o singură tranşee, care de atunci poartă numele de **Tranşeele morţii**, a fost omorîtă mişeleşte o întreagă companie. Vulturul ce străluceşte azi peste mormintele eroilor, va arăta pururea statornicia noastră.

Nu numai din punct de vedere războinic Braşovul s'a deosebit în negura vremilor. Chiar în lupta pentru unitatea naţională, el a fost un factor însemnat. Astfel în Braşov a luat fiinţă primul ziar românesc de peste munţi. «**Gazeta Transilvaniei**», fondat de **Gheorghe Bariţ** împreună cu adaosul ei literar «**Foaia pentru minte, inimă şi literatură**; In afară de aceasta, Braşovul se făleşte cu primul liceu românesc, aflat în actuala piaţă «**Gen. Berthelot**», unde prima dată Românii au jucat fără frică hora, în faţa generalului francez.

Pe lângă aceasta, Braşovul e şi un centru comercial destul de cunoscut. Aceasta însemnătate e bazată pe faptul că toate drumurile ce vin din trecătorile Carpaţilor se adună în acest oraş. Deaceea centrul oraşului e pur negustoresc, având case foarte vechi. Aceastǎ parte era mai nainte încnjurată cu ziduri şi cu turnuri, din care au mai rămas numai două: turnul alb şi turnul negru.

Azi Braşovul s'a mărit considerabil, aşa că vechile ziduri au rămas în mijlocul oraşului. Nouă mahalale s'au format; astfel avem încă trei.

a) Scheiul, numit şi «**pe Tocile**», e locuit numai de Români. Această parte a oraşului: se înfundă în dealurile premergătoare munţilor, strâmtându-se din ce în ce, până când rămâne numai şoseaua mărginită de pereţii verzi, cari din când în când îşi arată colţii suri de piatră.

b) **Blumena**, suburbie despărţită de cetate prin promenada «**Ferdinand**», (fostă promenada **Rudolf**).

c) **Braşovul vechiu**, tăiat în lung de «**Strada Lungă**», înaintează până la bălţile şi dealul Sprenghiului.

Fosta cetate avea un castel pe dealul Cetăţuii, castel care azi e transformat în închisoare militară. Anul trecut acea închisoare era lăcaşul refugiaţilor vranghelişti. Acest deal susţine cetatea către Blumena; el face un unghiu aproape dreptunghiular cu vestitul deal **Tâmpa**. Pe el era statuia trufaşe a lui Arpad la ea duce o potecă în zig-zag, care începea din promenada depe poalele sus-zisului deal. Acum pe fostul soclu al statuiei care a fos aruncată în aer, se plănuieşte ridicarea monumentului desrobitorului tuturor Românilor. Ferdinand I.

In mijlocul cetăţii se află vechiul „**Sfat**„ clădit n 1420, având un turn de 58 m. înălţime.

Imprejurul lui se ţine târgul săptămânal, în fiecare Vineri, Lângă Sfat se găseşte **biserica românească din cetate**, o biserică foarte frumoasă şi bogată.

In piaţa **Honterus** se găseşte **Biserica Neagră**, construită prin 1300. E construită în stil gotic şi are una din cele mai mari orgi din fosta Ungarie.

Lângă ea se găseşte statuia predicatorului Honterus şi **Muzeul săsesc** din localitate. El mai are şi o bibiliotecă de vreo 3000 volume, pelângă o sală de ştiinţe naturale, una de obiecte vechi etc.

Pelângă aceste biserici mai sunt: biserica Sf. Niculaie din Prund, cea mai mare biserică românească din Braşov, biserica Bartolomeu lângă gara cu acelaş nume, catedrala ungară şi încă trei biserici germane.

Paralel cu Tâmpa se găseşte de partea cealaltă a cetăţii dealul **Stejeriş**. Drumul către vârful lui începe din promenda Ferdinand, trece prin Livada Poştei şi suie până când ajunge la locul numit **Varte**. Aci e un bufet cu o foarte frumoasă privelişte. Cărarea apei suie şi coboară, ajungând în vârful Stejerişului. Depe un plaiu din apropierea fostului restaurant, se vede minunat toată ţara Bârsei scăldată de soare, Să serbează diferite societăţi 1 Maiu,etc. Dealul acesta închide oarecum ultima parte deschisă a oraşului, formând un fel de triunghiu:

Din acestă pricină Braşovul a fost ales de Cavalerii Teutoni pentru clădirea Cetăţii. Braşovul, fiind aproape în mijlocul ţărli, având aer curat, a luat o întindere enormă în ultimii ani. Mulţi vizitatori petrec vara în acest oraş. care odată şi odată poate deveni capitala României Mari, Acesta e Braşovul.

Kiriţescu C. Costin
Clasa IV A
liceul Mateiu Basarab

INDUSTRIILE DIN BUCUREŞTII de altă dată

—o—

Apa din cişmeaua Filaretului eră totdeauna un isvor de sănătate şi de bogăţie: vara câmpia eră acoperită de lucrătoare, fete şi neveste, meştere, calfe şi ucenice, cari limpeziau testemeluri în fântână, după ce mai întâiu fixa colorile cele vii muindu-le în piatră acră, le întindea la soare pe iarbă cântând doinele noastre cele frumoase. Testemelul eră podoaba capului cocoanelor şi jupâneselor române.

O roată de bumbac de zece parale se prefăcea între degetele mahalagioaicelor din Bucureşti într'un tulpan subţire ca pânza Arahaneei; şi cu două trei tipare de lemn de teiu cu câte-va burueni colorante: băcan, şofran, paţachină şi scumpiă, adevărată policromotipie, se da în comerţ un obiect de o valoare însuţită. Torcătoarele, ţesătoarele şi văpsitoarele românce erau generos răsplătite de muncă şi osteneală prin vânzarea testemelurilor eşite din mâinile lor.

Testemelurile fabricate în Bucureşti nu se lăsau mai pe jos de cele de Ţarigrad, şi această industrie bine condusă şi încurajată ar fi ajuns lesne să rivaliseze cu cele mai frumoase muselinuri. La un bal de gafă la Hotel de Ville din Paris, Marchisa de Lavalette, femeea Ministrului de Interne, fosta ambasadrice la Constantinopole, purta o rochie de testemeluri, care făcea admiraţiunea tutulor elegantelor.

Această industrie a dispărut cu totul dela noi...

Pe prispe, la umbra streşinilor, stau vara întinse mii de gherghefuri de toate

mărimile și de toate formele. Fetele coseau în relief (anevato) pe tulpan, pe pambriu, pe atlas și pe catifea cu mătăsuri, cu lânuri, cu bumbac. cu catifeluță, cu fir, cu sârmă și cu fluturi. Cusăturile Româncelor de atunci nu se rușinau nici dinaintea celor de Svițera, nici celor de Alep și de Damasc. Gevrelele, sanguliile și bibilurile lucrate de Bucureștence erau căutate de damele celor mai mari haremuri din Constantinopole.

Cusăturile făcute în casele boerești erau fala cocoanelor noastre; și după câte am auzit despre sexul frumos de pe atunci, el, de și nu se înfășura ca astăzi în Fai, Șantili, Malină și Alençon, de și nu purta o oca de păr mort pe cap, dar nu era nici mai puțin plăcut nici mai puțin grațios.

Primăvara, îndată ce da frunza, femeile cedau apartamentele lor gândacilor de mătase. Printre prânzurile de foi de dud, mahalagioaicele înfigiau câțiva pari în grădină și urziau tortul dobândit iarna la lumina focului din vatră, unde se povestea istoria duioasă a lui Peneș Impărat, basmele poetice cu Inșiră-te mărgărite și plăcutele ghidușii ale lui Păcală și Tândală. Prin luna lui Iunie, maidanurile după malul gârlei erau pline de femei adunate în pâlcuri împrejurul căldărilor din cari trageau mătasea dupa gogoși; iar după ce depănau borangicul, intrau în argea, unde cu 4 drugi de lemn ciopliți din topor, cu o spată și o suvelniță cu totul primitivă, își întocmiau un răsboiu, cu care parveniau a face tot felul de țesături în trei și patru ițe. Roata de tors, acel instrument puternic de civilizațiune și de bogăție în occident, începuse a se introduce prin casele Bucureștencilor, detronase furca și fusul. Astazi această unealtă bine-făcătoare nu se mai vede decât pela teatru.

Când bătea Băltărețul, venia despre Broșteni un miros acru și greu. O mulțime de tăbăcari se așezase sub Radu Vodă. Nu numai că ele îndestulau trebuințele consumațiunii din 'năuntru; dar peile lucrate în București erau căutate în țară nemțească și în țara turcească și devenise obiectul unui însemnat comerț de exportațiune. Pe lângă argăsitul peilor mai creștea altă industrie, în care orașul nostru ocupă cel dintâiu rang din Europa: cojocăria care ajunsese la o adevărată perfecțiune, era o lucrare de pacientă și de bun gust. Bucățile de blană foarte mici, îmbinate și cusute unele de altele cu o finețe și o inteligență artistică, formau un mosaic vrednic de admirare. Samurii misadă, coade și pacea, râșii, silvii, cacomii, sângepii, vulpile negre, blanele cele mai frumoase și mai scumpe din Rusia se lucrau la noi. Starostea de cojocari din București era în corespondență zilnică cu Seraiul Sultanului. De acest meșteșug se ținea ișlicăria. Lucrarea hârșiei brumării, și formele deosebite ale ișlicarilor era o lucrare de artă, cu care nu se poate compara fabricarea pălăriilor de mătase și de pâslă. Cusăturile cu fir și cu ciaprazările ocupau o mulțime de meșteri și de calfe.

Din toate aceste industrii însemnate și bănoase, n'a mai rămas decât numele scris pe tăblițe în răspântiile câtorva strade, nume cari numai au azi nici un raport cu ceeace există.

Ion Ghica

O cârciumă la vechii Romani

Din stradă dădeai direct în cârciumă ca și la noi. Vase de lut cu măsline și legume uscate erau așezate la indemâna cumpărătorilor.

Iluminatul vagoanelor

Soluția iluminatului vagoanelor de cale ferată încă nu este azi rezolvată. Tehnicienii se împart în 2 grupe: aceia cari admit gazul aeriform sub numele de Blau-Gaz și partizanii electricității. Cât despre arhaicul iluminat cu rapiță, el se mai conservă doar în puține țări, între care contăm și noi. Poate că un contrast vivant între ceea cea fost și ceea ce este azi.

Ambele sisteme. gazul și electricitatea, are avantaje și desavantaje. Vom studia fiecare explicațiune în parte.

In primul sistem, gazul comprimat la un număr X. de atmosfere în recipiente așezate sub fie care vagon, se distribuie la lămpile din compartimente prevăzute cu site Auer. Astfel fie care vagon este autonom; lumina obținută e vie și constantă, cheltueliie sunt mici. Gazul însă e ușor explosibil, în multe cazuri, mai ales la ciocniri, el se aprinde și adesea carbonizează pe pasageri. La stațiunele, „terminus" trebuesc instalate apoi uzine speciale pentru producerea sa. Germania, țară bogată în cărbune, utilizează pe întinsa sa rețea de c. f. acest sistem.

Partizanii electricității au reușit să se facă adoptat până acuma 2 sisteme: acela cu acumulatori și al dinamou-rilor instalate pe fiecare vagon. Primul sistem e simplu și elegant: o baterie de acumulatori de 24 V și 150 ampere-hrs furnizează fiecărui vagon o lumină dulce și constantă.

Acumulatorii însă au un păcat: sunt delicați în

manipulare, trebuiesc încărcaţi şi costă scump; durata lor e de max. 5 ani la o îngrijire ideală. Ori, aceasta tocmai nu are loc în practică. Toţi nepricepuţii sunt puşi a-i încărca.

Nu se respectă nici timpul după care trebuesc reîncărcaţi, 24 ore, nici voltajul de 2,2 volţi în prima perioadă şi de 2,60 volţi în ultima. Sunt lăsaţi astfel descărcaţi peste 24 ore, ceeace are de rezultat sulfatarea plăşilor pozitive, şi sunt încărcaţi cu un voltaj peste normal ceeace produce arderea lor.

A mai rămas sistemul dinamurilor în legătură cu o osie a vagonului. Sistemul e foarte costisitor, foarte nesigur, şi are nevoe de o îngrijire specială. In principiu avem un dynamo de curent continiu şi voltaj mic instalat în o parte a vagonului şi acţionat prin o curea de o roată a vagonului.

De oarece mersul roţilor variază cu viteza trenului, un dispozitiv special de rezistenţe dispuse pe inductor şi pe indus, permite o menţinere constantă a voltajului pe linie.

Dacă trenul se opreşte şi deci şi dinamul, o baterie de acumulator dispusă la fiecare vagon, intră automat în funcţiune. Systemul, precum se vede, nu e sigur de loc. Aceste manevre automate expuse sus funcţionează cât timp... funcţionează; ca orice dispozitiv automat, el se defectează uşor şi vagonul rămâne în întuneric.

Deaceia, acest procedeu mult introdus înainte în Anglia şi America, azi e aproape abandonat şi s'a revenit la sistemul simplu al acumulatorilor.

Aş propune însă un sistem electric fără nici unul din dezavantajele expuse şi cu toate avantajele. Mă voiu explica în câteva vorbe;

Trenurile obişnuite au maximum 10 vagoane de persoane a 3 cabine, fie care, deci în total 30 cabine. Adoptăm becuri e obişnuite, adică cele de 16 lumânări cari la 24 volţi consumă fiecare 0,5 ampères. Un vagon are nevoe, inclusiv conloirul de 6 becuri, ceeace reprezintă 3 ampères, deci 30 ampères pentru cele 10 vagoane. Socotind şi pierderile pe linie, vom avea nevoe deci de un dinam de:

28 V×30 Amp. = 480 Wattes.

Pe tenderul fie-cărei locomotive se va instala o mică maşină cu vapori de maximum $1^1/_2$ — 2HP alimentată de cazanul locomotivei. Această maşină va fi direct conplată cu un dynam excitat Compound pentru a avea pe linie un voltaj constant în mod automat, fără intervenţia cui-va şi indiferent de consum.

Acest dinam va alimenta tot trenul şi chiar farurile locomotivei.

Sistemul, cred eu, e simplu, practic şi puţin costisitor. E simplu căci, atâta timp cât va avea cazanul locomotivei abur, va funcţiona şi mica maşină cu vapori; e practic căci supravegherea e nulă şi costă puţin căci se ia locomotivei o parte infimă din aburii produşi.

S'ar rezolva ast-fel o problemă acută în ziua de azi şi poate că atunci ne-am scăpa definitiv de oribilele lămpi cu rapiţă.

L. S. Schmettau
Magistrat
Budeşti-Ilfov

Consideraţiuni asupra influenţei numărului şapte

Intr'unul din numerele trecute ale revistei, am vorbit de influenţa, ce se părea în antichitate, că exercită în Natură, anumite numere impare, ocupându-ne în special cu numărul trei.

Rămâne să spunem câte-va cuvinte şi de al doilea număr, şapte, care nu mai puţin ca numărul trei, a fost obiectul respectului celor vechi.

Numărul şapte, a fost vârît în oare-cari ceremonii religioase, în care se ridicau 7 altare şi se sacrificau 7 victime. Vieaţa era împărţită într'o perioadă de 7 ani. In fie-care an Atenienii trimeteau Minotaurului, câte 7 copii pentru a fi sfâşiaţi. Seapte oraşe se certau pentru onoarea de a fi dat naştere lui Homer. In Roma, oraşul era pe 7 coline; se credea că Stixul făcea de 7 ori înconjorul Infernului, pe care Virgiliu îl împărţise în nouă etaje. La Evrei, iar mai târziu la Creştini, numărul 7 luă un caracter sfânt. E foarte probabil ca Arienii şi Iranienii, să fi cunoscut săptămâna de 7 zile, necunoscută Grecilor şi Romanilor, pe când Evreii cunoşteau această împărţire dela Chaldeeni, aceşti creatori ai astronomiei, cari au socotit încă din aceste îndepărtate timpuri 7 planete. Deasemeni, din primele rânduri ale Bibliei se vede că Dumnezeu făcu lumea în 7 zile; a 7-a zi a săptămânei, Sabbat-ul, era la acest popor ziua de repaos iar al 7-lea an, consacrat repaosului pământului. Dela Paşte, marea sărbătoare la Evrei, se numărau 7 săptămâni până la Rusalii. Vechiul Testament ne vorbeşte de 7 vaci grase şi de 7 vaci slabe, de 7 plăgi în Egipt. Pentru a face să cadă zidurile Ierichonului, trompetele făcură de 7 ori înconjurul lui. In Templu se ardea un candelambru cu 7 ramuri. Erau 7 psalmi ai pocăinţei. Un istoric, ne povesteşte că un oare-care numit Iisus, fiul lui Aman anunţă căderea Ierusalimului, repetând fără încetare timp de 7 ani: **„nenorocire ţie Ierusalime“**. Oare numărul 7 nu era respectat, pentru că numele Iehovah, era compus din 7 litere?

„Et dans l'immensité sept lettres tombèrent“, zice Hugo, în ale sale „Contemplaţiuni“. Se cunosc 7 păcate capitale, 7 daruri ale spiritului, 7 dureri ale Sf. Maria şi rabinii socoteau 7 grade de fericire cerească, Erau socotiţi a fi 7 principi ai Iadului şi anume; Aziel, Ariel, Marbuel, Mefistofel, Barbuel, Aziabel şi Arifel. Sf. Petre întrebând pe Domnul său, de câte ori să ierte unui greşit al lui, Acesta îi răspunde: **„nu zic vouă de 7 ori, ci de 70 ori câte 7“**, adică totdeauna. De remarcat este că acest număr, 7, era întrebuinţat în sensul unei cantităţi indeterminate, însă foarte mare. Arabii zic: **„înainte de a vorbi întoarce limba ta de 7 ori în gură“**. Mahomet admitea 7 ceruri. Coranul ordonă postirea în a 7-a lună a fie-cărui an. Sf. Ioan, pomeneşte de asemeni numărul 7 în Apocalipsul său. Acolo ni se descrie Domnul nostru Iisus Christos, ca ţinând în mână 7 stele. El zice către autor: **„Iată misterul celor 7 stele pe

care le-ai văzut în mâna mea cea dreaptă cum şi a celor 7 sfeşnice de aur; cele 7 stele sunt cei 7 îngeri a celor 7 biserici, iar cele 7 sfeşnice sunt cele 7 biserici". In aceeaşi lucrare Sf. Ioan povesteşte că a văzut înaintea tronului Dumnezeesc, 7 lămpi aprinse, care sunt cele 7 spirite Dumnezeeşti, o carte pecetluită cu 7 peceţi, un miel cu 7 coarne şi 7 ochi precum şi 7 îngeri cu 7 trompete. Ştiut este că după cum sunt 7 culori, deasemeni sunt 7 note muzicale, inventate de un religios, Gui d'Arezzo, care le dădu ca nume primele silabe ale versurilor unui imn al Sf. Ion Botezătorul.

Stiinţificeşte, se numeşte septenar în patologie, un timp de 7 zile în durata unei boli.

In aritmetică, se află un singur fel de divizibilitate cu 7. Acesta este exprimat în următoarea regulă: Pentru a vedea dacă un număr este sau nu divizibil cu 7, se împarte acel număr în grupe de câte 3 cifre, începând dela dreapta, apoi, plecând tot dela dreapta, se înmulţesc unităţile, zecile şi sutele fie-cărei grupe cu numerile respective 1, 3 şi 2. Se face suma produselor provenind din grupa de ordin par şi aceea a produselor provenind din grupa de impar Se face diferenţa acestor sume şi dacă aceasta diferenţă este divizibilă cu 7, întreg numărul se va împarte exact cu 7. Această regulă fiind puţin cam complicată, vom da spre înţelegerea ei următorul exemplu: Fie numărul 61,358,373,482 care vrem să ştim de este sau nu divizibil cu 7.

Grup. Impare	Grupele pare
Grupa I.	Grupa II
2 × 1 = 2	3 × 1 = 3
8 × 3 = 24	7 × 3 = 21
4 × 2 = 8	3 × 2 = 6
Grupa III	Grupa IV
8 × 1 = 8	1 × 1 = 1
5 × 3 = 15	6 × 3 = 18
3 × 2 = 6	Total 49
Total 63	

63 — 49 = 14

14 — 2 = 7

Deci numărul propus este divizibil cu 7.

A. Lansta

DIN PRAGA

Piatra funerară de pe mormântul celebrului astronom şi alhimist Tycho Brahe, care e îngropat în biserica Santa-Maria.

Munţii Cereşti. (Tian-şan)

După ce ai trecut câmpiile lipsite de apă ale Turchestanului, după un mers îndelungat şi greu prin praf, sub un soare arzător, ce desfătare ai când zăreşti, pe neaşteptate, către sud, la orizont silueta clară a crestelor munţilor Tranşan pline de zăpadă!

Formele delicate şi elegante ale vârfurilor troenite ale acestor munţi, despărţiţi de pământ printr'o dungă de ceaţă dulce azurie se conturează cu o limpeziune fermecătoare pe cerul albastru închis al Asiei centrale, aşa că ochiul călătorului, ostenit de monotonia de până aci, se opreşte în extaz pe această privelişte nouă şi neaşteptată. Tot deodată, în tot ţinutul înconjurător se simte influenţa munţilor. Râuleţe coboară cu sgomot din patria lor rece şi umedă; câmpia, până aci moartă, începe a înverzi şi înflori, grupuri de copaci se înghesuesc deasupra râuşoarelor. Totul împrejur înfloreşte, murmură, cântă, iar munţii se ridică tot mai sus, în toată măreţia lor, în toată străşnicia lor.

Sistemul munţilor Tianşan este unul din cele mai majestoase lanţuri de munţi de pe pământ, atât prin dimensiunile sale cât şi prin înălţime, fiind cu puţin mai jos de cât munţii Himalaci.

Denumirea de „Munţi cereşti" i-se potriveşte foarte bine din cauza înălţimei culmilor sale, pe care zăpada se leagă cu norii cerului. Ei se prelungesc pe o întindere de peste 300 kilometri şi prezintă o înălţime gigantică a mai multor culmi muntoase când paralele, când despărţindu-se închizând între ele sau platouri pleşuve înalte „sârtî" sau văi adânci minunate.

„Acolo scrie N. Severtor, cel mai bun cunoscător al Tian-şanului, se grămădesc lanţuri peste lanţuri, mereu în sus tot mai stâncoase şi mai încărcate de zăpadă. Arătând ici o culme, dincolo alte câteva, întâlnim o câmpie înaltă, după ea iarăşi o culme, apoi iar câmpie, dar din ce în ce mai sus. In râpele lor mâncate adânc de râuri nu creşte plopul ci bradul de munte; vine pe urmă iarăşi un podiş către vârfurile înzepezite la nivelul cărora urmează din nou o suprafaţă plană foarte ridicată, pe care se îngrămădesc crestele interioare ale Tian-şanului, una după alta şi multe dintre ele în partea centrală a platoului

Tian-şan îndreptate toate spre m u n t e l e principal spart şi înfundat cu gheţari în numeroasele sale defileuri. Culmea muntelui se întinde pe o sută kilometri formând o câmpie lată plină de zăpadă, pe care n'a urcat încă nimeni presărată cu vârfuri foarte ascuţite, şi această suprafaţă colosală dinţată este situată deasupra t u t u r o r crestelor pline de zăpadă şi poartă numirea de „podişul Han Tenarl, chanului ceresc cea mai înaltă ridicătură din întreaga Rusie (7300 m.). Dar nu numai că nu e accesibil acest măreţ chan al Tian-şului dar nu e nici măcar vizibil de jos, trebue să te urci până la zăpezile veşnice pentru a vedea, şi nici atunci nu întotdeauna, căci norii stau atârnaţi pe defileurile cu gheţari, cu mult mai jos de podişul lor.

Până la mijlocul secolului XIX regiunea muntoasă a Tian-Şanului era una din cele mai puţin cunoscute regiuni de pe pământ. După ce însă trupele ruseşti deschiseră drumul într'însa, ea devine obiectul atenţiunei şi cercetărilor în toate direcţiunile. In anul 1856 P. Semenov a întreprins în Tian-Şan o călătorie bogată în rezultate şi după dânsul un întreg şir de învaţaţi ruşi şi streini continuară opera începută, Cu deosebire s'au străduit pentru cercetarea structurei geologice şi faunei Tian-Şanului naturaliştii Fedcence şi Severtev. In ultimile timpuri a contribut mult la cunoaşterea celor mai înalte creste ale Munţiior Cereşti alpinistul g e r m a n Merzbacher. Totuşi cunoaştem puţin acest admirabil ţinut muntos şi viitorii învăţaţi ruşi vor găsi întrânsul mult de lucru. Centrul geografic al întregului Tian-şan îl formează un lac alpin situat la o înălţime de aproape 200 metri deasupra nivelului mărei şi denumit de Chirghizi Issackul, adică lacul cald, probabil pentru că nu îngheaţa iarna.

El se găseşte pe fundul unui basin imens mărginit de toate părţile de creste acoperite cu zăpadă. Dinspre nord, basinul pietros Kurghe-Alatan, iar din spre sud Tersâe-Alatan. Având suprafafa 1/3 a lacului Ladoga, Issâk-ul, nu are totuşi nici pe departe acele dimensiuni pe care le-a avut înainte. Pantele munţilor înconjurători păstrează pe ele urme clare ale nivelului apei, care erau cu 60 metri mai sus decât astă-zi.

Evaporându-se lacul lasă de jur împrejur o dungă lată pe malul cel mai jos constând din argilă sărată. Apa lacului e limpede, de un albastru închis cu nuanţă de turcoise şi puţin sărată, ea conţine într'ânsa foarte mulţi peşti; ar fi interesant de ştiut cum au ajuns peştii în acest lac mărginit de munţi de zăpadă. La Sud-Vest de Issâk-kul lanţul Tian Şan ajunge până la 250 kilometri lăţime formând un platou imens acoperit de culmi muntoase din mijlocul cărora ia naştere râul Narîn, adică Sâr-Daria. Prin defileurile sălbatice şi prin praguri se coboară acest râu în larga vale Fergansk închisă pe flancuri de munţi, Talas-Tau şi Alai făcând şi ei parte Tian-Şan. Sob diferite numiri aceşti munţi coboară până aproape de Taşkeut şi Samarkanda. La răsărit de Issâk-kul munţii cereşti se îngustează dar totdeodată ating cele mai mari înălţimi, de oarece, anume aci, se găsesc acele creste cu piscurile,.. Khan Tengri 7500 m. piscul Semenov (6500 m.) şi altele care formează cele mai înalte puncte ale Rusiei, De aci încolo, scoborîndu-se succesiv şi divizându-se în diferite lanţuri Tian, Sanul mare în deşertul Gobi,

Munţi cereşti sunt aproape complect nelocuiţi, pustii, şi sălbateci. Numai din când în când se întâlneşte câte un sat rusesc sau câte un trib de Kara-kirghizi nomazi. Pe poale munţii sunt acoperiţi cu păduri de pomi fructiferi, cu deosibire meri şi caişi cari, primăvara, transformă locul într'o mare de flori, iar la sfârşitul verii dau fructe minunate.

Mistreţul, ursul, cerbul şi capra sălbatecă cutreeră desişul lor şi mănâncă fructele cari acopere pământul într'o pătură groasă. Mai sus cresc brazii puternici cari acoper suprafeţe mari pe povârnişuri, iar printre acesta murmură şi şerpuesc din stânci râuşoare şi cascade.

După aceasta pădurea de brad se schimbă cu jneapăni scunzi inbrăţişând pământul şi încă şi mai sus se desfăşoară domeniul alpin cu păşune alese, cu covoare vii de flori gingaşe, aceleaşi suu aproape aceleaşi care înbracă piscurile Alpilor europeni, fără a exclude chiar renumitul „edelweis" al Elveţiei.

Dar pe culmile muntoase ale Tian-şanului, se p o t vedea privelişti pe care nu le întâlneşti în Alpi. Aci, chiar împreună cu florile alpine se întâlnesc ierburile uscatele stepe asiatice, cum de exemplu: fumuriul pelin argintia iarbă creaţă şi alte câteva graminee de stepă şi crucifere.

Stepa asiatică uscată şi covoarele de plante alpine alternează a c i totdeauna între ele şi mai ales la acea înălţime la care pe Alpi se află păturile groase de zăpadă veşnică.

Aceasta din cauza neobişnuitei uscăciuni a aerului Asiei Centrale.

Datorită acestei uscăciuni rolul terenului muntos se înfierbântă ziua ca şi în stepă, iar noaptea se răceşte în aşa grad încât îngheaţă apele.

Tot ca o urmare a aceleaşi uscăciuni vremea este neobişnuit de schimbăcioasă pe înălţimile din preajma norilor, pe Tian-şan. In cursul unei săptămâni se poate vedea de câte-va ori tabioul iernei şi verei.

Terminând studiul gheţarilor în vecinătatea vârfului Chan-Tengri poves-teşte profesorul Krasnov voiam să mă cobor spre povârnişul sudic al munţilor, pentru a deschide în Kaşgaria, când, de odată, se iscă un viscol grozav. Livada înflorită în mijlocul căreia era aşezat cortul, în scurt timp, se acopere cu un strat gros de zăpadă şi la 29 Iulie, înfăşurat în şubă, trebui să mă încălzesc la foc.

Viscolul ţinu două zile. Lângă cort se formează adevărate grămezi de zăpadă, pe livezi şi pe poalele muntelui pătura de zăpadă atingea 20 cm.

In sfârşit, în dimineaţa a treia, vântul încetă, soarele apăru, munţi fumegau de aburi sub razele lui luminoase. Vremea se încălzi şi tabloul iernii se schimbă momentan cu acela al sfârşitului de primăvară. Zăpada se topia cu o iuţeală de nedeschis şi unul după altul vârfuşoarele fanate ale florilor se învioreau. Cupele roşii-portocalii ale macilor de Alpi turtite de zăpada ca şi cum nu suferiseră de nimic se îndreptau şi con-

tinuau să înflorească mai departe. Clopoţeii albaştri de genţiană care se răsuciseră în timpul viscolului se desfăcură din nou la atingerea razelor solare şi prin vălul de zăpadă alb orbitor ici şi colo străluceau ca nişte pete albastre şi galbene floricelele,

Din cauza aceleaş uscăciuni a climatului Asiei Centrale înălţimea liniei zăpezei aci e cu mult mai sus decât în Alpi, adică zăpezile veşnice încep cu mult mai sus:

In Tian-Şan la 3500 m. în Alpi la 3600 m. Şi tot de acia numărul gheţarilor nu e aşa de mare aci, cum ar fi fost de aşteptat în nişte munţi aşa de gigantici.

Gheţarii Tian-Şanulni, cu puţine excepţii, au foarte puţină asemănare cu cei ai Alpilor; gheaţa lor e murdară mâncată de pârae şi presărate cu petricele. Unii însă sunt foarte frumoşi şi ating uneori proporţii gigantice. Ast-fel, în apropierea lui Khan Tengri gheţarii Muş-Retov au 20 kilometri lungime, gheţarul Semenov 30 km. iar Inâlcek aproape 70 cu o grosime de 3—4 km. Tot odată cercetările geologice arată că aceşti gheţari sunt numai nişte palide urme ale acelor giganţi cari, odinioară, umpleau toate trecerile dela un munte la altul, înfundau văile şi pasurile Tian-Şanului. Trebue să credem că pe atunci climatul Asiei Centrale era cu mult mai umed de cât astăzi. Şi nu e de mirare, de oare-ce urme vădite, de existenţa de curând a mării, se constată peste tot în câmpia Turkestanului până sub poalele Tian-Şanului.

Pe păşunile din preajma norilor, pe munţii cereşti pasc ţapii de munte şi oi de Asia Centrală (caşmir) arcari (rumegătoare cornute atingând 300 kgr. greutate; numai craniul arcariului, cu coarnele sale învârtite aproape circulare, cântăreşte 23 kgr. Tot aci îşi face cuibul gigantica pasere sălbatică-vulturul cu barbă. Când Sevestev trecu cu însoţitorii săi lanţul Ala-Tău, îndreptându-se spre Issâk-kul îl suprinse un nor în timpul când mergea pe cornişa îngustă dealungul unui perete muntos vertical.

Norii aci se revărsau împrejurul lor într'o masă de ceaţă deasă, aci se rupeau în smocuri albe cari se frământau şi se învârteau, iar printre dânsele apărea mereu un bătrân bătrân vultur cu barbă dând târcoale pe deasupura oamenilor. El sburau aşa de aproape în cât se vedea în toată mărimea lui şi sgomotul aripelor se auzia foarte bine. Inpuşcătura trasă asupra lui nu-l nimeri, deoarece abia se zăria prin norii agitaţi.

Târcoalele lui stăruitoare prin dreptul cărărei înguste cu aripele strânse, aveau aerul unui atac nehotărît încă asupra călătorilor, cari treceau pe deasupra unei prăpăstii şi amintiră lui Severtev de o povestrire auzită de dânsul despre atacul unni astfel de vultur asupra unui cazac care mergea pe o cărare îngustă de munte. Se zice că acest cazac se încleştă cu mâinile de un tufiş de jneapăn şi numai mulţumită acestui truc putu scăpa de a nu fi aruncat în prăpastie.

Văile Tian-Şanului sunt încântătoare şi fertile dar aşezarea omului la poalele acestui gigant este legată de multe primejdii.

In fie-care an pământul din preajma muntelui se cutremură uşor, când colea, când dincolo, ca şi cum ar prevesti pe oameni de putinţa unei nenorociri mai mari. Dar cu toate acestea oameni, atraşi de frumuseţea şi bogăţia văilor, a pădurilor şi păşunelor se aşează la poalele Tian-Şanului.

Două „elegante" din sălbătăciunea Africei

Fără a mai vorbi de sate, comune şi grupuri câte orase n'au reuşit să se înfinţeze în apropierea Munţilor Cereşti! Samarkanda, Kokand, Skobelef, Andijan, Taşkent, Cimkent, Aulie Ata, Vernâi din ce în ce mai prospere mai populate şi mai bogate pe an ce trece! Adesea se întâmplă să se sgudue pereţii caselor şi colibelor lor, de pe tavan să cadă tencuiala, să se spargă geamurile dela ferestre, să oscileze lămpile, să se răstoarne mobilele, să sune soneriile din case sguduite de puteri necunoscute, dar oamenii nu se spăimântă, de ameninţările gigantului la picioarele căruia s'au aşezat şi continuă să construească mareu locuinţe noi şi cele mai multe din piatră, adică astfel de material care se surpă mai lesne din cauza cutremurilor. Dar puternicul Tian-Şan pedepseşte groaznic nepăsarea omenească, Cutremurul care a distrus în 1887 oraşul Viernâi şi încă şi mai grozava catastrofă care a dis-

trus în Decembrie 1902 Andijan vor dăinui lungă vreme în amintirea populaţiei locale.

Cauza acestor catastrofe n'a fost până în prezent lămurită de ştiinţă, dar, pe cât se pare, ea are legătură cu constituţia Tian-şanului.

Acest colosal lanţ de munţi aparţine formaţiunilor celor mai recente de pe glob şi nu cum este de ex. lanţul Uralilor, care de mult şi au încetat activitatea şi desvoltarea, iar noi nu am apucat decât perioada celor mai vechi distrugeri, aşa dupe cum nepoţii nu apucă decât perioada decadenţei bunicilor lor.

Crestele Tian-Şanului s'au ridicat comparativ de curând şi se pare că continuă a se ridica şi din timpurile din urmă. Forţa elementelor care a dat naştere munţilor, lucrează activ în fundul pământului şi din timp în timp sgudue păturile de piatră ascunse sub sol.

Aceste forţe sunt atât de teribile, încât cele mai neînsemnate sunt de ajuns ca să distrugă oraşe şi sate populate. Pentru a te opune lor trebue însă să înveţi a le cunoaşte.

Din ruseşte de *C. Sfat*

CRONICA SPORTIVĂ

RUGBY

Sfârşitul Sezonului
Tenis-ul Campion pe 1922

—o—

Duminică în urma abandonării făcută de Sportul studenţesc, Tenis Club Roman câştiga campionatul României.

A fost un gest puţin sportiv din partea Sportului, când erau completi că nu au voit să joace ultima partidă.

Bilanţul anului acesta este următorul:

Stadiu Român câştigă cupele Nenişor şi a Tenis Clubului, iar Tenisul ia campionatul.

Se aude vorbindu-se de încă un «match» între echipa României şi restul. Aşteptăm?

ATLETISM

—o—

Cupa de atletism a A. S. Principele Carol, la care au participat şi mai multe cluburi din Ardeal, au dat loc la lupte foarte frumoase, având de înregistrat chiar recorduri noi.

Lupta s'a dat între Universitarii din Cluj şi Stadiul Român. Primii au câştigat 8 puncte cei de al doilea numai 6 puncte:

Au bătut recordurile vechi, Anastasiade N. (S. R.) care a parcurs 110 m. garduri în 18 secunde $^1/_5$—şi Mircea Sfetescu (St. R) făcând 800 m. în 2 minute 3 secunde făcând să scază vechiul record cu peste 3 secunde.

Campionatele Interşcolare

Sâmbătă şi Duminecă au avut loc campionatele interşcolare de atletism pentru

Cupa Ioan Cămărăşescu

Rezultatul technic.

100 m. plat. I Chivulescu (Sp. H) 12 sec.

100 m. plat. II Stoezbach (Ev).

200 m. plat. I Florian Georgescu (cv) 25$^1/_5$ sec.

400 m. plat. I M. Sfetescu (MV) 59$^1/_5$ sec.

800 m. plat. II. Mălureanu (Sp. H) 2 min. 14 record.

1500 m. plat. I J. Dumitrescu (.C V.) 4 min. 49 secun.

3000 m. plat. I O. Ionescu (M. V) 10 min. 63 sec. record.

110 m. garduri I Anastasiade (L. V.)

Sărituri în înălţime fără avânt.

I. Anastasiade (Le) 127 cm.

In lungime cu avânt

I. Stoersbach (Ev) 5.72 m.

In lungime fără avânt

I. Goldenberg (La) 2.92 m.

Cu prăjina

I. Paulini (Ev) 258 c. m.

Aruncarea greutăţii

I. Al. Constantinescu (M V) 878 c. m.

Aruncarea suliţei

I. Scoroşeanu (M.V.) 34 m. 77.

—o—

DIN PROVINCIE

PIATRA-NEAMŢ

—o—

Olimpiada pentru cupa donată de D-l Oscar Stati
(fostul primar)

Luni 29 Mai a. c. a avut loc pe câmpul «Borzoghian» Olimpiada pentru cupă; câştigată anul trecut de şcoala normală. Mai întâiu se credea că Normala va eşi învingătoare, de oarece avea vre'o 10 puncte mai mult decât Liceul, socotindu-se câte 3 puncte la fiecare aruncare, sau alergare adică primul I, al II şi al III. Aşa la granată premiul I îl ia Catana (normalist). La oină a fost balotaj, la dise, Pasat (normalist) La fugă de fond 5000 metri premiul I îl ia ca întotdeauna Constantinescu (liceu). La fugă de viteză I e Mihăilescu (liceu); La 100 m. premiul I îl ia Dragu (liceu). La sfârşit a urmat un match de fot-ball, normaliştii au fost bătuţi cu 2—0. Matchul a fost arbitrat de D-l Mareş.

Liceul a avut 31 puncte, Normala 23.

Anul acesta cupa e a liceului.

Ştiri din străinătate

BOX

Criqui bate pe Joe Fox

Victoria lui Criqui nu a entuziasmat prea mult pe partizanii acestuia, cari sperau într'o înfrângere a lui Fox în primele rounduri.

Această rezistenţă a lui Fox se datorează nu atât rezistenţii acestuia, cât impreciziei lui Criqui, care nu se putuse antrena decât vre-o 10 zile şi aceasta din cauză că soţia sa fusese greu bolnavă.

Un nou rival al lui Carpentier

Din America ne vine ştirea că noul campion al greutăţii «mi-lourd», Hari Greb ar fi dispus să se întâlnească cu Carpentier pentru campionatul lumei al acestei categorii.

Poşta redacţiei sportive

Toţi cetitorii cari se ocupă cu sporturi şi au nevoe de diverse informaţii sau lămuriri în orice fel de sporturi sunt rugaţi să se adreseze la redacţia acestui ziar pentru a căpăta toate lămuririle necesare.

DE TOATE

—o—

Cum se cunosc ciupercile otrăvitoare

Spre a se cunoaște dacă ciupercile sunt sau nu otrăvitoare, un cititor al Ziarului nostru, d. inginer C. I. Strobel, ne dă următoarea rețetă infailibilă. In mâncările preparate cu ciuperci se aruncă o ceapă albă întreagă sau tăiată în bucăți mari. *Dacă în timpul fierberei sau prăjirii ceapa rămâne albă, ciupercile nu sunt otrăvitoare: dacă ceapa s'a înegrit sau a căpătat o culoare cenușie, ele sunt otrăvitoare.*

***

Carnea crudă

Carnea crudă poate aduce servicii reale în alimentația bolnavilor.

In aceleași condițiuni și în acelaș timp, sucul gastric digerează de două ori mai multă carne crudă decât carne gătită.

Greutatea este de a găsi o carne care să nu aducă parasiți lor: berbecul, calul și boul vor fi deci preferați: în general se întrebuințează mușchiul de cal.

Carnea va fi curățită cu îngrijire de toate vinele sale, apoi fin tocată și apoi rasă cu răzătoarea.

Pentru a se evita greața, considerație importantă pentru bolnavii cari sufăr tocmai de lipsă de poftă de mâncare, se face din ea perișoare mici sărate sau îndulcite după gust și se vâră în dulceață, în spanac sau în purée de cartofi etc., recomandându-se a fi repede îngrijită. Pentru copii, perișoarele pot avea un gust foarte plăcut fiind preparate cu zahăr pisat și migdale tocate.

***

Varza

Dispepticii și mai ales acei ce suferă din cauza fermentațiilor, trebue să se ferească de varză, a cărei digestiune este foarte înceată.

Trebue să adăugăm că prepararea verzei are în mod imperios amestecul cu materii grase. De obiceiu varza se gătește cu slănină, carne de porc cârnați, o mâncare excelentă de oare-ce ea absoarbe grăsimea și o face mai comestibilă.

Varza nu este prea hrănitoare. Ea conține materii albuminoide bogate în sulf, de unde și mirosul acela urât ce se degaje în timpul când se prăjește.

Varza acră e mult mai ușor de digerat ca acea crudă. Nemții cărora le place foarte mult o dau dyspepticilor, bine înțeles pentru ca să nu invidieze prea mult regimul ordinar al doctorilor.

De fapt aceste foi de varză tăiate în felii subțiri, murate mult timp cu aromate ca muștar piper etc., în sfârșit după ce au suferit o fermentație particulară care posedă bacilul său special, sunt complect transformate.

Este un aliment bun, destul de hrănitor, prevenind constipația.

Fiartă în apă, adăugându-i-se unt proaspăt la urmă și alături de o felie de șuncă, ea poate fi recomandată la toată lumea.

Varza acră e o mâncare excelentă pentru diabetici.

***

Intepătura de viespe

Intepătura de viespe nu numai că e dureroasă, dar uneori devine chiar periculoasă; e mai periculoasă decât cea de albină, pentru că locurile unde viespea își caută hrană sunt cu mult mai puțin curate ca acele ale albinei și odată cu înțepătura ele ne pot introduce in corp microbi foarte vătămători.

Un mijloc de a vindeca umflătura aceasta este frecarea regiunei înțepate cu... usturoi. Când umflătura este adâncă în fundul gurii, sau chiar în gât, cum s'au văzut cazuri se dă pacientului să înghiță usturoi pisat. O asemenea umflătură în gât sau fundul gurii la copil, poate să-i pricinuiască asfixia.

***

Faruri pentru automobiliști

Automobiliștii vor avea în fine faruri... în Anglia Ministrul transporturilor a pus să se facă experiențe cu focuri cu eclipsă care se aprind la intervale de 15-30 secunde. Aceste faruri sunt destinate pentru două scopuri diferite; unele, care vor fi probabil constituite dintr'o lampă roșie, vor semnala cotiturile periculoase și încrucișările de drumuri; altele a căror lumină va fi albă vor mări stâlpi de telegraf indicatori, proiectând la intervale de 15 30 secunde, timp numai de o secundă lumina lor albă pe inscripțiile arătătoare. Aceste faruri vor fi luminate cu acetilenă.

***

O țară care depopulează

Este colonia franceză Gabon. Populația acestei țări merge descrescând, prin stingerea adulților și copiilor. Din 189 copii, de rase diferite, 95 adică 51 la sută mor înainte de 17 ani. Cauzele sunt: insuficiența hranii, săracă în materii albuminoide și grăsime; lipsă de rezistență pentru afecțiile broncho-pulmonare, numeroasele epidemii, sifilisul, sterilitatea, afecțiunile parazitare, intestinale. etc Mortalitatea infantilă este înspăimântătoare. Starea aceasta nu se poate îndrepta decât prin o îmbunătățire a hranei.

Diferite

Cel mai vechiu ziar francez este „Gazette de France“, numit la început „la Gazette“. El datează din 1631, când a fost fondat de Théoplorast3 Renaudot, sub patronajul lui Richelieu. Acest ziar are deci vârsta de 291 ani, aproape 3 secole. Una din cele mai vechi reviste franceze este Journal des Savants, magazin literar, înființat în 1665 de M. de Sallo. Apare deci de 257 ani. Altă revistă tot așa de veche este „Mercure de France“, care apare de 249 ani.

In 1789, anul revoluțiunii, apare jurnalul republican: Journal des Débats. Are o vârstă de 132 ani. Cele mai vechi ziare englezești sunt: „Morning Chronicle“ ce apare de 152 ani. A fost fondat în 1769 și este politic, literar și comercial. „Morning Post“, ziar politic, literar și comercial, organul torilor, fondat în 1772. apare de 149 ani.

„Times“ ziar politic și literar, ce apare de 136 ani. A fost fondată în 1785 de John Walter sub numele de „Daily Universal Register“. Este unul din cele mai răspândite și cetite ziare.

Cea mai veche revistă englezească este: „La Revue d'Edimbourg (The Edinburgh Review)“, fondată în 1802, redactată de Sidney Smith, Horner Brongham, Jeffrey și cei mai ilustri publiciști. critici și poeți. Apare de 120 ani.

M. Angentescu

RUBRICA CETITORILOR

—o—

INTREBARI

No. 193. — Cum se face pasta de șapirograf?

Cât costă metrul de scândură subțire de traforaj?

No. 189. — Cine știe ceva din istoria orașului Bârlad?

Gh. Damaschin

No. 194. — Rog a mi se da adrese de filateliști din „lumea întreagă“.

T. Comănescu

No. 195. — Care este rețetă cea mai bună pentru cremă neagră pentru ghete și cine știe vre-o rețetă pentru vopsea de dat pe mantale de ploae?

No. 196. — Din ce se fabrică chiagul pentru brânzeturi și cum se fabrică?

No. 193. — Cu ce aș putea curăți calcarul, ce s'a depus pe fundul unui cazan în timpul fierberii?

I. Albeanu.

No. 197. — Unde aș putea găsi „Cărbuni și Bioxid de Mangan“ pentru fabricarea pilelor electrice uscate și tot odată care ar fi prețul pentru cantități mai mari?

R.

No. 198. — In ce an s'a descoperit voltametru și mașina lui Wirnhurst?

No. 199. — Care animal trăește cel mai mult pe pământ? și etatea lui.

No. 200. — Cum se prepară, apa gazoasă, și cum se susține bila de sticlă pe guma de la buza sticlei? (de limonadă).

S. T. Ștefănescu
Alexandria

No. 201. — Având nevoie de hârtie contact coli mari pentru mărit. am încercat a face cu emulsiune:

Gelatino Bromură de Argint.

Nu s'a copiat clar și în desvoltator se șterge.

Rog pe știutori a comunica o rețetă cum trebue să o fac, ce cantități de bromură de potasă cu azotat de argint trebue să amestec cu gelatină și dacă mai trebue adăogat vreo substanță, pentru a face șt extra rapid.

Amator Ploești

No. 102 — Rog pe d-nii agricultori să-mi spună, dacă așa zisul „grâu de vară“ se poate semăna și toamna și de

ce se seamănă numai primăvara. Deasemenea grâul de toamnă s'ar putea semăna şi primăvara. Dacă se poate rog să mi se explice şi din punct de vedere ştiinţific.

Menelau

No. 203 — Rog, care ştie, dacă există şi unde pot găsi o broşură despre cultivarea şi industrializarea inului şi a cânepii, să trateze în prezentul ziar, modul de cultură şi industrializarea lor.

N. Petrovici

No. 204. — In Sept. sau Octombrie, 1921 o societate cinematografică Italiană, înfiinţase în România o şcoală pentru artişti (actori) de cinematograf.

Rog pe cine ştie, dacă mai există această şcoală.

Un cetitor

No. 202. — Rog a mi se da câteva adrese din ţară şi străinătate de fabrici de maşini agricole.

No. 203. — Cine a fost regina Artemisia care a descoperit şi folosit cea dintâiu proprietăţile pelinului.

J. L. Marinescu

No. 204. — Care e adresa motocicletelor „Douglas".

Nica G. Alexandru
Elev cl. VII-a

No. 205. — Sunt mai multe sisteme de aerometre (instrument pentru măsurarea densităţei corpurilor) sau numai de un singur fel?

No. 206, — Ce nume purta revista ştiinţifică redactată de Josef Genilie, primul profesor de geografie dela noi?

No. 207. — Ce exerciţii aşi putea face pentru a putea să-mi formez nişte muschii dezvoltaţi?

No. 208-Rog pe un domn cetitor a-mi răspunde prin acest *ziar de ştiinţă*, ce proprietate are *bumerangul* care e cea mai însemnată armă a Australienilor? şi din ce e făcut acest instrument, încât dacă îl arunci, el se depărtează, cam la 16 m. şi apoi deodată se ridică în sus la vre'o 20 m. şi vine să-ţi cază la picioare?

M. L. Valeriu

No. 209 — Cum se împleteşte plasa pentru prins peşte sau dacă există vre un manual care să trateze despre aceasta,

No. 210 — Care este cea mai bună armă de vânat, unde se află şi cât costă. Mulţumesc foarte mult cetitorilor.

Na. 211 — Ce examene trebuie să depun la şcoala militară? vreu să urmez marina şi ce medie se cere pentru a deveni bursier.? Am 4 clase de liceu.

—o—

RASPUNSURI

La No. 179—181. Toate metodele întrebuinţate pentru a grăbi creşterea, sunt bazate pe gimnastică metodică, sistematică. Citez metoda doctorului Desbonuet Rue Faub. Poissounieu 48 Paris. Cereţi broşura ilustrată explicativă. Se trimite gratis.

Mirce V. Buda

La No. 13. — Luaţi esenţă de terebentină.

Uleiu de riţină câte	30	gr.
Curcuma	10	„
Ceară galbenă	50	„
Ulei de in	20	„
Vaselină	40	„

Topiţi-le la un loc lin. Se aplică această pomadă pe ghete şi apoi le frecăm cu o flanelă. Asfel se face pastă (cremă) galbenă pentru ghete (încălţăminte).

La No. 184. — Iată un mijloc simplu şi practic pentru a opri copilul de a nu urina în pat. La miezul nopţii deşteptaţi copilul din somn şi îl invitaţi să urineze în oala de noapte. Pe jumătate deşteptat copilul asculă şi e rar cazul ca copilul, după ce şi-a deşertat *băşica udului* să mai urineze.

Principalul e să observaţi la ce oră anume îi vine copilului să urineze în timpul nopţii şi atunci îl deşteptaţi totdeauna la acea oră, înainte de a avea timp să urineze în pat.

Pentru ca să nu aveţi nevoe de a veghea toată noaptea, vă cumpăraţi un cesornic deşteptător eftin şi cheltueala aceasta o acoperiţi cu economiile ce se face mai trebuind a spăla mereu rufăria şi aşternutul copilului.

La No. 166. — Contra răguşelii dau aci mai jos vre-o câteva reţete, din care d-v. vă alegeţi pe care credeţi:

1) Contra răguşelii se întrebuinţează apa rece. Beţi încet, înfiecare dimineaţă un pahar cu apă curată şi rece. In timpul zilei deasemenea. Seara înainte de culcare înmuiaţi un şervet în apă rece, o stoarceţi şi înfăşuraţi gâtul. Pe deasupra puneţi un şervet uscat. Culcaţi-vă în pat şi acoperiţi-vă bine. In câteva zile răguşeala dispare.

2) Vă mai recomand următorulmijloc:

Se ia 250 grame apă simplă în care se toarnă 5 picături de tinctură de arnică. Se iau 3—4 linguriţe din această băutură pe zi. In câteva zile răguşeala dispare.

3) Cântăreţii italieni pentru a combate răguşeala, beau seara înainte de culcare un pahar cu sirop cald de lapte de migdale. Iar dimineaţa pe stomacul gol beau gălbenuşul dela 2 ouă.

4) Luaţi o lingură din:

Mentol pulverisat	5	gr.
Balsam de Peru	6	„
Acid timic	6	„
T-ra Eucalipt	60	„

în ½ litru de apă caldă şi se fac inhalaţii de câte 5 minute, dimineaţa la prânz şi seara.

V. Munteanu

La No. 175. — Pentru a se lucra fotografia la minut se ia clişeurile sau hârtia cea mai tare (adică hort) şi se lucrează tot la fel ca şi clişeul obişnuit, se developează în aceleaşi băi însă să nu se fixeze, în baia a doua, ci numai spălându-se în puţină apă curată pe urmă se ia o bucată de hârtie diapozitivă, se înmoaie tot în apă curată, se iau şi se pun una peste alta, aşa ca să poată eşi golurile de aer şi apă ce se formează şi se expun tot ca şi clişeul însă ceva mai mult ca de obicei.

C. Rădulescu

CUPRINSUL No. 24

ANUL XXVI. — No. 25 | 1 LEU EXEMPLARUL | MARȚI 20 IUNIE 1922

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. Director, STELIAN POPESCU Abonament: în țară . . . 60 lei „ străinătate 120 „

COIMBRA (Portugalia)

Așezată pe o colină în lungul râului Mondego, Coimbra este însemnată prin Universitatea ei, care e veche ca și orașul, de pe la începutul veacului XII.

Negoţul Moldovei sub Ştefan-cel-Mare

Ştefan-cel-Mare răsbunând moartea tatălui său şi câştigându-şi Domnia cu sabia, moştenia o situaţie politică şi mai ales comercială cât se poate de priincioasă.

Incă din toamna anului 1457, el chemă, la rândul său, pe Braşoveni în ţara lui, acum liniştită. E un răvaş latinesc prin care el se arată gata a da şi un act solemn, după vechea datină, pentru asigurarea drepturilor negustoreşti.

Se opriau cu asprime jafurile, ceiace nu împiedecă însa pe Vasluieni, câteva luni după aceasta, să oprească lucruri de ale unui om din Prejmer. Fii de nemţi din Suceava — unde până târziu se vorbise şi se scrise nemţeşte—îşi făceau ucenicia de meşteri, pielari, de pildă la Bistriţa. Relaţiile acestea aşa de strânse fură întrerupte de adăpostirea lui Petru Aron în Secuime, de prădăciunile pedepsitoare ale lui Ştefan în acest ţinut şi de marea expediţie nenorocită a regelui Ungariei, Matiaş Corvinul, în Moldova, cu toate urmările sale. Zilele bune veniră numai după câţiva ani.

Marfa de mărunţişuri din Siret cuprinde acum pânza de Lituania, pânza supţire, barchetul, postav pecetluit lucruri de plumb, talere de metal, brâie simple şi cu nasturi de metal, unelte de fier şi arme de tot soiul. Chilia figurează ca un loc de export deosebit de Basarabii munteni ca şi de Unguri, şi **pentru întâia oară se adaugă şi Turcii, — deschizându-se astfel pe la Isaccea sau Obluciţa drumul Dobrogii**, care ducea în Impărăţia cea nouă a Sultanului. **Desvoltarea oraşelor adusese, pentru acest export spre Sud şi Vest, vămi interioare nouă**, în care se plăteau 2 zloţi[1]) (de argint) de car, şi anume: la Roman, **Agiud, Putna**, — până unde, mergea graniţa, Vasluiu, Bârlad şi **Tecuciu**, afară de vechiul Bacău. La întorsul cu mărfuri dela Munteni sau **Turci**, se plăteşte, nu numai la Bacău, dar şi la Roman, şi acuma plata e pe car, în **monedă turcească**, doi zloţi turceşti. Romanul îşi are partea şi din marfa ce trece la Braşov; la Trotuş se cer iarăşi cei doi zloţi de car.

Pe baza acestui nou privilegiu călătoriră Liovenii prin Moldova în anii următori, aducând lui Vodă pinteni, pălării de vară, postavuri de Bruges, de Florenţa, cupe, scrumbii, vin, cai scumpi. Cetatea-Albă era întrebuinţată de ei pentru a merge apoi pe apă la Caffa.

Interveni însă năvălirea lui Mohammed al II-lea în Ţara-Românească împotriva lui Vlad-Ţepeş, luptele lui Ştefan pentru cucerirea Chiliei, presenţa flotei turceşti în Marea Neagră. Incercarea făcută de Poloni, încă din 1415, pentru a-şi putea exporta grâul cerut de Constantinopolitani, de a preface într'un mare port localitatea tătărească zisă Cociubeiu pe locul căreia a răsărit apoi Odesa, nu izbutise. Desigur prin Moldova lui Ştefan era să se facă acel contact de-a dreptul cu Caffa, cetatea puternică a Genovezilor. Când însă, la atacul turcesc din 1457, Ştefan birui cetăţile lui se păstrară iar Caffa căzu, intrând pentru veacuri în stăpânirea Turcilor. **Domnul din Suceava se făcu pentru Poloni singurul stăpân al negoţului bizantin, ajungând astfel, cu neatârnarea şi puterea lui, nesfârşit de preţios pentru averea şi înaintarea Poloniei.**

Din 3 Ianuar 1472 Ştefan însuşi dăduse permisiune, solemn, Braşovenilor: „să vie şi să treacă la Domnia Mea şi în ţara Domniei Mele slobozi şi în bună voie, cu toate mărfurile lor şi cu tot avutul lor, mult-puţin cât îl vor avea, fără a fi supăraţi cu monopolul Domniei". Sucevenii, locuitorii din Baia reluară deci vechile lor trimeteri de vite la Bistriţa, iar Braşovenii cutreieră ca mai înnainte cu marfă măruntă târgurile şi satele Moldovei, mergând până la Chilia cea bogată în moruni. In 1483 şi negustorii din Sighişoara umblau după acest articol de comerţ. Pentru uleiu şi postav însă se trimetea de Domnie oameni anume la Braşov.

Luptele cu Turcii aduseră numai o întrerupere momentană a acestor legături, prielnice amândoror părţilor. Una din cele mai bogate şi sigure descrieri ale biruinţei Moldoveneşti dela Podul-Inalt asupra Turcilor e datorită expunerii făcute de „un român" unui „negustor din Ungaria" german ori sas, şi scrisoarea acestuia poartă data de Buda, 24 Februar 1475, câteva săptămâni după luptă, la care, cum se ştie, luaseră parte şi mulţi Secui. In acelaş an, Domnul învingător, care-şi scăpase de primejdia turcească porturile, chemă în Moldova curăţită de duşmani pe „toţi negustorii din Coroana Ungariei", chiar şi pe „vreme de războiu", „fără înşelăciune şi fără vicleşug".

Căderea Chiliei şi Cetăţii-Albe, pe care Sultanul Baiazid, apărut cam pe neaşteptate, le cuceri, cu ajutorul tătăresc, la 14 Iulie şi 4 August 1484, însemna, nu numai o mare lovitură şi adâncă durere pentru sufletul lui Ştefan, nu numai o ameninţare directă pentru Polonia întreagă şi, în deosebi, pentru Cameniţa, pentru Lemberg, care-şi luară îndată măsurile de apărare, dar încheierea unui capitol din istoria Levantului.

De acum înnainte comerţul cu Polonia e într'o continuă decădere, căci el mai lâncezi câţiva ani până ce, constatându-se că nimeni nu mai poate goni pe Turci din cuceririle lor, regele ceru şi căpătă de la Turci, la 1487, pentru a doua oară—după 1464—, voia de a face negoţ cu aceleaşi porturi. Din aceste legături cu Baiazid se poate vedea că şi subt noua stăpânire negustorii din Caffa veneau în provinciile lui Casimir.

Războiul lui Ştefan pentru Pocuţia începu încă din 1490; urmă expediţia de anexare a Moldovei pe care Ioan-Albert, fiul lui Casimir, o încercă în 1497 şi care se sfârşi cu catastrofa, din codrii Cozminului; însfârşit Domnul Moldovei se luptă şi în ultimii săi ani pentru Pocuţia.

În tot acest timp, cu toată asigurarea, dată chiar prin pacea din 1499, că negustorii îşi pot relua drumurile, comerţul tu adesea ori tulburat, uneori chiar şi pe ani întregi întrerupt cu totul. Ştefan **fusese cercetat** de Lioveni la 1485, când merse, cu

[1]) Monedă veche în valoare de 30 parale.

inima frântă, la Colomeia, să facă jurământ regelui Poloniei. In 1486 un sol mergea în Moldova să-l caute cu daruri de postav și de blană de biber; oamenii lui Ștefan la dieta din Piotrkow primiră cele de nevoie pentru întreținerea lor.

Incă dela 4 Ianuar 1499, înnainte de actul solemn al păcii, Ioan-Albert îngăduia negustorilor moldoveni să vie la Lemberg. Nu știm bine ce urmări va fi avut această îngăduință, căreia Ștefan îi răspunse, fără îndoială, cu alta asămănătoare, dar reațiile se constată în oarecare măsură până la noua campanie moldovenească pentru Pocuția. Când o întreprinse, în 1502, Ștefan trimese din Colomeia pe omul său Ilie Steclă pentru a spune Liovenilor că „el nu vrea să aibă niciun războiu cu regele", ci „și-a luat numai țara bunicului său, care i se răpise înnainte de aceasta cu puterea".

Peste un an găsim un sol al Liovenilor în Moldova, unde peste câteva luni gloria lui Ștefan se stingea.

După N. Iorga

O africană în fața casei sale

Plantele textile

Plantele textile sunt acelea a căror trunchiu este fibros și poate servi — în urma unei operații speciale — la fabricarea țesăturilor.

Ele ar fi: bumbacul„ cânepa, inul, iuta, rafia, urzica, etc.

A) Bumbacul se extrage dintr'un arbore ce trăiește prin țările calde. El e înalt până la șease metri și are culoare roșiatică. Foile sale sunt gălbui, iar fructul e o capsulă lunguiață. In mijlocul ei se *află* semințele, de o culoare negricioasă și înfășurate într'un puf alb, care se numește *bumbac*.

Origina lui este în Africa și și în Indii, iar în Europa a fost adus de către Arabi, cu încă 900 de ani după Christos. Din cauza marei lui întrebuințări s'au făcut încercări de cultivare și în Europa și s'a izbutit cu plantarea lui în țările vecine Mediteranei.

Culesul se face pe la începutul toamnei, când fructul s'a copt și puful alb se poate scoate cu mâna.

După culegere se întinde la soare, ca să se usuce; se scot semințele din puf, se seamănă și apoi se toarce cu ajutorul mașinelor.

Dacă-l tratăm cu anumite *săruri alcaline*, el capătă aspectul mătăsei și se zice *bumbac mercerizat.*

Din punctul de vedere al igienei stofele de bumbac sunt superioare acelora de in, nu însă și acelora de cânepă sau mătase.

Din el se face vata necesară în medicină și la confecționarea hainelor, fitile de lămpi, pânză pentru corăbii, ață, sfoară, dantele și atâtea țesături necesare îmbrăcămintei omenești.

Amestecat cu *acidul azotic* și *acidul sulfuric* el dă *bumbac explosibil,* care dizolvat în camfor topit dă naștere *celuloidului,* din care se face piepteni, brățări, mărgele, bile de biliard și atâtea jucării și obiecte de toaletă.

Țesăturile mai principale de bumbac sunt:

1. *Stamba* — cu țesătura deasă și care de obicei e colorată .

2. *Pânza de căptușeală* e deasă și apretată.

3. *Ripsul* e o țesătură deasă, din care se face rufărie groasă și îmbrăcăminte pentru mobile.

4. *Muselinul* e o țesătură fină și rară. Cele mai alese se numesc *zefiruri.*

5. *Organdinul* e mai gros ca muselinul.

6. *Percalul.*

7. *Stofe pentru șorțuri* albe și colorate...

8. *Tul*, e o țesătură fină și rară.

9. *Croisé* se întrebuințează la căptușitul hainelor.

B) *Cânepa* este o plantă anuală, originală din Asia, dar aclimatizată astăzi și la noi.

Ea este de două feluri: bărbătească și femeiască. Această din urmă înmulțește specia, este mai mare și trăiește mai mult decât cea dintiâ.

Când se coace, se smulge întâi cea bărbătească, ale cărei fire sunt mai fine și după o lună și ceva se smulge și cea femeiască. Se strânge apoi în mănunchi, cari se usucă, se topesc ca inul, iar se usucă, pentru ca în urmă să se melițe, făcându-se apoi fuior și tort.

Din cânepă se fac frânghii, ață, pânză pentru corăbii, saci; iar sământa transformată în oleiu folosește fabricării săpunului și văpselelor.

C) *Inul* este o plantă înaltă până la un metru, cu cotorul drept și ramificat în partea de sus. Florile lui sunt mici și albastre. Semințele au o coajă tare și oleiul făcut din ele se întrebuințează în farmacii ca făina pentru cataplasme.

Inul se seamănă primăvara, iar în August se smulge din pământ, se leagă în mănunchi și apoi se usucă.

Semințele se strâng bătându-l ușor sau trecând partea de sus a lui printr'un pieptene. După aceasta se scot firele din cotor, fie punându-l în apă până când putrezește materia ce ține firele legate de cotor; fie introducându-se în vase speciale, în care cotoarele sale influența apoi încălzite până la 30° lasă să se destramă firele lesnicioase.

Principalele țesături făcute din in sunt:

1. *Batistul* care e transparent.
2. *Nansucul.*
3. *Muselinul.*
4. *Dantelele* de Bruxelles, Valenciennes, Veneția, etc.

D) *Iuta* sau *cânepa de Bengal.*

Ea crește în ținuturile mlăș-

tinoase din India mai ales.

Semănată primăvara, ea crește până la 3 metri, iar toamna, se taie trunchiul.

Firele au un luciu mătăsos și un miros special.

Din ea se fac sacii pentru transportul cafelei, și a celorlalte produse similare din partea locului, pânze de corăbii, covoare, frânghii, hârtie, etc.

Are însă un defect, acela că se strică la umezeală.

Calcuta este portul de seamă de unde se trimit în Europa și numai Londra importa înainte de marele război peste 500 milioane kilograme.

E) *Rafia* e orignară din Madagascar. Din ea se fac scaune și pălării, iar podgorenii o întrebuințează pentru legatul coardelor de viță pe araci sau spalier. In urmă s'a început și fabricarea hârtiei din rafie.

F) *Urziça* ne dă țesături fine asemănătoare mătăsei.

Această industrie, deși reprezentată în mai toate orașele Ardealului și Banatului, se grupează totuși la noi în regiuni distincte, în care întâlnim un număr mare de acest fel de întreprinderi și cu dimensiuni întinse.

Prima este în regiune *Brașov-Sibiu-Cisnădie* unde se găsește și renumita școală de țesătorie; iar a doua în regiunea *Banatului* cuprinzând și orașul *Arad*.

Există bineînțeles și alte fabrici cum de exemplu la Oradia-Mare, dar acestea reprezintă insule izolate de blocul celorlalte grupări.

In Banat sunt între altele 14 fabrici mari de pânzeturi, postavuri și tricotaje care s'au constituit de curând în sindicat sub denumirea de: *„Uniunea fabricelor textile din Banat“*. Aci intră și *filatura* de bumbac din Arad precum și marea fabrică de pălării de lână și de păr de iepure din Timișoara.

Constituirea acestui sindicat a fost provocată de faptul că industria textilă din Banat — care reprezintă *azi jumătate din teritoriu Țării Românești* întrucât ocupă aproape 6000 lucrători — a fost oarecum lăsată uitării.

Fabricele din vechiul Regat precum și unele din Ardeal au fost mai mult sau mai puțin încurajate cu comenzi din partea Ministerului de Război și au primit materii brute, fie dela Direcțiunea Refacerei, fie dela Armată. De asemenea Consiliul Dirigent a purtat de grije fabricelor textile din Ardeal aprovizionându-le cu material și combustibi.

Nu tot astfel a fost cazul fabricelor din Banat, care au rămas izolate și reduse la propriile lor mijloace (singură fabrică de pături din Lugoj a avut o comandă dela Ministerul de Război).

Din această pricină stocurile de materii prime s'au redus ori s'au epuizat și în curând cele mai multe fabrici vor trebui să oprească mașinile și să-și închidă porțile. *Acest lucru trebuie neapărat împiedicat*, mai ales că în orașele bănățene repartizate Jugoslaviei lucrurile par a se petrece altfel.

Nu trebuie pierdut din vedere că în urma alipirei Banatului la patria-mumă, această provincie s'a trezit deodată pusă în condițiuni de aprovizionare cu totul nouă întrucât calea spre apus i-a fost brusc închisă, pe când vechiul teritoriu nu a avut decât grija să desvolte și organizeze mijloacele de aprovizionare create dela 1916 încoace.

In timpul războiului mondial bumbacul nu s'a mai putut aproviziona din cauza blocadei complecte a Europei centrale. *Pentru acest motiv o bună parte din fabricele de țesătorie de bumbac și-au transformat funcționarea spre a putea prelucra lână în loc de bumbac* cumpărând la nevoie chiar mașini nouă. Citez cazul filaturei de bumbac din Arad singura filatură de bumbac din țară — care s'a transformat spre a fabrica fire de lână și chiar postav.

Din ceastă stare de lucruri rezultă că pentru moment *lâna a devenit materia primă esențială* a fabricelor textile din Banat; aprovizionarea ei constituie pentru ele o chestiune de vieață. Acest articol se găsește în țară (afară bineînțeles de lânurile fine) însă culegerea lui în mici cantități dela producători este actualmente o problemă fără soluțiune din cauza enormelor dificultăți de transport. Pentru a veni în ajutorul industriei textile apărând interesele tuturor fabricelor de acest fel din Banat, s'a constituit *Uniunea de* care vorbiam mai sus.

Este de neapărată trebuință să se ia măsuri pentru ca lâna din țară *să nu mai treacă granița sub nici o formă*, deoarece stocul nostru de oi a fost redus prin nenumăratele rechizițiî făcute de armatele de ocupație și nevoile țării abia vor putea fi satisfăcute de producța internă de lână.

Lâna care se exportă cu prețuri mici se plătește sub formă de postav important, cu prețuri mari.

In ultimul an s'au importat atât de particulari cât și de Stat cantități enorme de postavuri și totuși se plătește în București cu sutele de lei metrul de postav, pe când lâna brută zace neîntrebuințată iar fabricele de postav închid porțile.

In ceiace privește *bumbacul*, aprovizionarea lui se făcea înainte din America, fie direct, fie prin intermediul piețelor englezești sau germane. Azi singurul loc de aprovizionare mai practic pare a fi Italia. Câteva întreprinderi mari din Banat au însărcinat pe directorii lor comerciali să se ducă acolo — mai ales la Milano — spre a încerca efectuarea unei cumpărături de bumbac mai importante. Nu se cunoaște însă rezultatul practic al acestor demersuri. Statul a cumpărat prin Direcțiunea importului din Minister, o cantitate de fire de ster, o cantitate de fire de bumbac care se repartizează prin „Uniunea Industriașilor“ din Bucurști.

Ar fi bine ca „Uniunea“ să nu neglijeze industria textilă din Banat.

Nouă cumpărături de fire de bumbac ar fi bine venite, căci stocul importat este redus față de nevoile industriei. De asemeni Statul ar putea cumpăra și *bumbac brut* de proveniență americană spre a-l preda filaturei din Arad, care la rândul ei l-ar transforma în fire dând mașinelor sale toată activitatea și ar putea aproviziona restul fabricelor de pânză și tricotaje.

In privința bumbacului brut american — care este superior celui levantin sau oriental — mi s'a atras din mai multe părți atențiunea asupra tendintei ce o au Statele-Unite ale Americei ș în general toate Statele noului Continent de a reține materia primă spre a fi prelucrată acolo și de a și de a desface pe piețele Europei — mai ales în Orient — numai articole fabricate. Statul fiind informat de aceste tendințe va putea lua din vreme măsuri preventive.

Un alt articol de care fabricele textile duc mare lipsă sunt: *culorile de anilină*. Acestea se importau exclusiv din Germania, dar aprovizionarea lor azi este aproape imposibilă. Cantitățile comandate înainte nu ne mai vin. Micul stoc aflat încă în vechiul Regat la diferiți comercianți se speculează fărăr scrupul, așa încât unele fabrici *au depozitat în magaziile lor articole, de tricotaje necolorate*.

M. Tugomir

Industria culorilor naturale

De cum omul a avut mijloace mai întinse de a-și înfrumuseța locuința, vestmântul și corpul, el a arătat o deosebită predilecție pentru culori și în special pentru culorile vii.

Și astăzi chiar, dacă se arată sălbatecilor din Congo sau Australia stofe bătătoare la ochi devin extrem de veseli și chiar cu prețul vieței nu se lasă până ce nu ajung în posesia lor.

Din antichitate se știe că un kilogram de lână vopsită cu sucul a peste zece mii de coșenile se vindea cu cel puțin două mii de lei. Cu toate acestea toți regii își aveau mantia lor de purpură și mulți dintre nobili nu întârziau să-i imite.

De aceea și această industrie, având ca izvor de bogăție moartea nevinovatelor moluște, era foarte înaintată în vechime.

Ceva mai târziu s'a observat că și din sucul unor anumite plante se pot scoate culori frumoase și repede acest nou fel de preparare a văpselelor a întrecut pe cel dintâi.

Astfel până în secolul XIX s'a preparat culori numai din plante, dar de aci înainte datorită descoperirilor moderne ea a decăzut încetul cu încetul, iar astăzi e cu totul redusă.

Notez câteva din plantele principale întrebuințate în văpsitorie mai ales din cele indigene:

Indigoul (Indigofera tinctoria), roiba (Rubium tinctorium), drobușerul (Isatis tinctorium), șofrănelul (Carthamus tinctorius), boziul (Sambucus ebulus) și gălbenarea (Seratula tinctoria).

Din toate aceste plante nu se obțin decât trei culori principale roșu, albastru și galben, și care prin amestecuri pot da nuanțe diferite.

Indigoul era foarte mult cultivat în Bengal de unde se aducea cea mai mare cantitate.

Indigenii extrăgeau tinctura în modul următor: striveau plantele iar sucul lor îl usca la soare, până ce se depunea un precipitat albastru. Acest precipitat îl uscau și-l comprimau în mici pastile, apoi îl exportau în Europa.

Descoperirea indigoului prin sinteză făcută de chimistul german **Bayer** la 1880 a adus o mare schimbare în provincia Bengal, unde locuitorii ne mai având unde să-și desfacă produsele erau amenințați să moară de foame.

Drobușorul e o plantă bianuală a cărei cultură se făcea pe o scară întinsă în Langul doc (Franța) și Thuringia (Germania). Astăzi în urma concurenței culorilor artificiale, această cultură a decăzut cu totul.

Pentru a extrage principiul colorant al drobușorului (care e de un frumos albastru) se fărămițesc rădăcinele uscate și după ce se fierb mai mult timp cu leșie tare sau acid clorhidric se strecoară printr'o cârpă deasă. Lichidul brut se întrebuințează la pictatul pereților din casele noastre dela țară.

Prin Europa centrală crește o plantă numită „pastel“ care conține 3 la sută indigo. Tocmai când începea să fie cultivată în mod rațional descoperirea lui Bayer curmă pentru totdeauna aceste lucrări.

Garanța sau **roiba** este o plantă vivace din familia rubiaceelor care crește spontaneu pretutindeni în România. Cultura ei era foarte întinsă în evul mediu și se făcea în Franța și în Țările de Jos, dar în special în jurul orașului Avignon, care dedea mai bună calitate.

Prin mijlocul clasic (arătat sumar la drobușor) se extrage din garanță un frumos roșu purpuriu **alizarina** întrebuințat altădată în industria textilă din Flandra.

Nalba nu a fost nici odată cultivată în adevăratul înțeles al cuvântului ci joacă mai mult un rol de ornament prin grădini.

Petalele de culoare trandafirie sunt întrebuințate de sătenii noștri la coloritul vinului și al oțetului în locul fuxinei care este oarecum dăunătoare sănătății.

Șofrănelul e o composită din care se poate extrage și o culoare galbenă și una roșie. Cea dintâi este nestatornică. In industria casnică românce le întrebuințează numai roșul.

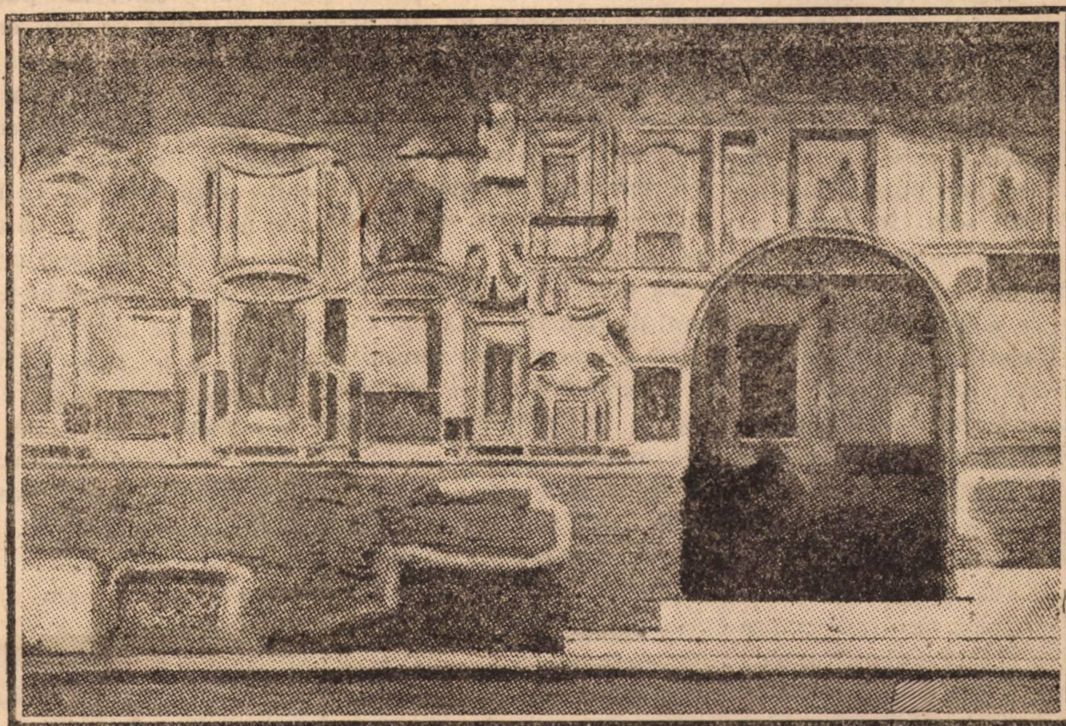
Reseda este iarăși o plantă de ornament din florile și tijele căreia se extrage un frumos galben, ce are însă defectul de a se decolora repede sub influența luminei.

Toate aceste plante afară de indigo și pastel se găsesc la noi în țară.

Voi nota acum și câteva plante străine care au jucat roluri însemnate în industria vopsitoriei casnice.

Blue wood și **red wood,** sunt doi arbori din America din care, după cum îi arată și numele dau culori albastre și roșii.

Aceste extrageri au avan-

Peretele din interiorul unor băi romane

tajul de a nu necesita lungi preparări mai ales că operațiile se fac chiar la fața locului.

Blue wood și red wood au rezistat cel mai mult culorilor artificiale.

In planta Lakmus (Racella tinctorium) se găsește un principiu colorant, albastru, cunoscut sub numele de turnesol, care e un important reactiv în chimie.

Această plantă conține acid litmic, care dizolvat în apă dă o colorație albastră (din cauza litmatului de calciu) colorație care se înroșește în contact cu acizii și se înalbăstrește din nou cu alcalii.

In planta curcuma se găsește alealoidul curcumina ($C_7 H_{12} O_6$) de culoare galbenă care în contact cu acizii, exceptând acidul boric, se înbrunează iar cu alcalii rămâne neschimbat. Și acest alcaloid joacă un rol important în chimia analitică.

S'a observat de către mulți savanți întinsele cunoștințe ce le posedă cetencele noastre în operațiile de colorare a diferitelor stofe și pânzeturi.

Aceste cunoștințe se transmit din mamă 'n fică și deseori rămân ca un secret al casei.

Pe când în alte țări indigenii își vopsesc rudimentar vestmintele cu câte trei-patru plante, țăranii noștri au la îndemâna lor un bogat dicționar de nuanțe rezultate din peste patruzeci de flori.

Culorile nu le întrebuințează brute ci le amestecă cu difreite chimicale ordinare ce se găsesc lesne pe la sate ca piatră acră, piatră vânătă, calaican, var, vitriol și apă tare.

Ce e mai interesant e faptul că prin numeroasele și inconștientele experiențe chimice unele sătence prepară niște culori atât de frumoase și atât de trainice încât vederea lor minunează chiar pe cei mai abili chimiști industriali.

Mircea Eliade

O excursiune în marea polară boreală

Spitzbergul este, ca și insula Urșilor și arhipelul Franz-Iosif land, o țară nelocuită, este „no man's land" după expresia engleză. Numai în toiul verei vin turiștii, și odată ce ei au plecat, totul rămâne pustiu, și dispare sub solul înghețat al iernei și a nopței polare. In golful de sud, în Advent Bay, se construise, în vederea turiștilor, chiar un „hotel". Era o șandrama de lemn compusă dintr'o sală mare cu o puternică sobă la mijloc, și un șir de „dormitoare", adică niște cabine mai înguste de cât în clasa a doua sau a treia a vapoarelor, cu două paturi unul deasupra altuia, și între ele și peretele loc nici să stai în picioare, necum să te desbraci sau să te îmbraci.

Aproape de „hotel" era pe atunci un bordei în care trei marinari norvegieni sau olandezi, aruncați aci în urma unui naufragiu, petrecură o iarnă întreagă, până ce au fost scăpați de acolo. Dar unul din ei n'a putut rezista rigorilor unei asemenea hivernări și a murit. Se vedea mormântul lui.

S'a găsit la Spitzberg cărbuni de pământ, de bună calitate, și aproape de suprafața solului. Nu este exclus să vedem instalându-se acolo sus, măcar pentru timpul verei, o industrie minieră, după cum în ținuturile înghețate din Alaska se extrage aurul.

In apropierea portului Virgo se află o mică insulă, care prezintă un interes deosebit ciudat. Vezi acolo urme de amenajări pentru cazane și resturi rudimentare de cocioabe. Pe lângă ele sunt o mulțime de morminte și sicrii de scânduri simple, la socriile sunt deschise exhila adâncimi foarte mici, și secriile sunt deschise exhibând scheletele lor albe. Explicația este că prin secolele al 15-lea și al 16-lea, când se descoperise Spitzbergul, apele acestea erau pline de balene, cari acum în acele regiuni sunt aproape cu totul exterminate. Marinarii englezi și olandezi aduceau acolo prada lor de balene și extrăgeau acolo prețioasa untură. Rivalitatea lor provoca de multe ori bătălii sângeroase și pe unele cranii se vedeau găuri făcute prin instrumente tăioase, sau prin glonț. După rarefiarea balenelor, aceste sălășluințe au fost părăsite și vulpile și urșii au desgropat cadavrele, mâncând carnea lor și lăsând numai ciolanele goale.

De când la Bergen puturăm ceti pe punte la miezul nopței, înaintând mereu spre nord, n'am mai avut noapte de loc.

La Capul Nord soarele era în tot cursul nopței de-abinelea deasupra orizontului, și el se ridica din ce în ce mai sus, până când la punctul extrem atins de noi, era la 16° înălțime. Se știe că planul orbitei solare aparente, care la equinoxe e vertical deasupra Ecuatorului, se înclină înspre pol din ce în ce mai mult, până ce chiar la pol e aproape perfect orizontal, soarele descinzând în spirale aproape insensibile spre orizont, unde pare a se rostogoli câtva timp în jurul său, până când, lăsându-se treptat sub linia orizontului, dispare vederei spre a reapare șease luni mai târziu, iarăș în spirale strânse.

Continuitatea asta de lumina soarelui își avea efectele sale și asupra vieței noastre. Să ai soare în tot timpul așa numitei „nopți"! Era lucru straniu.

Nu mai știai dacă e seară sau dimineață, dacă e ziuă sau noapte. Doară serviciul meselor îți mai dădea un punct de orientare, căci acestea, firește, se serviau numai în timpul zilei oficiale. Regularitatea somnului nocturn era compromisă. Ne făcându-se întuneric, nimic nu te îndemna la somn. Pentru a păstra oare-cum rânduiala traiului meu de până acum, făceam pe la 11 ore seara în cabina mea întuneric cât puteam, apoi beam câte o sticlă de bere — oel îi zice norvegianul — și astfel pregătit culcându-mă, reușiam să dorm și să dau „nopței" dreptul ei.

Vre-o trei săptămâni am viețuit astfel în lumină continuă, fără pic de întuneric. Nervii începură a se resmți de aceasta, căci omul din zonele temperate și calde e creat pentru alternarea regulată între zi și noapte, și, dacă e scos din acest regim, el sufere. Când, la întoarcere, ajungând în apele Trondjemului, s'au aprins iarăși felinarele de navigațiune, deși de abia se întunecase nițeluș, simțirăm toți o mare ușurare, ca și când, la Trernsoe, am putut telegrafia acasă că am sosit cu bine și că am reintrat în contact cu Europa.

Petrecând astfel în portul Virgo, cari cu excursiuni și plimbări, cari cu vânătoare, cari cu sindrofii, și privind pregătirile lui Andrée spre a-și lua sborul, și venind timpul când trebuia să plecăm la Vadsoe pentru eclipsă, mulți din pasageri au manifestat dorința de a sacrifica fenomenul sideral, și de a aștepta plecarea balonului. Dar eu unul, și câțiva puțini cu mine, țineam mult să vedem acest rar spectacol ceresc. Văzând pericolul de majorizare, m'am dus la musiu Bade și am declarat că prospectul publicat de el prin jurnale, cuprinde în program și oprirea la Vadsoe anume pentru eclipsă; că pe baza a-

cestui prospect m'am înscris pentru expediție, am făcut amândoi acest contract de transport, și că dar, în mod unilateral și fără consimțimântul meu el nu poate schimba convenția intervenită între noi ;iar dacă o face samavolnicește, îi voiu cere daune-interese prin justiție. Omul s'a răsgândit, și într'adevăr la timpul cuvenit am plecat în spre sud, abandonând pe Andrée cu tovarășii lui în soarta lor. Și bine s'a făcut așa, căci, după cum am spus mai sus, ei nici n'au mai sburat în vara aceea, ci s'au întors în Suedia, amânând aventuroasa lor încercare pentru vara următoare.

Am ajuns la Vadsoe în ajunul eclipsei. Orașul este mititel și sărăcios, un fel de Hammerfest și mai mic. Era adunată acolo o mulțime de lume, venită din toate părțile pentru observarea fenomenului. Printre ei era și regele Leopold al Belgiei, incongnito, cu un aghiotant, ambii în civil.

Peste drum de orășel era o insulă, destul de mare, și acolo se înjghebaseră o mulțime de observatori și se dresaseră o sumedenie de instrumente de observațiune. Mai toate statele mari trimiseseră misiuni științifice speciale, cari se instalaseră pe insulă. Expediția americană avea chiar un lagăr împrejmuit și păzit de o gardă de marinari pentru a împiedica intrarea publicului în incintă.

Eclipsa avea să se producă la 4 jum. de dimineață. Dela sosirea noastră cerul era înnourat, și ne uitam cu îngrijorare în sus, așteptând momentul suprem. Nourii nu voiau să se împrăștie, și n'am văzut nimic din dispariția soarelui; dor la început o mică crăpătură printre ei ne-a permis un moment a zări discul solar mâncat până la jumătate. Atâta și nimic mai mult. Totuși întunecarea produsă în momentul totalității era impresionantă; par'că ți se punea o greutate pe piept. Și întunerecul nu era ca de noapte, ci ceva deosebit, straniu, ceva moale, ca un fluid catifelat și violet. Se făcuse o tăcere religioasă, întreruptă numai de un englez, conducătorul unei turme de compatrioți, veniți dinadin, care, cu cronometrul în mână, striga din 5 în 5 secunde trecerea prețioaselor momente.

Toată lumea era adânc decepționată și deprimată. Atâtea pregătiri, combinări, sforțări, călătorii, cheltueli degeaba! Mai rău încă; nu mult după eclipsă nourii începură a se subția și a-și pierde coHesiunea, iar pe la orele 10, când ieșirăm din port, cerul era limpede de tot, fără cea mai mică rămășiță de nouri. Natura 'și bătuse joc de noi.

La Bodoe, pe coasta atlantică a Norvegiei, cerul fusese senin, și se observase, după cum am aflat în urmă, eclipsa în excelente condițiuni. Dacă nu ne trudeam de a veni la Vadsoe, ci ne întorceam de la Spitzberg deadreptul spre Sud, am fi văzut-o bine.

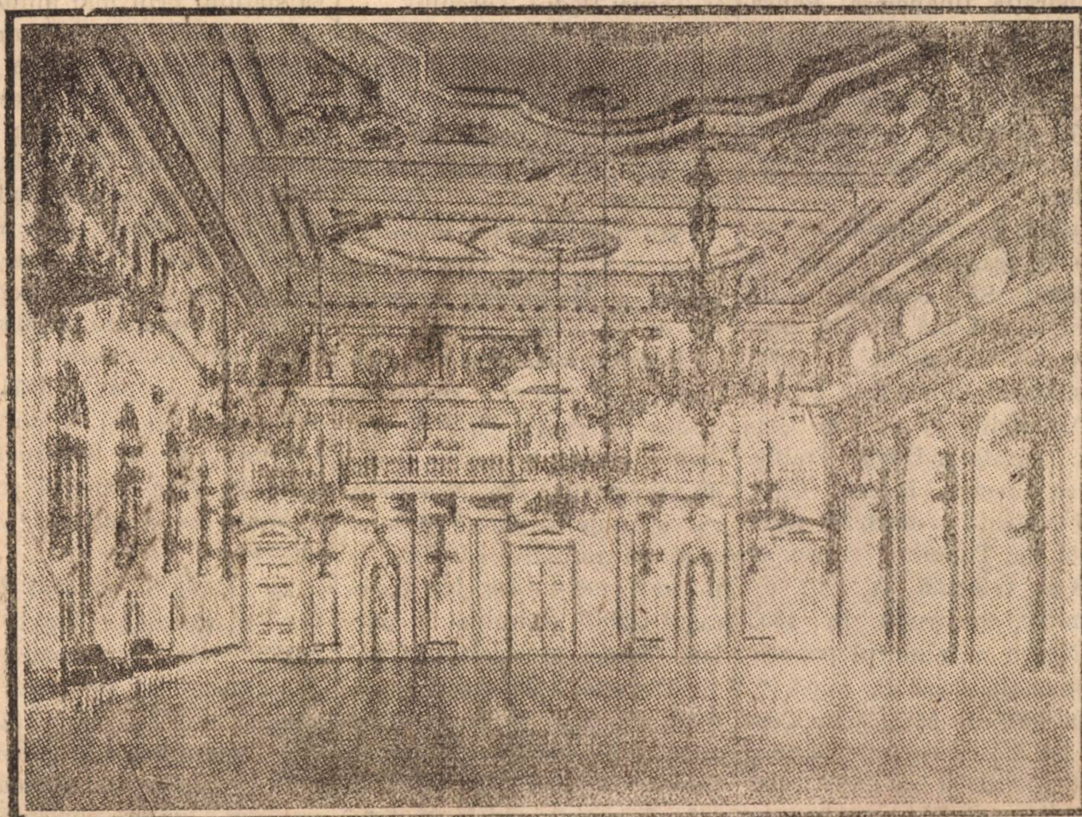
Dela Vadsoe am luat drumul înapoi la Hamburg. Am lungit iarăși coasta norvegiană, făcând scurte escale la Tromsoe, Trondjem și Bergen și apoi traversarăm Skagerrakul și marea de Nord.

Aci marea era mahmură de tot. Se ridica în valuri mari și scutura și sgâlțâia bietul nostru vaporaș fără milă. Vântul venea mai mult din urmă, ceeace accelera viteza mersului nostru, dar influența în rău stabilitatea vaporului. Rula așa de tare sărmanul „Erling Yarl" în cât mai la fiecare aplecare laterală — coup de reulis zice Francezul — marginea punței intra în apă pe o lărgime de până la doi metri. Nu puteai să te ții în picioare. S'au întâmplat și accidente. Un pasager fu trântit cu capul de perete de-i curgea sânge din nas; alții își scrântiră un picior, ori se contuzionau. Puținii imuni de boala mării se țineau în salon pe scaune. In asemenea condițiuni nu ni s'a putut servi dejunul reglementar. Bucătarul nu îndrăznia să-și aprinză focurile, și chiar dacă o făcea, ar fi fost de geaba, căci tot conținutul marmitelor ar fi fost svârlit afară. Ni s'a dat un simplu ceai cu mezeluri, și încă era greu a se folosi de această gustare, căci trebuiai să te ții cu o mână de masă și numai cu cealaltă, ca un ciung, să cauți să te servești. Am și fost numai 5 sau 6 inși la această agapă improvizată. De când călătoresc pe mare, ăsta a fost timpul cel mai rău cu care m'am întâlnit vre-o dată. Dacă vaporul nostru ar fi avut dimensiuni mai mari, lucrurile nu ajungeau la un paroxism așa de acut.

Spre seară am intrat în estuarul Elbei, unde apele s'au arătat mai rezonabile. Am avut parte de o masă bună, și a doua zi pe la amiază am ajuns la cheiul portului de la Hamburg.

Am luat ziua bună dela vasul care fusese timp de 33 zile domiciliul nostru, și ne-am împrăștiat în toate direcțiile.

G. Flaișecu

Sala spaniolă a palatului regal din Praga

DESCRIEREA ŞI ISTORICUL ORAŞULUI TECUCI

Oraşul Tecuci, capitala judeţului Tecuci, plasa Nicoreşti, este aşezat pe loc şes, în valea Bârladului, pe ambele maluri ale acestui râu, şi ale pârâului Tecucelul.

Bârladul udă partea de Est a oraşului, în direcţie dela N. la S. şi Tecucelul partea de V. şi S. unde se uneşte cu Bârladul. Teritoriul oraşului se învecineşte: la N. cu comuna Ţigăneşti; la E. cu com. Matca; la S. cu com. Barcea şi la V. cu com. Cozmeşti.

In oraş se află o grădină publică, care este aşezată în centrul oraşului pe strada Carol I; în partea de N. V. a oraşului se află cimitirul cu o capelă frumoasă, care are patronul St. Ilie.

Sunt două pieţe; una în centrul oraşului, bine pavată, având în mijloc un frumos turn de observaţie; cealaltă este aşezată pe strada Ştefan cel Mare.

Cele mai însemnate clădiri publice sunt: Prefectura, Primăria, Teatrul, Tribunalul, Liceul de băeţi, Liceul de fete, Şcoala normală de băeţi, Administraţia financiară, Banca Naţională şi Spitalul întreţinut de judeţ.

Populaţia oraşului este de 14.975 de suflete; iar teritoriul oraşului Tecuci este de 13.200 hectare.

Cultul, Instrucţiunea şi Justiţia. In oraş sunt 8 biserici şi anume: Sf. Nicolae, foarte veche şi refăcută la 1825. S-ţii Voivozi-Vechi zidită la 1838 de spătarul Vidra. S-ţii Voivozii-Noi zidită la 1856 de Grigore Istrate şi D-tru Vrabie. Maica Precista, foarte veche, însă refăcută la 1828. Sf. Ioan, zidită de Tudoran Cincu, la 1858 şi refăcută la 1921. Sf. Dumitru, construită în 1855 de Miron cu ajutorul poporenilor. S-ţii Apostoli, construită la 1866 de Mihalache Costea; Sf. Ilie, construită la 1882 de Primărie şi cu bani lăsaţi de defunctul Theodor Sândulescu. In 1891, din iniţiativa şi stăruinţa Protoiereului I. Andreescu s'a înfiinţat o şcoală de cântăreţi. Se mai găsesc două coruri bisericeşti foarte bine organizate.

Are: un liceu, fost gimnaziu real, înfiinţat la 1878; un liceu de fete „Graziella" înfiinţat în anul 1919 din iniţiativa d-nei M. Vartic. O şcoală normală de băeţi înfiinţată la 1919. Şcoala profesională „Tache şi Elena Anastasiu". Şcoala de comptabilitate „Fotin Enescu"; 3 şcoli primare de băeţi şi 3 de fete şi câte o şcoală mixtă în suburbiile: Cernicari şi Tecuciul Nou. Are un tribunal şi o judecătorie de ocol.

Comunicaţiunile. Tecuciul este pus în legătură cu oraşele şi judeţele vecine prin calea ferată Iaşi-Vaslui-Bârlad-Tecuci-Galaţi şi Tecuci-Mărăşeşti şi prin şosele.

Şosele sunt în număr de 6: şoseaua naţională Tecuci-Galaţi spre S.; Tecuci-Bârlad spre N. şi Tecuci-Mărăşeşti spre V.; şi 3 şosele jdeţene: Tecuci-Puţeni spre E. spre jud. Covurlui; Tecuci-Forceni spre V. peste Siret, la Focşani; şi Tecuci-Podul Turcului.

Istoricul. Tecuciul este pomenit în cele mai vechi documente de aproape 800 ani. Numele acesta îl poartă însă şi alte localităţi din Valachia şi Bucovina.

Pentru prima oară se pomeneşte de Tecuci la 1134 într'un hrisov al Domnului Bârladului de pe acele timpuri, Iancu Rotislavovici, care avea dominaţiune asupra Moldovei-de-Jos cu oraşele: Bârlad, Tecuci şi Galaţi, hrisov ce îl dădu negustorilor din Mesemovria, şi unde se spune că le acordă să nu plătească vamă, la intrarea mărfurilor lor în oraşul Galaţi, ci numai la Bârlad, Tecuci şi celelalte oraşe ale Domniei sale. Acest document s'a găsit în Rusia între cărţile Domnului Moldovei D-tre Cantemir. Aşa dar la 1134 Tecuciul exista şi avea importanţa de târg cu scaun de vamă.

In jud. Tecuci găsim pomenindu-se multe nume de ale vechii aristocraţii moldoveneşti: pe Nicoră, mare vornic al Ţărei-de-Jos, în Nicoreşti; familia acestui boer al Ţărei se găseşte în fastele Moldovei pe la anul 1570—1624; pe Condrea Bucium, mare vornic al Ţărei-de-Jos în Buciumeni 1588; pe Şendrea, viteazul hatman şi cumnat al lui Ştefan-cel-Mare, în Şendreşti; pe Huru, tot mare vornic al Ţărei-de-Jos şi viteaz vestit (1535) sub Petre Rareş Voevod, în Hurueşti, pe Grozav, hatman vestit şi viteaz sub Ştefan cel Mare, în Grozăveşti; pe Berheciu, mare logofăt în zilele lui Ioan Vodă cel cumplit la 1576, în Berheciu; pe Mogoş Toflea, căpitan de Tecuci 1579 în moşia Toflea, etc. etc.

Aceşti boeri ai Moldovei au lăsat numele lor citatelor localităţi, care le-au fost dăruite de Domnii Ţărei pentru vitejia şi slujba lor.

In marginea de sus a Tecuciului este moşia Odaia. In vechile documente de prin zilele urgiei turceşti ea se numeşte Odae de beilic. Pe acele vremi de jale şi de asuprire, Ienicerii aveau etape, adică staţiuni prin mai multe locuri ale ţării, care se numeau „Odăile ienicereşti"; era dar şi aci o odae de beilic precum era beilicul la Iaşi şi în alte locuri ale ţărei. Târgul Tecuci este aşezat pe apa Bârladului care curge dela N. la S. şi se varsă în Siret lângă satul Şerbăneşti. In timpurile vechi se afla tot ca şi acum, pe Bârlad, după cum dovedeşte o hartă tipărită la Viena în 1541. La 1434 când fiii lui Alexandru-cel-Bun, Ilie şi Ştefănică au împărţit Ţara între ei, se pomeneşte în împărţeala lor şi de Tecuci.

La 1475 Ştefan-cel-Mare când a alungat pe Turci după bătălia dela Podul Inalt şi i-a gonit până la Ionăşeşti, înecându-i în locul numit şi astăzi Vadul-Turcilor, apoi s'a oprit la movila cea mare a Tecuciului, unde poposiră la Dumbrava Drăgăneşti, în partea de S. E. a oraşului, i-au eşit înainte boerii lui Tomşa Vodă: Vornicul Moţoc, Postelnicul Veveriţă, Spătarul Spancioc şi Vistierul Stroici şi închinându-se lui Lăpuşneanu fără a-i săruta poala, după cum era obiceiul, Lăpuşneanu le zise:

„Bine aţi venit boeri", iar ei îi răspunse: „Să fii sănătos Măria Ta". Alexandru adause: „Am auzit de bântuelile Ţărei şi am venit să o mântui". Moţoc zise: „Să nu bănueşti Măria Ta! Ţara este liniştită şi pentru aceia ne-a trimes pe noi să-ţi spunem că norodul nu Te vrea nici nu Te iubeşte şi Măria Ta să te întorci înapoi". „Dacă nu mă voiţi voi, Eu vă vreau", zise Lăpuşneanu, şi ridicându-se cu oastea a mers la Iaşi; iar Ştefan Tomşa cu Moţoc, Spancioc şi Veveriţă au fugit în Polonia.

La 1587, Petru Vodă Şchiopul, domnind pentru a doua oară în Moldova a făcut nuntă aici în Tecuci, nepotul său Vlad, feciorul lui Miloş, fratele său, care a luat în căsătorie pe fiica lui Mircea, fost Domn al Valachiei, la care nuntă a poftit şi pe Mihnea Vodă, Domnul Valachiei, unchiul său. Nunta a fost însoţită de multe petreceri şi veselii, la care au luat parte mulţi Domni de prin prejur.

La 1624 a fost din nou nuntă în Tecuciu: Mihnea-cel-Mare Domnul Moldovei căsători pe fiul său, Alexandru Domnul Valachiei cu fata unui om bogat din Ţarigrad, Scarlat Telembasa şi la această nuntă, unde amândoi Domnii au luat parte cu toţi boerii lor, veselia a ţinut 10 zile: boerii Moldovei şedeau la masă în dreapta lor, iar cei din Muntenia şedeau în stânga. La această veselie veniră soli din partea Transilvaniei, Ungariei şi Poloniei cu daruri bogate.

Intre anii 1650—1660 Arhidiaconul Paul de Alepa, întovărăţind pe Macarie, patriarhul Antiohiei, în călătoriile sale prin Moldova şi Valahia şi descriind aceste călătorii, vorbeşte despre Tecuci, care este un târg aşezat pe un râu

mare (Bârladul); şi că avea 3 biserici cu clopotniţe la poartă şi că Pârcălabul de Tecuci întâmpină pe Patriarh, aducându-i trăsură şi cai domneşti dela Vasile-Lupu-Vodă, dându-i şi un boer să-l întovărăşească în drum spre Bârlad.

Cele trei biserici erau: Maica Precista care este şi astăzi la partea de S. a oraşului; Sf. Ilie pe malul Bârladului arsă la 1858, când a ars o mare parte din Tecuci şi Sf. Nicolae în mijlocul oraşului.

La 1711 în urma învingerei la Prut, vizirul Achmet Baltagi dând voe Tătarilor şi Turcilor să prade Ţara, cea mai mare parte a Moldovei-de-Jos a fost pustiită şi dată pradă focului.

Intre oraşele pustiite a fost şi Tecuciul, iar locuitorii câţi au mai rămas s'au retras la Nicoreşti, mai aproape de munţi şi codri. Pe la 1769 Tecuciul era pustiit din cauza acelor devastări.

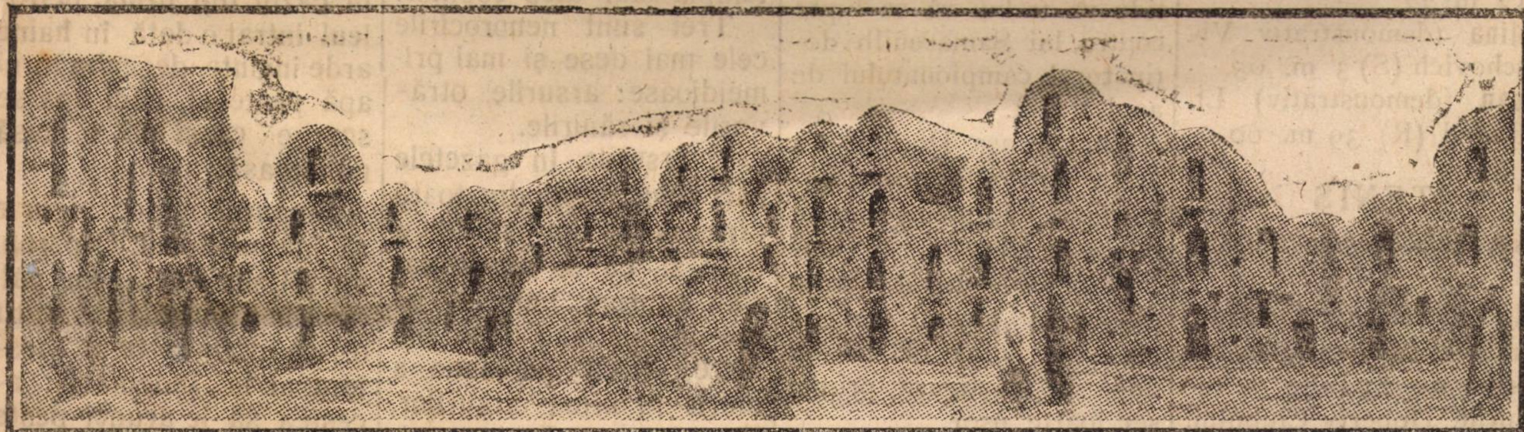
In acel an mitropolitul şi boerii Moldovei, după ordinul împărătesei Ecaterina, făcând un raport către generalul rus Elen, şi vorbind în el despre starea Ţărei, pomeneşte şi despre Tecuci, zicând că: „In acest ţinut, a fost târg mai înainte, numindu-se târgul Tecuciului, dar s'a pustiit ne rămânând nici o casă.

Pe la anul 1785 Tecuciul era făcut la loc; un gentilom, venind în Moldova, în calitate de secretar francez al Domnului, Alexandru Mavrocordat şi descriind această călătorie zice că, ajungând cu suita Domnească la Tecuci, ispravnicul de Tecuci, era un boer mare, mai mare decât cel de Focşani, că în ţinutul Tecuciului sunt 3 târguri ce vin unul după altul, coprinzând o vale frumoasă, bine cultivată şi udată de râuri, că ispravnicul de Tecuci era un om foarte serios şi cu nepăsare de străini, şi că avea o barbă aşa de frumoasă cum n'a mai văzut în veaţa sa. Cele trei târguri erau: Nicoreşti, Tecuci şi Piscu (acum în jud. Covurlui).

Puterea armată a Tecuciului era aşezată sub conducerea unui vel căpitan.

Oraşul Tecuci cu moşia înconjurătoare, a fost în vechime proprietate domnească, ca toate târgurile în vremea veche, dar mai pe urmă a trecut la mai multe familii de boeri, dăruit fiidnu-le pământul de deosebiţi Domni până la 1834 şi 1841, când orăşenii, prin rescumpărări şi schimburi, au rămas stăpâni pe raza oraşului şi pe moşia înconjurătoare. **Ionel Cruceanu**

Interiorul unei clădiri cu multe încăperi din Nordul Africei

CRONICA SPORTIVĂ

RUGBY

PARTEA I

Istoricul

După cercetările făcute s'a stabilit că, jocul de «rugby» datează încă din antichitate, bineînţeles subt o formă mai rudimentară.

Se juca cu o băşică de bou umflată cu aer sau plină cu nisip şi care trebuia aşezată de către jucători într'un loc anumit.

Cu 150, ani înaintea lui Christos când Romanii supuseră pe Greci, împrumutară dela aceştia, jocul numit «harpastum» care este străbunicul rugby-ului de astăzi.

Dela Romani acest joc trecu la locuitorii din sudul Franţei şi dela aceştia apoi în Anglia odată cu soldaţii lui Wilhelm Cuceritorul la anul 1066. Un secol după aceasta football-ul ajunsese aşa de popular în această ţară în cât la toate sărbătorile se vedeau pe străzile Londrei echipe jucând acest joc cu atâta ardoare, încât de fiecare dată mare parte din jucători veneau cu mâinile sau picioarele rupte.

Din cauza nereglementării, jocul luând un caracter prea brutal, degenerând chiar şi în bătăi, regele Eduard III-lea, dădu o poruncă prin care se interzicea jocul de football, sub pedeapsa de a face închisoare, totdeodată prin aceasta vrând să încurajeze datul la semn cu arcul, căruia football-ul îi făcea concurenţă mare şi tindea să dispară cu timpul.

Până la începutul secolului al XIX football-ul avu de suferit din partea diferiţilor regi, ca Richard II, Henric IV, James III, Henric al VIII, etc., cari cu toţi îl combătură prin toate mijloacele.

Pe la începutul secolului al XVII, un autor englez Corend descrie cele 2 moduri de cum se juca football-ul.

(Va urma)

SERBĂRILE DELA BELGRAD

ECHIPA ROMÂNĂ DE FOOTBALL CÂŞTIGĂ CUPA M. S. REGELUI ALEXANDRU, BĂTÂND ECHIPA JUGO-SLAVĂ 2:1

Echipa Română era astfel compusă:

Ferrero (căpitan), T. Protopopescu, P. Panaitescu,

St. Fianu, Czori, Deleanu, C. Koller, Ionescu, Hillard, Plian şi Giuris.

Echipa Belgradului bate echipa Bucureştiului 6:0

Rezultatul concursurilor atletice dela Belgrad

100 m. plat.) Popovitch (S) Steinfeld (R.)

3000 m. plat. 1) Stephanovitch (S) 2) Bukovinski (R), timp 9 m. 44 s.

Ştafeta 1) Echipa sârbă.

Triplu salt 1) Stoerzbach (R) 12 m. 48, 2) Teleski (S) 12 m. 12.

Disc 1) Rutz (R) 43. m 05 (record român) 2) Ambrosi (S) 42.23

Greutate 1) Ambrosi (S) 13 m. 93, 2) Ivanovitch (S) 12 m. 22.

Prăjina (demonstrativ Vischovich (S) 3 m. 05.

Ciocan (demonstrativ) Lt. Boded (R) 39 m. 60.

TENIS

Campionatul regional Bucureşti

In vederea campionatului României care va avea loc în ziua de 23 Iulie pe terenurile Doberty Clubului, au avut loc zilele trecute campionatul regional Bucureşti, care a dat loc la câteva partide foarte interesante.

Rezultatul technic

Simplu domni, finala

I. Nicolescu, b., Marcovici 5—7, 6—3, 8—6, aband.

Simplu doamne, finala

D-ra Rallet, b., d-ra Douglas Căpităneanu 6—1, 6—2.

Dublu domni, finala

R. Roman, N. Krupenski, b., M. Iconomu, H. Manu 6—3, 6—3, 6—2.

Dublu mixt

D-na J. Ghika, N. Krupenski b., d-ra Rallet, M. Iconomu 6—3, 7—5.

Ştiri din străinătate

In amintirea lui Jean Bonin

Zilele trecute a avut loc inaugurarea statuei lui Jean Bonin celebrul atlet, recordmanul lumei pe distanţa de o oră (19 km. 0,21), mort pe câmpul de luptă.

Aceasta este prima statue ridicată în timpurile moderne pentru gloria atleţilor.

TENIS

Campionatul Franţei

După o serie de lupte aprige au rămas în demifinală, Cochet, campionul lumei şi Borotra.

Invingătorul acestei partide va trebui să se lupte contra lui Samazeuilh deţinătorul campionatului de anul trecut.

Dintre aşa Decugis s'a arătat într'o frumoasă formă fiind bătut cu greutate de către Borotra, iar Gobert ca totdeauna a pierdut din causa jocului neregulat fiind bătut de Cochet după ce câştigase primul set foarte uşor.

CICLISM

Paris-Saint-Etienne

Cursa Paris-Saint-Etienne care coprindea 2 etape a obţinut un mare succes.

Victoria a revenit lui Rossins la clasamentul pe puncte iar etapele au fost câştigate prima de Vermandel şi a doua de Suter.

Sfaturi higienice

Se întâmplă de atâtea ori că din nebăgare de seamă, ori din nepăsare şi din nepricepere dau peste noi fel de fel de nenorociri, sau «accidente» cum se numesc ele cu un nume mai ştiinţific, sânt de nouă zeci şi nouă de neamuri după vorba Românului. Ba ne cade un copil din pom şi-şi frânge ceva, ba l-a călcat o căruţă, ori l-a împuns o vacă, ori l-a lovit un cal, ori şi-a vârît boabe în nas ori în urechi, ori şi-a strivit degetele într'o uşe. Câte nu li se poate întâmpla mai ales copiilor.

Trei sunt nenorocirile cele mai dese şi mai primejdioase: arsurile, otrăvurile şi rănirile.

1. Arsurile. In gazetele cari aduc veşti din toată ţara, noi cetim mai tot a treia zi, că în cutare sat s'au aprins hainele pe vre-un copil sau chiar om mare şi că persoana a murit în urma arsurilor. Fie că un copil s'a apropiat prea tare de foc, fie că dormind pe vatră s'a învârtit până ce i-au ajuns hainele în flăcări, fie că s'a jucat cu chibrituri şi şi-a aprins hainele, fie că a răsturnat o lampă aprinsă — lucruri de acestea, zic, se întâmplă, cum spun gazetele, foarte des.

Şi ce e de mirat, este lucrul acesta: pot să se dea ajutoare celor aprinşi şi nu li se dau. Cei aprinşi, încep să fugă şi printr'asta flacăra prinde putere. Intr'o gazetă am cetit că un tată, văzând pe fiul său cuprins de flăcări, nu află alta mai bine de făcut decât să ia doniţa şi s'alerge la fântâna din curte s'aducă apă. Până atunci, băiatul arde de-a binele. Cetesc adese-ori ca părinţii celui cuprins de flăcări, îşi pierde capul şi, cuprinşi de groază fug însăşi ei care încotro.

Fără îndoială, lucrul de căpetenie la aprinderea hainelor — ca şi la primejdia când eşti în apă adâncă şi nu şti să înoţi—e, să nu-ţi pierzi capul şi bunul cumpăt. Dacă eşti aprins, să nu fugi, să nu faci mişcări repezi, ca să nu întărâţi flacăra. Dacă însă eşti de faţă cu unul ajuns în primejdie, nu umbla nebun alergând după apă. E bună apa, când o ai gata şi când hainele nu sunt ude de petrol în cazul din urmă, petroleul intrat o dată în haine arde înainte, degeaba torni apă peste el, căci apa se scurge ca şi pe o masă unsuroasă.

Singurul mijloc sigur e să înăbuşi focul. O pernă, un ţol, un straiu, un palton, haine groase, scurt ori-ce lucru de felul acestora ai la îndemână: acestea să le arunci peste cel aprins, să-l înfăşori strâns, şi focul se stinge. Tot aşa, când se răstoarnă lampa şi ia foc: un ţol aruncat peste flacără şi totul e gata.

E adevărat că mulţi oameni ştiu acest lucru şi totuşi la primejdie nu-l fac. Deci, întâiu de toate, la primejdie, ne trebuie sânge rece, chibzuială şi curaj.

La rănile mai adânci, pricinuite de arsură — mai ales când s'a jupuit pielea — e un bun mijloc de alinare al durerilor: untdelemn, uleiul de in, de rapiţă sau ori-ce fel de uleiu. Bine înţeles să fie uleiuri curate. Iei cârpe curate, le scalzi în uleiu şi înfăşori rana, iar d'asupra pui alte cârpe muiate în

apă şi stoarse bine — comprese — pe cari le schimbi tot la cinci minute.

Dacă pielea nu e jupuită, ci numai înflăcărată, ajunge să pui pe arsură vată şi d'asupra comprese. Vata înlătură aprinderea pielii şi împiedică formarea de băşici.

2. **Otrăvirile** sânt de mai multe feluri, deci şi contra-otrăvurile—antidotale, cum le numeşte ştiinţa, sânt felurite.

Contra otrăvirii cu otrăvuri corosive — care, adică rod şi nimicesc carnea — cum e vitriolul, fosforul, esenţa de leşie, trebue să luăm băuturi grase şi groase, căci aceste se lipesc pe păreţii stomacului şi ai maţelor şi îi apără, aşa că otrăvurile nu se pot apropia de păreţi. Ele sânt: lapte cald, uleiu, unt-de-lemn, sau unt topit în apă caldă. Otrăvitul poate să bea cât de mult din ele.

Contra otrăvurilor numite metalice — arsenic, argint-viu, plumb, etc. — să se dea bolnavului zeamă de săpun şi apoi lapte cald, şi iarăşi zeamă de săpun si iarăşi lapte, şi tot aşa. Cel mai bun mijloc contra otrăvurilor metalice e laptele ferbinte în care ai bătut câte-va gălbenuşuri de ou şi ai pus puţină magnesie. E bun şi uleiul de terpentin — două, trei linguri luate pe rând în cafea neagră.

Contra otrăvurilor îmbătătoare, sau vegetale, cum e opiul, mătrăguna, bureţii răi, ciapa-ciorei şi alte buruieni rele, sunt bune doftoriile: oţetul de vin, cafeaua peste măsură de tare, chiar şi vinurile oţeţite. E bună şi apa caldă, luată în mare măsură ca să producă vărsături, dar numai dacă se ia imediat după otrăvire. Luată mai târziu apa cald nu e de nici un folos.

Contra otrăvirii din muşcătură de şerpi sau de alte animale otrăvitoare, ţânţari, viespi tăuni, coropişniţe, cloţani, etc., e bine să frecăm locul rănit cu lapte dulce ori cu uleiu cald. La muşcătură de şerpi e bine să ardem rana, d.e. cu un cuţit înferbântat, pus de-altul pe rană. Am cetit, ca mulţi oameni mai curagioşi şi-au pus cărbuni aprinşi pe locul muşcat, fier înroşit în foc, ba că un vânător şi-a pus iarbă de puşcă in rană şi i-a dat foc. E bine chiar să sugem rana—dar asta imediat după muşcare, până nu intră otrava în sânge — sugând sângele din rană, sugem cu el şi otrava şearpelui. E curios, dar dovedit. că otrava şerpilor se poate bea, căci în stomac nu face nici un rău; nmai în sânge să n'ajungă. Se înţelege, că dacă ai vr'o rană la buze, ori în gură, te poti otrăvi aici, sugînd veninul şarpelui. Deci, de şi sugerea e cel mai sigur mijloc de a scoate otrava şarpelui, ea e primejdioasă altfel. Oamenii prin ţările calde, care umblă desculţi, îşi dresează câinii aşa, că dacă stăpânul e muşcat de un şarpe—şi pe acolo sunt foarte mulţi — câinele linge rana şi suge otrava.

Contra otrăvirii cu gazuri (d. e. în odăi, în care se naşte gaz de mangal, ori se strânge printr'o spărtură gazul de luminat, ori în peşteri gazurile ameţitoare, ori prin saline, prin galerii etc.), trebue să scoatem pe cel ameţit la aer curat, să-l desbrăcăm până la piele, ca să-l frecăm pe mâini şi pe picioare cu o bucată de postav uscată şi încălzită, iar pe piept — la furca pieptului— să-i turnă apă rece. Dacă toate acestea nu ajută, e semn rău, şi trebue chemat doctorul numai de cât.

3. **Scursorile de sânge** pot să fie interne ori externe. Cele interne sânt rele, şi mai tot-d'a-una sânt semne ale morţii.

Dacă scurgerea de sânge e externă şi e pricinuită de o rană (tăietură, strivire, rupere de os etc.), vom pune comprese de apă foarte rece—dacă se poate cârpele să fie ţinute pe ghiaţă—dar în această apă vom pune şi oţet, zeamă de lămâe, ori vom topi în ea puţin clorid de fier (din spiţărie). Cârpa trebuie pusă pe rană de odată, adică nu lipită întâi cu un colţ şi apoi aşezată liniştit pe rană, ci oare cum potrivită aşa ca s'o asvîrli pe rană dintr'odată, apoi trebuie strânsă tare şi schimbată mai des.

E mai bine să ai, în loc de cârpă, vată, căci prinde mai bine într'înşa zemurile din apă.

Contra curgerii sângelui din nas, se pun comprese cu apă şi zeamă de lămâie ori peste ochi şi frunte, ori în dosul capului.

După „Albina"

DE TOATE

Cea mai mare gară din lume

Acnm câtva timp s'a deschis în mod solemn noua staţiune Waterloo, care este ce a mai mare staţie din lume.

Lucrarea a fost începută în anul 1902, adică 20 ani executată fără a întrerupe traficul şi s'a constatat faptul că zilnic 1200 trenuri sosesc şi părăresc Waterloo. Are o întindere de 25 hectare, şi posedă 25 platforme paralele în lună gime de aproape 9000 picioare.

Acolo e faimoasa cutie de semnale care susţine pârghia se mişcă de 25 de mii de ori

Poate fi cea mai remarcabilă înfăptuire în organizarea căilor ferate. văzută în lume. In August 1914 nentrerupt zi şi noapte în timp de 20 de zile, trenurile speciale plecau la Waterloo la un interval de 13 minute transportând trupe, cai, tunuri, şi muniţiuni şi nu a avut nici un accident.

Anghelache A. Roşioru

* * *

Peştele cu patru ochi

Multe sunt minunile pe care le face natura şi printre care putem număra pe aceia a monştrilor.

Aşa mai deseori, se găsese vieţei cu două capete, copli cu 10 degete la o mână: nu de mult s'a găsit în oceanul Indian un peste cu 4 ochi, doi pe o parte a capului şi alţi doi pe cealaltă parte. Naturaliştii au socotit că dacă s'ar distruge doi din ochi, peştele va putea vedea tot aşa de bine, numai cu ceilalţi doi.

* * *

Un animal curios

In însula Madagascar s'a descoperit un animal, a cărui păr se schimbă de 3 ori pe zi şi a cărui picioare de dinainte erau de 2 ori mai lungi de cât cele de dinapoi. Vocea acestui animal semăna cu urletul leului.

Mărimea lui ajungea până la 2 metri lungime şi 30 cm înălţime. Animalul a fost dus la grădina muzeulni Zoologic din Londra.

După cât se ştie, din acest fenomen nu s'ar mai găsi un alt exemplar pe pământ.

Dumitriu Hristu

* * *

Cea mai veche vieţuitoare

Se află în Mexic de Sud, este chiparosul din curtea bisericii satului Maria del Tule. Copacul creşte în regiunea provinciei. Judecând după întinderea uriaşă a tulpinei şi considerând creşterea înceată a acestui specii de pom s'a valorat de către cunoscători vârsta acestui pom uriaş la 5000-6000 ani.

Astfef de numere provoacă fantesie. Atunci sămânţa din care a ieşit pomul, s'a pus în pământ când regele Menes domnia în Egipt, aşa dar la anul 3000 înainte de Christos. Când Cheops, puse pe supuşii săi să ridice marea piramidă,

pomul era abia un tânăr de 200 ani. şi era de 1500 ani când Evreii părăsiră ţara Nilului.

Căutarea cadavrelor în apă

Inainte vreme existau pentru găsirea cadavrelor în apă mijloace curioase. Unul dintre aceste mijloace care era răspândit pe la multe state Europene, era căutarea cadavrului cu ajutorul unei bucăţi de pâine, în care se punea puţin argint viu. O astfel de bucată se aşează în apă în locul unde căzuse nenorocitul, se lăsa să înoate, şi acolo unde cădea la fund se credea că se află cadavrul sub apă. Incă în anul 1860 se aplica acest mod de căutare la Durham în Anglia.

Când Chinezii caută un cadavru în apă, ei aruncă o oaie vie în apă; ei cred că animalul se luptă tot atât timp cu apa ca şi înecatul, şi că cadavrul ei este dus de valuri până la acelaş loc unde se află omul înecat. Norvegienii duc un cocoş în barcă şi cred, că la locul unde pasărea strigă, acolo se află cadavrul. La câteva triburi de Indieni se caută cadavrul, la locul unde barca în care se află ei, începe să se învârtească.

Zidul chinezesc

Printre cele mai curioase şi mai vechi întărituri ale lumei este desigur şi marele zid chinezesc, care întrece în întinderea architecturii tot ce a fost clădit asemănător pe pământ. Această curioasă lucrare serveşte azi ca piatră geografică, dar rămâne ca monument minunat al trecutului chinez şi ca dovadă pentru mărimea şi spiritul de întreprindere al stăpânitorilor lor. S'a socotit că materialul întrebuinţat la clădirea acestei lucrări, ajunge pentru a ridica un zid dublu, care să înconjoare ecuatorul şi care să aibă şase metri înnălţime şi doi grosime.

Gabriel Heskia

RUBRICA CETITORILOR

—o—

RASPUNSURI

La. No. 17 — Lumina exercită o presiune; aceasta presiune se măsoară cu a milioana parte din milimetru.

La. No. 16. — Poziţiile Planetelor pe 1920:

„*Venus*": April; Peşti: Mai; Iunie: Taur; Iulie: Gemenii; August: Leul; Septembrie: Fecioara; Octombrie: Scorpionul; Noembrie: Decembrie: Scorpion.

Marte: April; Mai; Iunie; Iulie: Fecioara; August; Septembrie: Scorpion Octombrie, Noembrie: Săgetător, Decembrie: Cap. Vărs.

«Jupiter» Tot anul în Leul.
„Saturn" Tot anul în Leul.

La. No. 20 — Catastrofa de la Ciurea a fost cauzată din cauza ruperei frânei Lidraulice.

La. No.18 — Planeta Marte este mai bătrână decât Pământul, iar lumea Marţiniană este şi ea mult mai bătrână decât a noastră, deci ea e la un grad superior cu totul civilizaţiunei noastre, deci, ar putea să existe aparate aşa de mari încât să emane curente electrice care în drumul lor întâlnesc Pământul. Her.

La. No. 171 — Sphinxul e bustul regelui Thutmosis, care a domnit acum 36 2 ani

La. No. 173 — Există şi preparate mai tari, dar ele vă pot arde faţa; încercaţi şi următoarea reţetă:

Oxid de zinc 30 ctgr.
Oxid galben de mercur 1 g. 25 ctgr.
Uleiul de reţină.
Unt de cacao 30 g.
Esenţă de roze x picături.

La. No. 184 — Pentru a curma această infirmitate e de datoria D-voastră a nu da să bea prea mult lichid (apa); iar seara să nu i se dea nimic de băut. Dacă lăsarea udului e fără voie şi e într'o stare permanentă de iritaţie trebuie fortificată băşica udului, idroterapie prin electrizare, prin fricţiuni uscate, băi aromatice şi căldicele; să doarma pe un aşternut mai tare; şi intern se va da copilului şi la Beladonă. Acest medicament trebuie prescris de medic examinând vârsta şi constituţia copilului.

Stelian S. Ionescu
Brăila

La. No. 2 — Primul ziar a apărut în Veneţia la anul 1536 cu numele de Gazetta.

La No. 17 — Urmaţi cura preotului Kneipp. Cartea, după care vă veţi călăuzi o găsiţi la orice librărie şi costă 4 lei. Cura aceasta nu-i costisitoare şi-i foarte eficace pentru boala D-voastră.

La. No. 35 — Consultaţi şi „cura de apă" a preotului Kneipp.

La. No, 49 — Albinăritul şi bogăţia săteanului de Fl. Regnescu.

La. No. 64 — Biblioteca Societăţei Steaua No. 48.

Vezi răspunsul la No. 17.

Corespondenţa ziarului

No. 120. — **SFINX roagă pe elevii săi să-l viziteze, înainte de vacanţa, Marţi 20 Iunie la 5 p. m.**

No. 121. — **D-nu J. Ciucurel.** Cărţi n'au apărut, în ziar însă s'au publicat deseori articole de **Sfinx.**

No. 122. — **D-r C. Gheţu.** Sistemul meu de Müller s'a epuisat

No. 123. — **S. M.** Pentru atare îndreptare adresaţi-vă **Micei publicităţi** a Universului.

No. 124. — **Fier.** La rând.

No. 125. — **D-v Sem.** Aveţi dreptate—dar de ce un nume atât de abracadabrant?—ca al d-v? Căci, de bună seamă nu este autentic.

No. 126. — **A. Sac.** Nu v'am putut răspunde în termenul cerut de dv, de oare ce revista noastră nu apare zilnic.

No. 127. — **Aurel Pas.** Ai trimis 3 articole slabe pe cari le-am aruncat la coş. Nu v'am răspuns la aceasta, de oarece am declarat-o în scris de atâtea ori că nu confirmăm primirea de articole şi nici nu răspundem pentru cele slabe. Şi de ce atâta—nerăbdare din partea de d-v, când noi suntem atât der răbdători şi cetim toată corespondenţa — bună, rea — ce o primim şi nu ne supărăm când ni se trimit atâtea banalităţi?

No. 128. — **D-lui B. B. D.** Peste câteva zile la **Buşteni — Bulevardul Urechie.** Ce vă faceţi de vară?

CUPRINSUL No. 25

Ilustraţiuni:

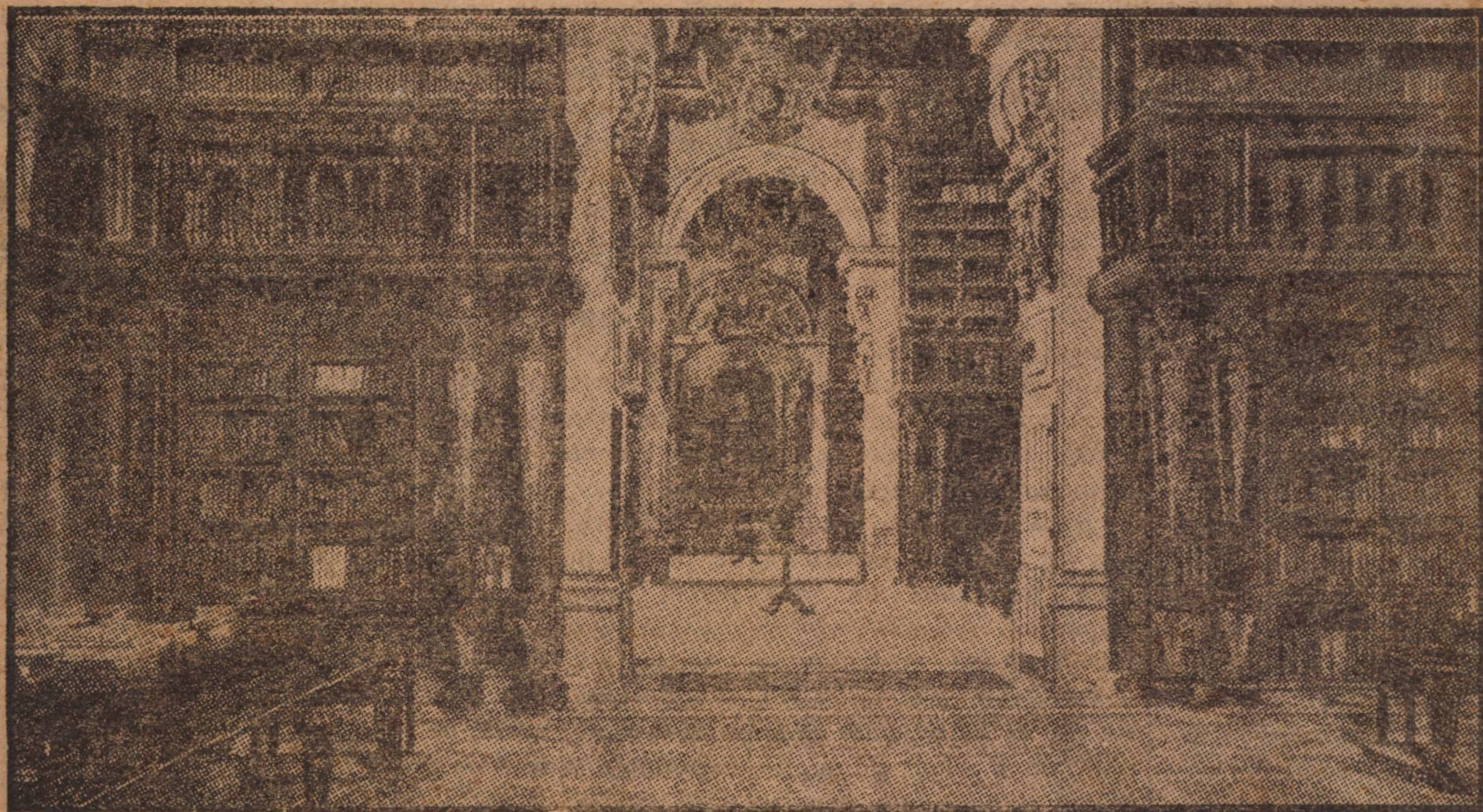
ANUL XXVI. — No. 26 | 1 LEU EXEMPLARUL | MARŢI 27 IUNIE 1922

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. Director, STELIAN POPESCU Abonament: { în ţară . . . 60 lei
„ străinătate 120 „

O SALA DE LECTURA

Biblioteca oraşului Coimbra din Portugalia
Capitala provinciei Beira, Coimbra, deşi are o populaţie mai mică de 20.000 de locuitori, este însemnată printr'o celebră Universitate, din a cărei bibliotecă dăm aicea vederea monumentalei săli de lectură.

LEGATURILE NOASTRE ECONOMICE CU EGIPTUL

Din punct de vedere al comerţului României în Egipt, observăm dela 1895 încoace, o creştre constantă în importul produselor româneşti, pe când exportul articolelor egiptene în România e de foarte mică importanţă.

Articolele mai principale, cari au alimentat comerţul de export al nostru către Egipt, sunt aceleaşi ca şi în trecut, adică: petrolul, făinurile, lemnele de construcţii în primul rând şi apoi în cantităţi mai mici, porumbul, fasolea, sâmburii de dovleac, cartofii, tărâţe, caşcaval, păcură, sare măruntă, nuci, mături, leguminoase, tutun, prune uscate, cărbuni de lemn şi talaşe.

In anul 1911 Egiptul a consumat mai multă făină ca în 1910, aproape cu 33 la sută. Ţările, cari iau un avânt mai mare în exportul produs către Egipt, după importanţă, sunt în primul rând: **România**, apoi Bulgaria, Anglia şi Statele Unite ale Americei, în detrimentul Franţei.

In acest an România ocupă rangul II printre ţările furnisoare de făină ale Egiptului, iar Bulgaria a fost a 3-a dela a 7-a, cum era clasată dela anul precedent.

Anul acesta ca şi în trecut, comerţul făinurilor noastre aci, a întâmpinat aceleaşi obstacole, lipsa mijloacelor de transport la timp, de vagoane în primul rând şi apoi de vapoare. Dacă morarii noştri obiectează, că exportul făinei româneşti nu poate lua un avânt mai mare din cauza motivelor de mai sus, trebuie pe de altă parte să serviciul nostru maritim, administraţia acestui serviciu înregistrează în fiecare an deficite însemnate, aşa că ar fi nejust să pretindem sacrificii nouă şi chiar admiţând că Statul ar acorda alte avantaje spre a veni în ajutorul morarilor în scop de a dezvolta industria naţională, aceasta ar fi pe un timp limitat.

Făina românească fiind foarte mult apreciată, uşor ar suporta o urcare în preţ de 50 până la 75 bani la suta de kilograme, aceasta numai în cazul când morarii ar garanta prin contractele de vânzare, sosirea mărfurilor în condiţiunile hotărîte prin contract.

Sunt epoci însă, când nu avem la dispoziţie vagoane suficiente pentru transportul făinurilor la Constanţa, aşa că vapoarele serviciului maritim român de multe ori sunt silite să plece fără a avea încărcătura complectă.

Faţă de situaţia în care găsim şi bazat pe faptul că făinurile româneşti sunt foarte bine apreciate în Egipt, cel mai nimerit lucru ar fi ca morarii să fondeze aci un depozit pentru a avea totdeauna un stok disponibil. Aceasta nu ar cere cheltueli costisitoare.

In nici un caz făina nu va sta în antrepozite mai mult de o lună şi în această ipoteză faţă de calitatea făinurilor noastre, prin o uşoară urcare a preţului, fără ca să îngreuieze vânzarea, se vor acoperi toate cheltuelile.

Natural că atunci morarii vor trebui să aibă reprezentanţi cinstiţi şi foarte conştiincioşi, cari să nu facă vreun fel de speculă în paguba d-lor.

depozit de făină aci, Bulgarii au ajuns să vândă în 1911 o cantitate aproape cât şi noi, deşi făina bulgărească e de foarte puţin timp introdusă pe piaţa Alexandriei.

In cursul anului 1911 un singur morar dintre ai noştrii a vizitat clientela din Egipt. Vizita aceasta arată în primul rând viul interes ce acordă comerţului ce întreprinde, exercitând în acelaş timp un fel de control asupra modului cum tratează afacerile, agentul său.

Ar fi de discutat şi fondarea unui trust al morarilor români, bine înţeles numai pentru comerţul de export. Realizarea acestui fapt ar îndepărta în primul rând concurenţa, care se face actualmente şi apoi s'ar introduce tipuri comune pentru export, dându-se o organizaţie mai serioasă şi solidă comerţului de făinuri româneşti în străinătate.

In anul 1911 se constată o uşoară scădere în importul petrolului în Egipt. Această scădere nu e deloc datorită descoperirilor făcute pe coastele mărei Roşii, de oarece nu s'au construit rafinării, cari să poată pune în comerţ petrol lampat rafinat de calitate egală celui importat dela noi, din Rusia şi Statele-Unite.

Cu toate astea se fac experienţe spre a se vedea dacă petrolul de sursă egipteană e bun sau nu pentru a fi întrebuinţat cu succes ca petrol lampat şi, în acest scop, în ziua de 6 Iunie a. c. s'a expediat în ţară la noi (Ploeşti) un butoiu cu petrol egiptean pentru a fi rafinat şi studiat.

Observăm că la importul petrolului în lăzi, ţara noastră nu figurează deloc, deşi au fost cereri în acest sens. «Steaua Română» din Alexandria spune că e imposibil a susţine concurenţa, înainte de a instala pe lângă impozitele sale din Egipt o fabrică pentru confecţionarea bidoanelor, astfel ca petrolul transportat să fie pus în bidoane aci,

Din contră, în ce priveşte petrolul în vrac, deşi importul acestui produs a scăzut, România în 1911 a furnizat cu 1.600 tone mai mult ca în anul precedent, scăderea importului petrolului în general făcându se în detrimentul tuturor celorlalţi furnizori: China, Extremul Orient, Statele Unite ale Americei şi Rusia.

Cu toate că 66 la sută din petrolul ce soseşte în Egipt este de provenienţă românească, pe piaţă se vinde petrol numai sub denumirea de «rus» şi «american» ceeace arată că petrolul românesc nu e pus în consumaţie sub adevăratul său nume — lucru regretabil — şi aceasta se explică prin faptul că reprezentanţii unei societăţii dela noi reprezintă în acelaş timp şi societate străină, astfel că se vinde petrolul românesc sub auspicille acestei societăţi.

Ar fi mult mai laudabi pentru noi şi comerţul nostru aci, ca populaţia Epiptului să ştie că consumă petrol românesc.

* * *

In privinţa comerţului de păcură, consumaţia în Egipt a crescut dela 31 tone săptămânai la 43 şi $^1/_4$, această creştere fiind datorită crizei cărbunilor de pământ în Anglia, care pentru consumatorii acestui articol a fost un avertisment ce i-a determinat a schimba sistemul de încălzire al căldărilor, înlocuind cărbunii prin păcură,

Procentul de creștere al țărei noastre în importul **lemnelor de construcții** în Egipt este de 15 la sută pe 1910 față de 1909 și de 42 la sută pe 1911 comparativ cu 1910.

Micii comercianți și atelierele de construcții își procură lemnele din depozitele din Alexandria, dimensiunile stabilindu-se pe măsuri engleze, iar prețurile calculate în moneda țărei, piaștri-tarif.

Un articol, care ar trebui studiat de chiristigii și care ar forma obiectul unui export însemna către aceste locuri, sunt lăzile neconfecționate ce se întrebuințează în industria zahărului ca ambalaj.

In adevăr, lăzile cari se întrebuințează la ambalatul zahărului cubic, sosesc actualmente din Franța, în baloturi, cuprinzând, separat, fiecare parte din ladă: capacele aparte, flancurile mari si mici iarăși precum și înfăriturile, câte 25 din fiece fel. Din 4 baloturi, cari cuprind dimensiunile aceleaș lăzi, se pot confecționa 12 lăzi și jumătate.

Comerțul alcoolului

Producția celor 3 fabrici egiptene de alcool, este insuficientă ca să îndestuleze toate cererile, așa că anual se importă o cantitate destul de importantă.

In anul 1911 s'a importat cu 25 la sută mai mult ca în anul precedent și tot Rusia ține recordul figurând cu 83% din total. Vine, în fine, China și Extremul Orient cu 8.3% și apoi Belgia cu 4,9%, iar restul de 3.8% fiind completat de Austria, Olanda și Grecia.

Fabricele din Egipt își procură materia primă dela rafinăriile de zahăr, alcoolul fiind extras din melasa trestiei de zahăr.

Pe lângă alcoolul pur dublu rafinat, Egiptul consumă o cantitate mult mai mare de licheoruri atât în vrac cât și în butelii, prețurile variind dela o calitate la alta. In comerțul de import al acestui produs, România figurează pentru o sumă cu totul redusă.

Comerțul berei

Consumaţia berei în Egipt se accentuiază din ce în ce; încă de mult timp s'a simțit necesitatea unei industrii locale, care astăzi e cât se poate de perfecționată și pune la dispoziția consumatorilor o bere foarte bună și în condițiuni materiale avantagioase.

Europa însă contribue în alimentarea Egiptului cu bere, Germania, Anglia și Austria fiind cei mai de seamă și apreciați furnizori.

După cum e organizat pe această piață comerțul en détail al berei, pentru ca fabricele noastre să poată introduce berea românească în Egipt, se cere la început oarecari sacrificii materiale. In primul rând ar trebui înființat un depozit în Alexandria și, cum toți berarii sunt tributari depozitarilor actuali, e necesar să li se avanseze un mic capital, astfel ca să scape de angajamentele ce au, de a-și procura berea numai la ei (vechii depozitari), capital ce urmează să-l amortizeze treptat prin urcarea prețului cu 1 sau 3 franci la butoiu

Această soluție, în cazul când fabricanții noștri ar dori să trateze cu actualele berării. Evident. că din punct de vedere național, ar fi de dorit ca să instaleze d-lor, pe compt propriu, localuri de berării, unde să nu se vândă decât produse românești. E chestie numai de inițiativă.

Berarii noștri ar putea încerca să plaseze în Egipt surplusul producției lor și, natural, ca orice comerț la început cere sacrificii. In caz că sunt deciși la un export regulat, e necesar a trimite câteva butoaie ca probă spre a se vedea dacă rezistă la transportul pe mare și dacă e bine primită de consumatori.

Inainte însă trebuie ca Serviciul Maritim Român să facă instalațiuni frigorifere pe vapoarele sale.

Desvoltarea comerțului de import al României în Egipt naște părerea că și România să înființeze o bancă aci, care pe lângă operațiunile obișnuite, să aibă și o secțiune comercială ce s'ar ocupa cu vinderea produselor românești.

Banca românească rezumându se numai la comisioanele afacerilor din România, și-ar asigura un frumos beneficiu și apoi ar da o întindere mai mare comerțului nostru.

M. Tugomir

O caravană de călăreți înarmați

GALAȚI

Galațul este azi unul din cele mai mari orașe ale țării noastre, și mai ales, primul port dunărean al României. Negreșit că, starea în care se găsește azi, e datorită în mare parte situațiunei sale geografice. Fiind udat de Dunăre în partea sudică, se găsește la vre-o 4 klm. spre răsărit de vărsarea Siretului în Dunăre, și cam la aceiași distanță de vărsarea Prutului; în ce privește Marea Neagră, ea e la o distanță de aproximativ 100 km. In partea nord-estică, se găsește lacul Brateș, unul din cele mai mari din întreaga țară.

Galațul este așezat complet în câmpie. Mare parte din el se află pe dealuri, mai ales partea nordică și vestică. Intr'adevăr, partea din vale a orașului, mai cu seamă cartierul Badalan, e cu 7 m. deasupra nivelului mării, pe când Țiglina, la extremitatea vestică, și la Dunăre, e la circa 60 m. deasupra.

Dunărea are în dreptul orașului o adâncime ce variază între 18 și 21 m., iar lățimea sa trece de un kilometru.

„Dunărea este un fluviu peste măsură de larg, adânc, și atât de lat, în cât în unele locuri, nu se văd malurile dela o parte la alta, fiind mai departe de cât poate ajunge o săgeată sau a se auzi un sunet. (Paul de Alep, 1653).

Malul stâng e cu mult mai înalt de cât cel drept, astfel că, din port, se pot foarte bine vedo munții Dobrogei (Bucegii), cu desăvârșire erodați.

Astfel fiind, fundul Dunărei e cu mult mai jos de nivelul mării; într'adevăr, socotind că între Vârciorova și Marea Neagră diferența de nivel e de 35 m. rezultă că, înclinarea medie a fundului Dunărei e de 0,437 m. pe un km., iar viteza sa e aproape 1.50 m., pe secundă. In cealaltă parte a Dunării, în Dobrogea, se găsește un braț vechiu, înconjurat de o mulțime de lacuri, dintre cari *Jijila și Crăpina*.

Siretul a cărui albie are o adâncime de 2—10 m. și o lățime de 30—180 m., după ce a parcurs o distanță de 550 km. printr'o vale a cărei lățime nu trece de 5 km., se varsă ceva mai la apus de Galați, nu departe de Țiglina.

In fine, între Reni și Galați, se varsă Prutul în Dunăre.

Lacul Brateș, situat lângă Prut, are o lungime de 11 km. și o lărgime de 9 km. adică o suprafață de circa 100 km. 2.

Une ori, când Brateșul sau Dunărea se revărsau, era o mare primejdie pentru toată partea din vale a orașului. Așa, în anul 1897 s'a revărsat Dunărea și Brateșul, iar apele lor s'au unit cu acele ale Prutului, în cât tot portul și partea din vale au devenit o adevărată Veneție.

Galațul e un oraș vechiu. De el se leagă numeroase legende istorice. Petru Rareș ar fi venit de multe ori pe aci, spre a pescui din Brateș. Paul de Alep, însoțitorul patriarhului *Macarie* din Antiohia, care venise în țările Române pentru danii, îl descrie în arăbește. Mai târziu, în 1709, se refugiază aci hatmanul Mazzepa, după înfrângerea dela Poltava, și moare, îngropat fiind într'o mică biserică, ce mai există și astăzi. Odată cu introducerea regulamentului organic, Galațul a început să meargă spre progres. Kisseleff a înființat magazii și l'a făcut porto-franc. In acelaș timp, s'au creat tribunalele de comerț și municipalitatea. Urmările s'au văzut repede. Pe când în 1833 veniturile comunei Galați erau de 84.000 piaștri și cheltuelile de 59.000, în 1873, cheltuelile au rămas aproape aceleași, iar veniturile s'au urcat la 113.000 piaștri. Pe timpul lui Mihail Sturza, s'a construit portul, iar în timpul regelui Carol docurile și basenul lor (1892).

*

Dacă privești orașul în timpul zilei, sub arșița soarelui, nu poți vedea decât un ocean de acoperișuri și turle. In timpul nopții, ai înaintea ochilor o feerie: vasele cari de altfel sunt în număr considerabil, cu luminile lor ce se reflectă în undele Dunării, lămpile din port sau a diferitelor instituțiuni, cum e Palatul Navigațiunei Fluviale, ți se par toate ca niște licurici, semănați într'o imensă câmpie.

De-a lungul portului, e strada Portului, stradă unde e concentrată cea mai mare activitate comercială. Ea se termină la vamă, sau, mai bine zis, la basenul docurilor. Bazinul docurilor se găsește în partea sud-estică, în apropierea cotului Pisica, loc unde Dunărea cotește ultima oară spre răsărit. E adânc de 8 sau 10 m., astfel că poate adăposti cele mai mari vapoare.

In preajma sa se află silozurile, magaziile vămii și alte particulare, totul fiind înconjurat de un lung zid în beton armat. Când eși din vamă, mergând de alungul Dunării, spre cotul Pisica, dai de marile depozite de cherestea, compania de gaz, arsenalul marinei, toate în cartierul Badalan. In spre oraș sunt pescăriile statului, compania de tramvae și electricitate și imensa clădire a morii „Steaua". In port se mai află și palatul navigației, foarte frumos și mare, construit fiind acum vre-o 10 ani. După ce ai străbătut toată strada Portului, spre a pătrunde în oraș, e destul a te lua după linia tramvaiului.

In centru se află statua lui C. Negri, marele bărbat de stat. De aci, se ramifică mai multe strade Drept înainte e str. Domnească, calea Victoriei a Galațului. La începutul ei, sunt cele mai mari și mai frumoase magazine din oraș. Ca și mai toate stradele principale din oraș, și aceasta e mare, lată, bine pietruită, având astfel un caracter occidental.

Cu cât înaintezi, cu atât caracterul ei se schimbă, într'adevăr, în partea superioară a sa, are mai mult un caracter de bulevord, plantă fiind de numeroși tei ce împrăștie în timpul verii un miros îmbătător. In spre centru, se găsește un frumos parc, în stil englezesc, în fundul căruia se poate vedea statua marelui nostru visător, Eminescu. Mari și frumoase clădiri încadrează această stradă, în mijlocul cărora, se pot deosebi *Palatul Justiției* (în construcție încă) palatul administrativ, catedrala și altele. La capătul său, pe partea dreaptă, se află grădina publică, destul de întinsă și frumoasă.

Dacă înaintezi până la capătul de răsărit al grădinei, vederea poate coprinde mai tot lacul Brateș, valea orașului cu fabricele sale, portul, Dunărea cu toate vasele, munții Dobrogei, până departe. Căci trebue să spun că, grădina publică e situată pe ultimele dealuri ale Moldovei. In timpul nopții poți vedea chiar luminile din Reni. Continuând drumul mai departe, intri în bulevardul Carol care se termină la tunelul liniei ferate spre Muntenia, prin parcul Carol, unde se află și monumentul Neatârnărei. Gara e situată la răsărit și, Galațul fiind capăt de linie, toate drumurile ferate se îndreaptă spre nord. Astfel, din grădina publică, se pot vedea toate trenurile ce vin sau pleacă, la ori și ce oră din zi. Paralelcustrada Domnească sunt o mulțime de strade, destul de mari și importante. De altfel, aceste străzi, mai toate sunt drepte. Imediat la stânga străzei Domnească, e str. Mavromol. Și această stradă, are în partea sa inferioară, un caracter mai mult comercial. Aci se află școala normală de fete, liceul ce poartă gloriosul nume al bardului dela Mircești, școala secundară de fete, și „Dunărea de Jos", un întins teren destinat sporturilor.

Paralel cu ea e strada Traian, cea mai dreaptă stradă din oraș. Lărgimea sa atinge pe aceia a unui bulevard. Aci sunt un mare număr de prăvălii, iar în partea superioară se află spitalul militar, laboratorul de chimie și bacteriologie, închisorile centrale, reg. 51 infanterie, spitalul Crucei Roșii, etc.

Se termină de asemenea la tunel. Intre stradele Domnească Mavromol și Traian sunt numeroase strade laterale ce stabilesc legăturile între ele. Paralele cu str. Traian e Principesa Maria, dela care, mai spre V, încep mahalalele. Tot din centru se desface strada Brăilei, mergând aproape perpendicular pe Domneasca. E de asemenea stradă mare. Aci se găsesc liceul comunității israelite și școala normală de învățători. Paralele cu ea, mai spre N, e str. Tecuci. Acestea sunt stradele mai principale din partea de apus a orașului. La sfârșitul lor, sunt cimitirile, câmpul de aviație, reg. 11 Siret, turnul de apă și marina militară. In partea de răsărit, tot paralel cu Domneasca e strada Cuza-Vodă, unde se află vechea reședință a fostului domnitor Cuza, și care, ca o ne mai pomenită batjocură, a fost transformată în hotel, în loc de a sluji ca muzeu național, pentru a arăta și generațiunilor viitoare, gloria trecutului. Tot pe această stradă, se află templul Carol. Din ea se desprinde drumul către gară; str. Cuza-Vodă se continuă apoi, din acest punct, sub denumirea de Mihai-Bravul, până la grădina publică. Pe această stradă se află seminarul teologic, „Sf. Andrei", și comandamentul corpului 3 de armată. Din str. Cuza-Vodă și Mihai-Bravul, coboară un mare număr de străzi, brusc în spre vale.

Deși Galații nu este un oraș industrial de seamă, totuși, posedă un mare număr de fabrici. Așa, sunt fabrici de produse chimice (Mavrojani, „Albina", „Greerul"), uleiuri vegetale (Dinermann), cuie („Westfalia", Aschuit, „Etna), săpunuri („Appolo"), frânghii („Năvodul"), produse alimentare (Iosek, Vișan). Apoi, numeroase mori („Steaua", Schmilovici, Sylavotiam), tăbăcării (Bradea), ferăstrae cu vapori (Goetz), șantiere (Fernic, „Cuza-Vodă"), și alte diferite.

Terminând astfel cu sumara descriere a orașului, voiu căuta să arăt în câteva cuvinte importanța Dunărei pentru orașul Galați. Am arătat mai sus datele mi principale asupra ei. Până în anul 1856, Dunărea era în mâna Puterilor străine. Prin tratatul dela Paris din 1856, ea e redată Turcilor, cari, peste vre-o 20 ani, au fost isgoniți pe deplin din țară. Tot acum s'a decis libera navigație pe Dunăre, întocmindu-se „Comisiunea Europeană Dunăreană" pentru protejarea ei. Această comisiune, pe lângă numeroase

le lucrări de dragaj şi regulare, făcute prin diferite porturi, a făcut navigabilă braţul Sulina, care se astupa mereu, şi amenința cu timpul, să facă impracticabilă intrarea vaselor mari pe Dunăre. Această comisiune are un sediu şi în Galaţi. De atunci s'au făcut mari lucrări pe Dunăre.

Importanţa ei e capitală, atât pentru întreaga ţară, cât şi pentru oraşele aşezate pe malurile sale. Intr'adevăr, cea mai uşoară cale de comunicaţie e apa, şi bună parte din mărfurile ce se importă sau se exportă, iau calea Dunării.

In acest oraş, se află o bibliotecă mare, cu aproape 60.000 volume, posedând pe lângă aceasta, numeroase incunabile şi preţioase acte istorice, vechi şi noi, dar cari, din lipsa de local, e nevoită să se adăpostească în 2 săli ale liceului, ca vai de lume. Nici un teatru mai cum se cade nu e... Şi, cu toate acestea, luxul se desfăşoară nebun şi milioanele danseaza pe piaţă.

Leon Weiss
Cl. V R. Liceul „V. Alexandri" Galaţi

Studenţi universitari din Portugalia

ACUMULATORII

—o—

Acumulatorul este un transformator de energie: în el energia electrică se transformă în energie chimică, la încărcare; la descărcare aceasta în energie electrică. Un acumulator se caracterizează prin „Voltaj" şi prin „Amperaj". Forţa sa electromotrice care se numeşte în practică voltaj, este întotdeauna aceiaşi, indiferent de mărimea sa, adică 2 volţi. Capacitate la un acumulator se numeşte numărul de Amperes-ore pe cari le poate înmagazina şi ea este direct proporţională cu mărimea sa şi cu suprafaţa şi numărul plăcilor. Astfel dacă spunem că un acumulator are 100 Amp.-ore, aceast înseamnă că el poate da 100 Amperi în o oră ori 1 Amper în timp de 100 ore, ori 25 Amp. în 4 ore, etc.

Planté este inventatorul lor; ei au suferit însă numeroase transformări până ce au ajuns la typul **Edison**, departe însă şi el a atinge perfecţiunea.

Un acumulator este compus din plăci de plumb dispuse vertical, întotdeauna în număr neperche; astfel redus la tipul cel mai mic, el are o placă centrală formând polul pozitiv (+) şi 2 laterale formând negativul (—). Pentru ca el să lucreze, este nevoe să suporte o operaţiune numită „formare". Nu intră în cadrul acestui articol a expune teoria formărei plăcilor. E destul a spune că plumbul plăcu încărcarea) în Pb3 O4 ca apoi la descărcare să se retransforme în Pb2 O3.

Plăcile sunt puse în vase de sticlă, lemn gudronat, etc. şi implântate în o soluţie de accid sulfuric, soluţie având aprox. 23-0 Baume.

Am spus că acumulatorii sunt un transformator de energie; ei servesc astfel în diferitele aplicaţiuni ale electricităţii, constituind o rezervă ori un isvor, de energie atunci când maşinile nu merg. In adevăr, să presupunem o uzină de curent continuu. (Acumulatorii nu pot fi încărcaţi de cât cu un astfel de curent). Consumul maxim pe linie este desigur seara, în primele ore; ziua ca şi noaptea de la 10—11 în sus, el e redus. A lăsa să lucreze o maşină numai pentru cele câteva becuri aprinse ,ar fi o risipă. Atunci, instalăm o baterie (un grup) de acumulatori. Noaptea, când consumul scade mult, excesul de curent produs de dinam, îl trimitem în baterie. In 2—4 ore aceasta se încarcă.

Oprim maşina şi în timpul restului de noapte ca şi ziua, curentul vine numai din baterie. La uzine mai mici mai ales, acumulatorii sunt indspensabili. Astfel în casele particulare cu o uzină proprie, motorul lucrează numai în timpul consumului maxim; restul din noapte curentul e dat de acumulatori. Ei pot constitui însă şi o rezervă ca şi un ajutor al uzinei. In caz de defect la motor, rămâne, bateria să lucreze singură pe linie, iar dacă motorul e prea mic pentru nevoile consumului, în orele de consum maxim bateria încărcată atunci când consumul e minim, lucrează pe linie paralel cu dinamul. Foloasele acumulatorilor sunt deci evidente. In străinătate adesea vile întregi sunt iluminate prin acumulatori încărcaţi la o uzină din apropiere. Ei însă au şi dezavantaje: sunt prea grei. Dacă acest factor nu contează la o uzină, e de o importanţă capitală la vehicule. Avem astfel automobile şi bărci electrice, dar fiind nevoit a duce o greutate moartă: acumulatorul, are o viteză redusă: max. 25 km. pe oră.

Submarinele întrebuinţează cu succes acumulatorii. Când ele plutesc la suprafaţă, puterea propulsoare e dată de un motor cu explozie care încarcă şi o baterie în acelaşi timp. Sub apă, motorul e oprit şi elicea e acţionată de un motor electric pus în mişcare de o baterie. Am vorbit de automobilele electrice. Viteza lor relativ mică (25 km. pe oră) dependenţa lor de o sursă electrică, a făcut ca utilizarea acestor vehicule să fie foarte redusă. Totuşi, sunt împrejurări cari le fac preferabile maşinelor cu benzină: e vorba de taximetre. In adevăr, automobilul cu benzină este un organ extrem de delicat; reparaţiunele costă mult, asemenea şi combustibilul. Şi dacă automobilul electric e în vădită inferioritate la ţară şi la un drum lung, el e mult mai practic şi mai economic în oraşele mari.

Organul motor al unei astfel de maşini este extrem de sim-

plu: o baterie de acumulatori şi un motor electric. Defecţiunile sunt excluse cel puţin cinci ani; motorul în practică la infinit. Reparaţiunile sunt deci minime ori excluse; rendementul deci mare. Motorul prin explozie însă, delicat şi complicat, are nevoe de o îngrijire foarte atentă ca şi de o întreţinere complicată. Un pignon căruia îi lipseşte câţiva dinţi, trebuie înlocuit imediat; un bloc crăpat devine inutilizabil. Ori toate aceste reparaţiuni costă enorm.

Deaceia în Paris, Berlin, Londra, etc. companiile de taximetre electrice dau un divident mult superior celor cu maşini cu benzină.

Problema acumulărei electrice încă nu e rezolvată; numai atunci va fi când vom avea un aparat care sub o greutate uşoară, va acumula un mare număr de Amp.-ore Edison a construit un acumulator cu plăci de fer şi nichel. El cântăreşte e drept cam jumătate din greutatea celor cu plumb; în schimb însă şi voltajul practic e de numai 1,21 volţi în loc de 1,8 la cei de plumb. Avantajele sunt deci aproape nule. Vom ajunge la bateria ideală?

Poate că da, deşi idealul este irealizabil atât în vieaţa sentimentală, cât şi în cea ştiinţifică.

L. S. Schmettan
Magistrat
Budeşti-Ilfov

SFECLA

Sfecla este o plantă agricolă. Se cultivă pentru rădăcinele sale, care se întrebuinţează atât pentru fabricaţiunea zahărului, cât şi pentru hrana vitelor. Pentru aceasta se deosibesc sfeclele pentru scoaterea zahărului de cele pentru hrana vitelor. In ţară la noi în prea puţine locuri se cultivă sfecle pentru hrana vitelor, cu toate că sfeclele ne dau o bună şi proaspătă hrană pentru vite pe timpul de iarnă, când celelalte nutreţuri sunt uscate; iar sfeclele de zahăr se cultivă în judeţul Bacău, unde se află fabrica de zahăr la Sascut.

In ţara noastră atât sfeclele de zahăr, cât şi sfeclele de nutreţ reuşesc foarte bine afară de anii secetoşi, când sfecla suferă şi producţiunea este micşorată, iar la cele de zahăr se împuţinează zahărul ce-l cuprind. Deosebirea între sfeclele de zahăr şi cele de nutreţ este că rădăcinele celor de nutreţ cresc mai mult la suprafaţă înlesnind foarte mult recoltarea.

Sfecla este o plantă de doi ani (bis anuală) adică în anul întâiu creşte rădăcina şi foile, iar în anul al doilea aceeaşi rădăcină ne dă trunchiul din care scoatem sămânţa pentru o nouă cultură.

Soiurile de sfecle sunt numeroase, dintre care cele mai bune pentru cultură sunt următoarele:

Sfecla de câmp, de culoare roşie rosă, care se cultivă pentru hrana vitelor. Rădăcina sa creşte la suprafaţa pământului înlesnind foarte mult recoltarea.

Sfecla gălbue lungăreaţă cu miezul gălbuiu, rădăcina lungă şi peliţa gălbue deschisă; creşte asemenea la suprafaţă, fiind una din varietăţile cele mai bune pentru hrana vitelor.

Sfecla albă de Silesia, cu rădăcina puţin lungăreaţă, groasă, coaja şi miezul alb; acest soiu se cultivă mult pentru scoaterea zahărului, creşte în pământ.

Varietăţile de sfecle cultivate în vara anului 1897 pe domeniul fermei Studina nu au reuşit destul de bine din cauza inundaţiunilor ce au suferit din prea multele ploi; lucrările de întreţinere nu s'au putut face în bune condiţiuni şi la timp şi alt desavantagiu este că au fost semănate prea dese.

Sfecla creşte şi produce mult în pământurile argilonisipoase, ravene şi îngrăşate. In general sfeclei îi place pământul care îi place şi grâului, numai să nu fie prea tare.

Pământul trebuie arat de două ori; întâiu o arătură cât se poate de adâncă făcută în toamnă şi dacă pământul e sărac e bine să se pună bălegar de vite bine descompus, mai înainte de a se face arătura; apoi peste iarnă brasdele îngheaţă, pământul se mărunţeşte şi în primăvară se face arătura de semănătură în curmezişul celei dintâiu.

Cantitatea de gunoiu este de 13.000—20.000 kgr. la hectar. Aceasta pentru sfeclele cultivate pentru hrana vitelor, iar pentru cele de zahăr pământul trebue să fie gras din firea lui. Arătura adâncă făcută din toamnă are de scop ca pământul să fie mărunţit la o adâncime mai mare, pentru ca să se poată desvolta mai bine rădăcinile sfeclelor de zahăr, precum şi ale celor de nutreţ.

Odată pământul pregătit, se urmează cu semănarea seminţei de sfeclă cu ajutorul semănătoarei în rânduri sau cu plantatorul. In casul din urmă se înseamnă pe pământ drumul pe unde au să se semene seminţele. Timpul de semănare este în luna Martie până la sfârşitul lunei Aprilie; semănarea seminţei se poate face şi prin împrăştiare, însă în acest cas se aruncă mai multă sămânţă.

In casul când semănarea se face în rânduri, distanţa între rânduri este de la 0,40—0,60 metri, iar între plante de la 0,30—0,40 metri. Este de preferat semănatul în rânduri cu semănătorul mecanic sau cu mâna pe brasdă în urma plugului, punându-se rândul de sfecle tot la a treia brasdă. Adâncimea la care se îngroapă seminţele este de la 5—6 cm.

Cantitatea de sămânţă pentru un hectar este de 5—6 kgr. în casul de semănare în rânduri şi de 6—8 kgr. când se seamănă prin împrăştiere.

Când foile sfeclelor au crescut de 10—15 cm. se prăşeşte locul spre a-l curăţi de buruieni, care le înăbuseşte, se răresc pe unde sunt dese, iar locurile goale se complectează cu fire smulse, de unde sunt prea dese. La rărire vom observa a lăsa pe loc în totdeauna firele cele mai bine crescute. Când buruenile au crescut iarăşi se dă a doua prăşitură care se poate face cu sapa de mână, sau cu prăşitoarea mecanică, trasă de un cal sau doi boi cari merg printre rânduri.

Cultura sfeclelor se mai face şi prin transplantare la locul cuvenit, prin aceea că se seamănă seminţele în răsadniţă în luna Ianuarie, de unde apoi în luna Aprilie se scot, firele se scutură de pământ, se tae foile la 10 cm. mai sus de gât, precum şi vârful rădăcinelor şi se transplantează în linii în locul pregătit pentru cultura sfeclelor, potrivindu-se totdeauna după o ploae sau înainte de a ploua.

Cultura sfeclelor în acest chip de şi este mai costisitoare de cât prin semănare d'a dreptul, dar în totdeauna suntem mai siguri de reuşită. Acest fel de cultură o putem aplica în locurile acelea, unde primăvara este secetoasă şi pe întinderi mici. Pentru ca să transplantăm un hectar ne trebueşte o suprafaţă de 40 m. p.

Acest fel de cultură are folosul că firele de sfecle la transplantare, sunt destul de puternice, pentru ca să poată lupta contra secetei care ar urma.

Când temperatura mijlocie a scăzut până la 9—10 în cei din urmă zile (finele lui Septembrie şi luna Octombrie) atunci putem să recoltăm sfeclele. Recoltarea se poate face cu o furcă cu trei dinţi sau cu plugul. Se curăţă foile şi pământul şi se fac grămezi ce se acoper cu foi spre a nu degera, până ce se cară la locul hotărît pentru conservare; iar când timpul este frumos, sfeclele se întind ca să se svânteze. Pe urmă se cară cu carul acasă şi se păstrează până când se dau vitelor.

Sfeclele se pot păstra sub şoproane acoperindu-se bine cu pae, spre a nu pătrunde g..ul, sau se fac gropi în pământ adânci de 0,50—1,00 metru, largi de la 1,50—2,00 metri şi lungi după cantitatea de sfe-

cle ce avem a păstra. In această groapă se așează rădăcinele unele peste altele formând o grămadă de înălțime până la 2 metri în forma unei prisme triunghiulare, căutând în totdeauna la așezare ca sfeclele să fie bine curățite.

Când grămada s'a făcut, se acoperă cu un strat de pae sau mai bine cu foi de sfecle pentru ca apele din ploi să nu poată străbate și d'asupra se aruncă pământ.

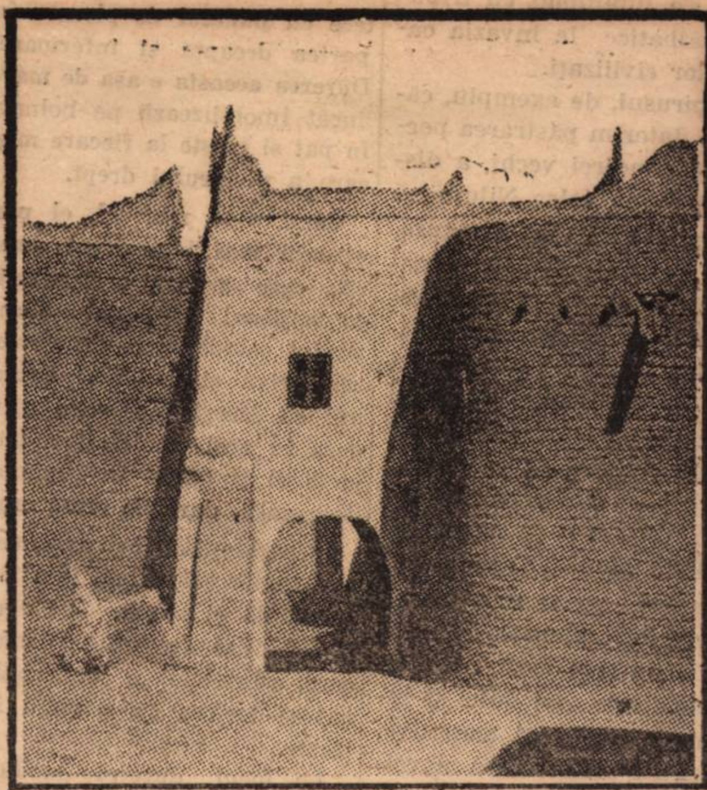
La întreaga grămadă se lasă câteva locuri (coșuri) cari se umple cu pae sau coceni prin care poate să circule aerul. In acest chip se păstrează sfeclele până când se dau pentru hrana vitelor sau pentru a se scoate zahărul.

Sfeclele de nutreț se întrebuințează iarna la hrana vitelor, după ce mai întâiu s'au spălat bine și s'au tocat cu mașina în amestec cu alte nutrețuri tari, ca pae, coceni, fân etc. asemenea tocate, formându-se straturi, straturi, apoi grămada stratificată se lasă 24 ore în care timp sfeclele prin apa ce coprind înmoae nutrețurile bătoase. In această stare, nutrețul este căutat de vite, cu multă poftă. Sfeclele sunt folositoare pentru tot soiul de vite, dar mai cu seamă pentru vacile de lapte, care prin hrana cu sfecle dau o cantitate de lapte mai mare.

Când voim a avea sămânță de sfecle pe anul viitor, atunci când se face recoltarea rădăcinelor, se aleg rădăcinele cele mai frumoase, se curăță de foi lăsându-se foile mici din mijloc (inima), se păstrează în pivniță în nisip sau în gropi până primăvara în Aprilie, când se scot și se îngroapă în pământ în grădină. Din rădăcină ese trunchiul care se leagă de un arc; când sămânța s'a copt se tae tigelurile, se freacă în mâini ca să se scuture sămânța și vânturându-se se pune la păstrare în săculețe și la un loc uscat până la timpul semănărei.

După *„Albina"*.

O poartă din Maroc

PLANTELE ȘI CIVILIZAȚIA

Aclimatarea, aspecte vechi și nouă ale vegetației

Vieața omului, ca și vieața tuturor animalelor, este strâns legată de aceea a plantelor, și cu cât ea se complică, cu atât legăturile cu lumea vegetală sunt mai numeroase și mai diferite, încât am putea spune, fără să greșim, că istoria civilizației se confundă în bună parte cu istoria culturii plantelor.

Plantele dau omului: hrană și uneori toată hrana, băuturi ce-l înveselesc și-l întăresc, parfumuri ce-l dispun și-i excită nervii, sucuri ce-i alină durerea și-l însănătoșează, vestmintele cele mai ușoare și material de construcție. In fine plantele sunt o podoabă a locuințelor noastre și datorită lor omul „pe barca sa de lemn, mânată de pânza de in" a străbătut mările și a reușit să se pue în contact cu ceilalți oameni din celelalte continente. Dacă civilizația modernă își are reazămul, în mare parte în regnul mineral, vechile civilizații îl au mai ales în cel vegetal. Intr'adevăr: în țările unde pădurea domină și perzistă, omul trăește din vânătoare, din fructele și rădăcinele copacilor; în țările cu pășuni, omul se ocupă cu păstoria și duce vieață nomadă. In urmă ia naștere agricultura, de atunci triburile devin sedentare, industria instrumentelor de muncă apare în acelaș timp cu comerțul, prin care se schimbă produsele solului, proprietatea de pământ se stabilește, orașele se clădesc, bogățiile se împart neegal între familii și civilizația se dezvoltă cu tot cortegiul ei de lupte, progrese intermitente, aspirațiuni și suferinți.

Forma fiecărei civilizații depinde în mare parte de flora țării, unde ea se stabilește. Egipetul n'ar fi fost Egipet fără bogăția agricolă, care a făcut din el grânarul Orientului; societatea Indici nu s'ar expilca fără orez, care se cultivă ușor și nutrește pe om aproape fără muncă; vastele păduri ale Galiei și Germaniei au modecât vieața popoarelor care le locuesc. E peste putință să-ți închipui Arabia fără curmal, Neapolul fără portocal, Brazilia fără cafea, Antilele fără trestie de zahăr și tutun, Luiziana fără bumbac etc.

Nu totdeauna raporturile între om și plante sunt pasive, cu alte cuvinte nu totdeauna omul se supune condițiunilor oferite de plantele din locul unde trăește: el luptă dela origina civilizației cu pădurea, și dacă din această luptă a ieșit învingător, mai adesea cu mari sforțări, pădurea l-a făcut uneori să regrete această victorie, fiindcă azi reîmpădurirea unor regiuni se impune; de asemenea omul luptă contra erburilor rele ce-i înădușă sămănăturile, îngrașă ogorul cu pricepere, perfecționează prin altoire și îngrijire arborii, plantele nutritoare sau decorative, ca să abțină fructele cele mai frumoase și mai mirositoare. In fine prin călătorii, cunoaște plantele din țările străine și aduce semințele lor în patria sa, spre a-i îmbogăți flora, făcând ceeace se numește **aclimatare.**

Opera aclimatării plantelor exotice începe din cele mai îndepărtate timpuri. Cerealele cari ne dau pâinea, legumele cele mai nutritoare și arborii fructiferi cei mai prețioși, se crede că provin în mare parte din regiunea din jurul sudului mărei Caspice. De acolo ne-a venit grâul, orzul, inul, mazărea și bobul; de acolo ne-a venit măslinul și vița de vie, pe care Noe, după legenda ebraică, o găsi la ieșirea lui din corabie pe muntele Ararat, unde și astăzi crește, fără îngrijirea omului în butuci enormi; de acolo ne-a venit încă mărul, părul, prunul,

cireşul, dudul, migdalul, nucul.

Se spunea că acolo erau adunate toate plantele „frumoase la vedere şi dulci la gust". Insă din aceste înălţimi privilegiate, din acest „paradis" plantele, călăuzite de om, s'au scoborît din cele mai îndepărtate timpuri şi s'au împrăştiat. Multe din ele au fost introduse în Egipet înaintea perioadei istorice, iar astăzi populează câmpurile şi grădinele noastre. Câteodată plantele se sălbătăcesc în noua lor patrie.

Aspectul vegetaţiei s'a schimbat prin plantele aduse şi cultivate de om, care a distrus vegetaţia naturală. Galia, de pildă, era o imensă pădure de fagi, stejari şi mesteacăni; astăzi pădurea aproape a dispărut pentru a face loc ogoarelor şi numai câteva petici de pădure persistă, păstrate ca păduri de stat, cum sunt pădurile din Compiègne ori din Villes-Cotterets, cari au păstrat aspectul sălbatec. Climatul umed al vechei păduri galice diferă de aceea cântată de Virgil, căci nu mai e aproape nici o plantă din cele văzute de poetul **Georgicelor** în ţara sa de naştere. De asemenea speciile de Opuntia şi Aloe, cari dau Siciliei şi Africei nordice aspectul caracteristic, au venit din Mexic prin secolul XVI, iar porumbul şi cartoful câmpurilor noastre, patlagelele şi fasolele grădinilor noastre de zarzavat, plopii de Virginia şi platanii drumurilor noastre, acacia şi catalpa grădinilor noastre şi viţa de Canada, care îmbracă zidurile noastre, au venit din America, în cele 3 secole din urmă, în care timp noi am dat Lumei-Nouă cerealele noastre, arborii noştri şi viţa de vie a noastră.

Speciile vegetale, introduse într'o regiune, luptă uneori cu speciile indigene, le fac să dispară sau le silesc să se refugieze în munţi, cum s'a întâmplat cu triburile sălbatice la invazia oamenilor civilizaţi.

Papirusul, de exemplu, căruii îi datorim păstrarea poeziei şi gândirei vechi, a dispărut de pe valea Nilului şi îl găsim abia la **Siracusa,** unde se poate admira această trestie, care ar fi foarte regretabil să dispară cu desăvârşire, fiindcă a adus mari servicii inteligenţei omeneşti şi ocupă un loc de seamă în istoria civilizaţiei.

In rezumat, lumea vegetală s'a mişcat şi se mişcă încă. Prin muncă, răbdare şi pricepere, omul a putut să obţină dela plantele sălbatice florile cele mai plăcute, fructele cele mai dulci şi seminţele cele mai nutritive.

Pentru satisfacerea nevoilor sale, pentru placul simţurilor lor, omul a creat o floră fabricată de el, care va dispărea odată cu el, luându-i locul flora naturală a vegetaţiei primitive.

Din „Les pierres et les plantes" de E. Caustier.

Enache Poclitariu
Profesor, Iaşi

Apendicita

Boala aceasta a fost *„la modă"* în America, la început; astăzi, ea e la modă în toate ţările civilizate. Vom vedea că frecvenţa acestei boli nu se datoreşte, cum se crede, exagerării timpurilor noastre, care transformă orice durere de pântece într'o criză de apendicită, ci că această frecvenţă e reală. Apendicita este una din bolile cari se întâlnesc foarte des.

Dacă se vorbeşte însă atât de des despre această boală, foarte puţin se cunoaşte natura ei, adică foarte puţini pricep ce este, în ce constă această boală.

Bolnavul simte fie deodată, fie în urma unor crize mult mai slabe şi fără însemnătate, o durere violentă în pântece cu punctul de plecare în partea dreaptă şi inferioară. Durerea aceasta e aşa de mare încât imobilizează pe bolnav, în pat şi creşte la fiecare mişcare a piciorului drept.

Când vine medicul, el precizează mai bine locul durerii, care se arată a fi aşezată la mijlocul distanţei dintre vârful osului iliac din partea respectivă şi ombilic. Bolnavul se fereşte de orice atingere în acel punct; iar dacă medicul îl apasă în regiunea dureroasă, durerile cresc mult.

In acelaş timp bolnavul, cele mai multe ori varsă, faţa îi e suferindă şi suptă, are completă lipsă de poftă de mâncare, pântecele e cam balonat şi ieşirea cu scaunul întârzie.

La locul durerei medicul simte, prin apăsare, o rezistenţă profundă, care e mai mare sau mai mică, mai mult sau mai puţin intensă după intensitatea boalei.

Uneori există şi temperatura ridicată.

Cam aşa se prezintă bolnavul de apendicită.

Apendicita nu este altceva decât inflamaţiunea unei formaţiuni speciale, anexate de intestinul omului, de forma unui deget de mănuşe, cu un capăt comunicând cu intestinul, iar celalt închis, şi care se chiamă *apendice,* adică anexă, adaus.

In timpul unei apendicite el se inflamează — fie datorită microbilor, fie datorită unei erosiuni provocate de un corp străin — unul sau mai mulţi foliculi limfatici cari se găsesc aşezaţi dedesubtul mucoasei ce căptuşeşte interiorul apendicelui. Acolo are loc o congestie, adică o alergare de sânge, o strângere pe loc a celulelor leucocite de apărare.

Uneori apendicita se termină prin această inflamaţie: adică inflamaţiunea se rezoarbe şi atunci toate fenomenele ce caracterizează boala dispare încetul cu încetul.

Alteori însă inflamaţia trece în supuraţie, adică mijlocul foliculului limfatic inflamat se înmoae, se transformă în puroi, şi astfel se formează un mic abces al peretelui apendicelui. Uneori se deschide în spre mucoasă, şi se formează numai o rană înăuntrul apendicelui, alteori se perforează tot peretele şi atunci puroiul infectează peritoniul, *adică* regiunea înconjurătoare, iar apendicele comunică prin orificiul creat, cu abcesul ce se formează împrejur. De obicei perforaţiunea se face la vârf. Aceasta este forma cea mai gravă de apendicită acută.

Inainte însă ca abcesul din peretele apendicelui să se deschidă într'o parte sau alta, peritoniul, adică cămaşa ce înveleşte pe afară intestinele, se inflamează, se îngroaşe şi lipeşte laolaltă intestinele din jur pentru a apăra globul pântecelui de invazia puroiului. Când apendicele s'a perforat şi se formează un abces în jurul lui, adică în toată fosa iliacă, această organizare a peretelui de apărare, format din lipirea intestinelor, este şi mai puternică. In chipul acesta abcesul este izolat de pântece.

Când însă organizarea peretelui de apărare nu se operează aşa de repede, sau printr'o spărtură oarecare, adică printre două anse intestinale nu tocmai bine lipite, pătrunde o oarecare cantitate de puroi din abces în pântece, atunci avem ceiace se chiamă *peritonită generalizată,* complicaţiunea cea mai gravă, mortală a acestei teribile boale.

Iată descrisă, în prea puţine cuvinte şi cât se poate de elementar, evoluţia acestei boale, adică ceiace se petrece în cursul el în locul unde are loc leziunea. Numai cunoscând aceste date, cineva poate să-şi facă o ideie mai apropiată de adevăr, despre ce este apendicita.

Din cele desvoltate mai sus se vede că apendicita este o boală infecţioasă. Are loc în peretele apendicelui o infecţiune cu microbi, care provoacă o inflamaţiune şi apoi

supuraţie. Infecţiunea vine de la o infecţiune a intestinului: deosebirea e că infecţiunea apendicelui e mai periculoasă ca aceia a intestinului, de oarece apendicele e un organ limfatic, adică repede ajunge la supurare şi perforare. Alte ori infecţiunea vine şi mai de departe, din altă regiune a corpului, adusă fiind de sânge.

Infecţiunea găseşte în apendice condiţiuni speciale de localizare şi desvoltare.

Astfel intervin *corpii străini* ce se găsesc adese ori în apendice şi cari altădată se credea că constitue ei singuri toată cauza boalei. Se observă într'adevăr în 2/3 din cazurile de apendicite operate grăunţe fecale, mai mult sau mai puţin dure. Rareori însă se găseşte un sâmbure, un fragment de os etc.

De fapt aceste *corpuri străine* nu intervin decât indirect în provocarea boalei. Când un asemenea corp străin închide lumenul apendicelui, secreţiunile se adună, microbii se înmulţesc şi indolenţa creşte, în acelaş timp, circulaţia sângelui ce trece prin arterele sângelui e stânjenită, nutrirea organului nu se face bine, rezistenţa lui faţă de infecţiune e deci scăzută.

O altă cauză indirectă este *defectul anatomic* al acestui organ, de a fi lung, subţire şi liber. In asemenea împrejurare, el se poate îndoi sau răsuci astfel ca lumenul lui să fie închis şi cavitatea apendiculară să nu mai comunice cu intestinele, întocmai cum ar fi astupată de un corp străin; iată deci din nou realizate condiţiunile pentru ca microbii să se desvolte şi să devie periculoşi.

După *„Higiena"*

„Apă rece" în Portugalia

CEAIUL

Ceaiul este frunza răsucită şi prăjită a lui **Teachinensis**, plantă ce creşte în ţările calde şi umede.

Planta aceasta este înaltă de unul până la doi metri, cere puţină îngrijire şi cu începere din al patrulea an al existenţei dă trei recolte anual: întâia la Februar, care e consumată de indigeni; a doua în April şi a treia în Iulie.

Frunza are o formă ovală, lungă de cinci până la opt centimetri şi lată de trei până la patru, cu marginele crestate.

China, Japonia, India, Indo-China, Tonkin, Iava, şi Reuniunea cultivă ceaiul; cel mai bun însă este acela din China, Japonia: Iava. De câtva timp a început să fie cultivat în Madagascar şi în Algeria.

Varietăţile ceaiului verde sunt multe. Negrilor le place specia **Pekoe**, iar în Europa unul dintre cel mai respândit este **Congo**.

Frunzele lui se pregătesc în trei feluri, după cum cere nevoia de a avea **ceaiu verde**, **ceaiu negru** sau **cărămiziu**. Pentru ceaiul verde frunzele sunt uscate pe îndelete la umbră şi pe urmă întinse pe table de fier încălzite. In urmă sunt răsucite cu mâna în lung ori în lat, ori în amândouă felurile de odată. Alteori prăjirea este repetată. In urmă frunzele sunt aşezate în saci, care sunt duşi la portul de îmbarcare.

Pentru ceaiul negru frunzele sunt uscate la soare, lăsate apoi câtva să se dospiască şi prăjite mai mult ca ceaiul verde, după care fapt sunt r ă s u c i t e. Ceaiul acesta este mai puţin excitant ca cel dintâiu.

Pentru ceaiul cărămiziu frunzele sunt comprimate la presa hidraulică într'o atmosferă de vapori de apă, apoi învelite cu praf făcut din frunze. Uscate la etuvă, sunt în urmă acoperite cu hârtie de plumb sau hârtie obişnuită şi aşezate în coşuri sau cutii. Principalul lor de preparare al acestui fel de ciaiu este la **Han-Keu**

Ceaiul se întrebuinţează la pregătirea unor infuzii excitante şi uşoare, ce ajută mistuirei şi înlesnesc munca creerului. Asupra unor oameni însă are influenţă prea mare, pricinuindu-le insomnii, bătăi de inimă şi torturări digestive.

Chinejii falşifică ceaiul în diferite chipuri Ca să i dea parfumul său, îi adaogă frunze de măslin, de frasin şl de ulm, iar pentru o colorare mai vie înmoaie frunzele răsucite în anumite prafuri.

Ceaiul verde este colorat în felul acesta cu indigo sau albastru de Prusia.

Din Orient ceaiul este adus în Europa pe mare sau cu calea ferată. In cel dintâiu caz el este împachetat în lăzi căptuşite pe dinăuntru cu staniu. In al doile sânt de ajuns cutiile de lemn înbrăcate în bambus sau în piei de bou.

Ceaiul negru este mai scump de cât cel verde. Dările pe care le plăteşte comerţul cu ceaiul, când trece prin China, au făcut ca Englejii să-l cultive în India.

Dintre popoarele Europei, Englejii, Olandejii si Ruşi sunt cei mai oneşti consumatori de ceaiu.

La noi în ţară în Vechiul regat s'a importat

In 1914 — 216.086 kilograme în val. de 432.172 lei iar în 1915 — 265.998 2. 127. 984 lei.

Titila

Vizitarea unei mine

Puţine călătorii pot lăsa o amintire mai plăcută, ca vizitarea unei mine şi multe învăţături folositoare se pot căpăta.

In jurul fiecărei mine se văd clădirile care cuprind locuinţele lucrătorilor, precum şi numeroasele maşinării, care ajută la luminatul, la ventilatul şi la scoborîtul şi la ridicarea lucrătorilor precum şi la scoaterea minereurilor din mină. Dar ce este o mină?

Toate lucrările făcute asupra unei părţi din coaja pământului, pentru a scoate cărbuni, fer, petrol, sare, metale preţioase etc, constituie o mină.

Mineralele din care omul işi scoate metalele folositoare, stau în sânul pământului în strate şi filoane, adică depuse în crăpăturile scoarţei şi înconjurate de materialuri petroase numite gangă.

Pentru a scoate mineralele se procedează în mai multe moduri căutându-se să se facă mai puţine cheltuieli.

Pentru săpat se întrebuinţează maşini puternice de străpuns sau sonde mânate cu mâna, ori prin puterea apei, ori prin electricitate. Când săpăturile se fac intr'o stâncă tare, se întrebuinţează sonde care sunt înarmate cu o coroană de dinamită şi care coroană se învârteşte foarte repede sfredelind stânca.

Unele mine se sapă circular, altele dreptunghiular, şi aceasta e după natura scoarţei. Din puţul principal se resfiră galerii, care urmează drumuri diferite după cum merg şi filoanele. Căratul minereurilor până la gura principală a minei se face cu vagonete ce merg pe o cale ferată. Minereurile sunt scoase afară de oameni, de cai, ori de electricitate.

Apa ce musteşte în mină, este strânsă şi azvârlită afară cu ajutorul pompelor. Ventilatul şi luminatul minelor este foarte diferit, după felul minereurilor.

Astfel în ocnele de sare, în minele în care se scoate metale, nu e trebuinţă de ventilaţie mare iar luminatul poate fi oricum. Din contră în minele de cărbuni, se cere o mare băgare de seamă pentru ventilaţie şi luminat.

Ventilarea acestor mine se face cu mare îngrijire prin ajutorul unor maşini puternice.

Această deosebită grijă se cere din cauză că, în minele de cărbuni, izbucneşte printre crăpături din când în când nişte gaze, care se aprind cu mare înlesnire producând detunături aşa de grozave încât dărâmă mina.

Multe nenorociri s'au întâmplat în minele de cărbuni până când chimistul englez Humphry Davy, a putut înjgheba o lampă asfel în cât să se stingă îndată ce se grămădeşte mult din gazul periculos.

Anghelache Roşioru

Uşa unei biserici portugheze din Monchique

DE TOATE

—o—

I. Curăţirea pălăriilor de paie

Această operaţie se poate face foarte uşor şi eftin. Mai întâiu se desface garnitura, după aceea pălăria se pune pe o pânză albă şi curată şi se freacă bine cu o lămâie, căruia i s'a tăiat vârful dela un capăt, astfel ca sucul să iasă la iveală. In zece minute întreaga procedură este terminată. Pentru curăţirea unei pălării care a trebuit să suporte anul trecut razele soarelui, ploaia şi praful, trebuiesc două lămâi. Se dă pălăriei forma cerută, apoi se usucă şi se pune la loc garnitura.

II. Remediu contra răului de mare

Cel mai nou şi mai eficace leac, e de a lua deodată, veronal cu stovaină şi piramidon. Inainte deci de a te îmbarca iei stovaină 1 centigram, piramidon 3 centigrame şi veronal 50 centigrame. Câteva ore în urmă iei din nou aceleaşi medicamente şi eşti scăpat de pericolul răului de mare.

III. Stârpirea puricilor de pe trandafiri

Ca să apărăm trandafirii de purici verzi, ungem ramurile tinere cu drojdie proaspătă de cafea.

IV. Cum se pot face trainice tălpile de ghete

Aplicăm pe tălpi, lac de copal, până la complectă saturaţie şi le lăsăm să se usuce timp de mai multe zile.

V. Unsoare pentru ghete galbene

Luăm terebentină 30 gr., ulei de reţină 30 gr., curcumă 10 gr., ceară galbenă 50 gr., ulei de in 20 gr., vasilină 40 gr., şi le topim la un foc bun. Ungem ghetele cu unsoarea asta şi apoi le frecăm cu o bucată de flanelă.

VI. Văpsirea părului în negru

In 90 de părţi de alcool, amestecăm 10 părţi, suc de coajă de nucă verde şi lăsăm 10 zile acest amestec să se filtreze. Inainte de întrebuinţare spălăm părul bine într'o soluţie de carbonat.

VII. Parfumarea odăilor

Luăm hârtie albă fără clei (hârtie sugătoare) o nitrificăm cufundând-o într'o soluţie saturată de nitrat de potasiu şi lăsată să se usuce. Apoi o parfumăm cufundând-o într'un amestec de: mosc 10 gr., esenţă de trandafiri 4 gr., smirnă 100 gr. lămâie 12 gr., iris de Florenţa 250 gr. alcool de 80°, 300 gr. Amestecul acesta trebuie lăsat să se macereze cel puţin cu o lună înainte. Lăsăm hârtia să se usuce bine, apoi o tăem în fâşii şi o ardem prin odăi.

VIII. Oglinzile şi geamurile

Se pot curăţa cu câteva picături de oţet în apă caldă la care se adaugă puţină cretă sau se pot curăţa cu alcool. Alt mod de a curăţi, e, punând puţină sodă în apă caldă. Ori cât de murdare ar fi, se curăţă splendid.

IX. Petele de rugină de pe metale

Se scot dacă punem pe pete puţin petrol. După 10 minute le frecăm cu cenuşe şi petele dispar.

X. Poleirea metalelor

Amestecăm la un loc: clorură de aur 4 gr., cianură de potasiu 12 gr., carbonat de calciu 30 gr., cremo-tartar 1 gr., şi apoi le pulverizăm bine. Se adaugă apă în cantitate suficientă ca să capete praful o tărie pastoasă. Ungem obiectul cu o bucată de pânză de lână înmuiată în pasta aceasta şi îl ştergem bine. E bine ca înainte de a-l polei să-l ştergem (frecăm) bine de petele de rugină, dacă obiectul e ruginit.

Stelian I. Ionescu
Brăila

XI. Cum la noi în ţară avem **isvoare puternice cu apă termală** suficientă în căldură, s'ar putea face crescătorii (clocitori) model şi destul de ieftine care ar putea da la o singură crescătorie câteva sute de mii de pui anual, înlesnind astfel aprovizionarea oraşelor. Isvoare termale cu sursă mare avem la Felix, lângă Oradia-Mare unde se găseşte foarte mare loc pentru o asfel de cultură.

N. Rădulescu

Administraţia ziarului „UNIVERSUL" aduce la cunoştinţa tuturor abonaţilor săi, că din cauza scumpirei materialelor cu începere DE LA 1 MAI a. c. nu se va mai ACORDA GRATUIT „Universul Literar" şi „Veselia".

Abonamentele la „Universul „Literar", „Veselia" şi „Ziarul Călătoriilor" se fac numai pe 12 luni şi costă 60 lei în ţară şi 120 în străinătate.

CRONICA SPORTIVĂ

REZULTATUL CONCURSULUI DE ATLETISM PENTRU CUPA FRANŢEI

—o—

D-l Poincaré, primul ministru francez, a oferit F. S. S. Române prin d-l Daeschner ministru plenipotenţiar, o cupă pentru sporturile atletice (curse pe 110 garduri, 100 m. plat, 400 m. plat şi 1500 m. şi stafeta 4 ori 400).

Cupa devine proprietatea clubului care o va câştiga 3 ani consecutivi.

Pentru primul an fericitul câştigător a fost Stadiul Român, care s'a presentat pe teren într'o formă foarte frumoasă câştigând cu foarte mare uşurinţă cupa.

O performanţă frumoasă a fost a lui Chivulescu dela Stadiu, care a parcurs suta de metri în 11 secunde $^{2}/_{5}$.

După Stadiu care a câştigat 26 de puncte locul al 2-lea a revenit clubului Olympia cu 9 puncte.

Rezultatul Technic.

100 m. plat.

Finala 1) Chivulescu (St) 2) Valianatro (O) 3) Zauh (O) 4) Sombreuil (St) în 11 $^{2}/_{5}$.

110 m. gardnri 1) Anastasiade (St) 2) Mărăscu (St) 17 $^{3}/_{5}$.

1500 m. 1) Velcovici (St) 2) M. Sfetescu (St) 3) O. Ionescu (St).

400 m 1) Valianatos (O) 2) C. Alexandrescu.

Stafeta 1) Echipa Stadiului compusă din M. Sfetescu, N. Anastasiade, C. Alexandrescu.

Cu toată căldura un numeros public a luat parte la acest concurs, care a fost presidat de D-l Ministru Daeschner, şi care la înmânarea cupei a ţinut o frumoasă cuvântare mulţumind atleţilor cari au participat şi terminând prin a ura propăşirea sportului în ţară la noi.

A răspuns imediat D-l N. Mărăscu, preşedintele Stadiului Român şi în urmă a vorbit d-l Caracostea din partea Federaţiei.

Duminică Stadiul Român a câştigat şi cupa M. Iconomu.

RUGBY

Matchul de selecţie

Duminică a avut loc un match de selecţiune între 2 echipe formate din cei mai buni jucători.

Din cauza terenului tare şi a căldurei mari s'au înregistrat câteva lipsuri dintre jucătorii cei buni, ceia ce a făcut ca partida să se transforme într'un simplu joc de antrenament.

AUTOMOBILISM

Cursa de regularitate a A. C. R. a început Luni de dimineaţă.

Au luat parte la plecare concurenţi, între care mai mulţi virtuoşi ai volanului.

Ştiri din străinătate

Automobilism

Marele premiu dela Indianopolis

Această cursă a avut loc săptămâna trecută pe autodromul dela Indianopolis şi cuprindea distanţa de 500 mille.

Au luat parte 27 concurenţi din care numai 12 au terminat cursa ceilalţi abandonând.

Invingătorul Jim Murphi unul din «aşii» volanului a parcurs distanţa în 5 ore şi 15 minute ceia ce face o medie de 151 km. pe oră. Premiul câştigat de Murphi a fost de 37.000 dolari, adică vreo 6 milioane lei.

BOX

Matchul Siki-Nilles

Lupta între senegalezul Siki şi Nilles pentru campionatul Franţei categorie grea, este aşteptat cu mare nerăbdare, de oarece învingătorul va trebui să se lupte cu Carpentier.

Siki, care în luptă cu Journée a pierdut mult în ochii admiratorilor săi, va căuta să reabiliteze printr'o victorie asupra lui Nilles, având şi avantajul jocului de picioare la care cel din urmă este desavantajat.

Cu toate acestea Nilles are şanse foarte mari de a câştiga fiind şi mai greu şi având un «punch», pe care mulţi boxeuri l-au simţit, vom vedea dacă şi Siki vor face cunoştinţă cu el?

TOT CARPENTIER

Antrenorul lui Hary Greb campionul Americei a telegrafiat lui Carpentier dacă acceptă să se întâlnească cu acesta în cursul lunei Septembrie.

Descamps a răspuns că nu acceptă matchul decât pentru iarnă, de oarece Carpentier având angajamente primul în luna Iulie de a juca într'un film şi al 2-lea de a se lupta cu învingătorul matchului Siki Nilles

Nataţiune

J. Weissmüller, celebrul înnotător a reuşit să bată recordul lumei pe 400 m. parcurgând distanţa în 1 m. 4 secunde, vechiul record fiind de 1 m. 6 $^{2}/_{5}$ secunde.

Cyclism

Al 16-a «tour» al Franţei care va începe peste câteva zile a întrunit până acum 151 de concurenţi.

Pentru prima dată după răsboiu s'au înscris în cursă şi alergători italieni ceia ce va da cursei un interes mai mare.

UN AEROPLAN POLIŢIST

De curând, într'unul din oraşele din America 5 bandiţi au atacat o bancă furând suma de 700.000 franci.

Directorul băncei telefonă imediat la poliţie, care trimise 3 aeroplane în urmărirea banditilor. Unul din aeroplane descoperi pe hoţi, însă neavând loc unde să aterizeze aceştia trecură frontiera.

LUPTA

In campionatul Parisului de luptă între diverşii luptători angajaţi este şi atletul român Ionescu. Să-l vedem la lucru.

PENTRU OLIMPIADE

Pentru jocurile olimpice din 1924, cari vor avea loc la Colombes lângă Paris, Camera franceză a votat un credit de 10 milioane franci pentru amenajarea tribunelor.

Când se va vota şi la noi un credit pentru construirea stadionului proiectat?.

RUBRICA CETITORILOR

INTREBARI

No. 212. — Rog pe ori cine ar şti să-mi comunice tot prin acest „ziar", ce formalităţi trebuesc îndeplinite pentru scoaterea osemintelor unui „erou" mort pe linia Mărăşeşti-Mărăşti!

Cam cât se plăteşte?

Un tată îndurerat.

No. 213. — Unde şi cu ce preţ aş putea găsi un manual ca să trateze pe larg despre Telepatie, Auto-Hipnotism şi Magnetism?

No. 214 — Rog pe D-nii care se ocupă cu Magnetismul să bine voiască a-mi spune dacă este adevărat că prin Magnetism sau Hipnotism se poate obţine voce muzicală şi în ce mod?

N. Ionescu

No. 215. — Prin ce metodă poţi învăţa, limba franceză, singur şi în modul cel mai simplu?

No. 216. — Un tânăr de 19 ani şi 9 luni poate intra ca voluntar la marina Galaţi?

— Stelică

No. 217. — Cine a fost cel mai mare fabulist român din timpurile moderne?

No. 218 — Rog pe care, ştie să-mi spuie de unde vine numele Dobrogei şi ce înseamnă cuvântul Dobrogea?

V. I. Petrescu

No. 219. — Unde se află o fabrică de capace pentru borcane de cremă de ghete?

Un vechiu cetitor

No. 220. — Rog pe cunoscători să-mi recomande câteva societăţi sportive de box din Bucureşti.

Bella.

No. 221. — Care este cel mai bun mijloc pentru stârpirea omizilor şi dacă a apărut vre-o carte care tratează această chestiune?

N. Şhein

No. 222. — Unde se găseşte cartea **„Crimele"** de *Sébastien Faure* în româneşte de *A. K. Gălăţianu?*

I. Hergelegiu

No. 223. — Din ce provin puricii, abondenţi într'o odae (bucătărie) părăsită şi cu ce se poate stârpi?

G. H.

No. 224. — Doresc să scobor căldura ce o are pivniţa de 18°c la 4°G; care ar fi mijlocul cel mai eficace (şi eftin), chiar de ar fi necesar să întrebuinţez şi aparate mecanice pentru a ajunge la rezultat.

No. 225. — Sunt un tânăr de 19—20 ani şi sufăr foarte mult de gură, toate măselile îmi sunt cariate. Rog a mă informa dacă se poate face extragerea a vre-o 4 sau 5 măsele, dar însă prin adormire (cloroformizat).

S. Aurelian

No. 226. — Se poate prepara în laborator acidul prusic şi ceanura de potasiu?

Dacă se poate; cum?

No. 227. — Care e cea mai joasă temperatură care se poate obţine în laborator fără a avea nevoie de mijloace mari, şi cum se obţine?

Costică Bu.
Sibiu v. r.

No. 228 — Sunt de 19 ani. Cresc iute în înălţime. Mâinile şi picioarele le am lungi. Poftă de mâncare am, dar nu mă îngraş.

Rog mult pe cei ce ştiu să-mi dea un sfat contra acestor neplăceri.

L. S.

RASPUNSURI

La No. 189. — Căutaţi pe la anticari şi veţi găsi asemenea cărţi.

V. M.

La No. 190. — Vă recomandăm un tratament care distruge cu desăvârşire acele coji şi iată!:

I. Vă abţineţi cu desăvârşire dela cafea neagră, cafea cu lapte, ceai, licheuri, alcool, vin, mezelnri, peşte, stridii, icre, vânat. trufe, brânzeturi, alimente făinoase, pătlăgele. Nu mâncaţi unt sau lucruri prea grase.

II. Inainte de masă luaţi câte un pachet de:

Bicarbonat de sodă 30 ctg.
Magnezie calcinată 20 »
Praf de cascara segrada. . . . . 15 »
Benzonaftol . . . 15 »
Pentru un pachet să se facă . . No. 20 »

III. Să vă ştergeţi obrazul cu vată curată, muiată în apă, cât se poate de fierbinte. In această apă e bine să topiţi *biborat de sodă* (o lingură de masă la 1 (un) litru apă).

IV. Seara vă spălaţi cojii cu săpun naftelat, după aceia le udaţi cu puţin alcool camforat.

V. In timpul nopţii vă ungeţi cu pomada aceasta:

Naftol B. camforat 30 ctg.
Resorcină . . . 10 »
Săpun negru . . 20 »
Cretă preparată . 50 »
Sulf. precipitat . 1 gr. 50
Vaselină pură. . 20 »

VI. Dimineaja, după ce v'aţi spălat vă udaţi faţa cu apa aceasta:

Borat de sodă . . 10 gr.
Eter sulfur. camforat 40 »
Apă de trandafiri. 100 »
Apă distilată . . 150 »

V. Munteanu

Ld No. 190. — Contra tenului cu coşuri.

A se spăla cu apă caldă şi săpun ichtiolat. A se lua intern zilnic câte o linguriţă drojdie de bere (lichidă). Feriţi-vă de acrituri, alcooluri, cafea neagră. Stomacul să fie regulat

I. Dănilă

La No. 190. — Reproduc după dicţionarul sănătăţii al d-rului Bianu:

Intern se recomandă drojdia de bere care opreşte supuraţiile; la limfatici untura de peşte, la artritici alcalinele, la care nici ferul şi arsenicul, toate acestea după povaţa şi ordonanţa doctorului, cumpătare la mâncare. Ca tratament extern sau local se recomandă spălături de 2 ori pe zi cu apă fiartă foarte caldă, simplă sau amestecată pe din două cu spirt camforat sau apă de Colonia, sau cu sublimat corosiv 2 grame la o oca apă; să se facă spălături cu săpun negru, să se pună seara pastă sulfurată, ori alte preparate cu pucioasă; alifie cu resorcină 3 gr., pulbere de scrobeală, ori de zinc, câte 5 gr., vasilină 15 gr.; şi altele. Un lucru foarte folositor este de a unge chiar dela început coşii cu tinctură de iod, care-i dă îndărăt.

Lax

CUPRINSUL No. 26

ANUL XXVI. — No. 27 | 1 LEU EXEMPLARUL | MARȚI 4 IULIE 1922

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. Director, STELIAN POPESCU Abonament: { în ţară . . .
„ străinătate 120 „

SCULPTURA JAPONEZĂ

Statue de lemn din templul Kofukuji

Statue de bronz din muzeul Nara

Statuetă de bronz din muzeul Nara

Statue de lemn din templul Kofukuji

Din Geografia lui Strabon

Strabon a fost un geograf grec, care a trăit în vechime şi a murit în timpul împăratului Tiberiu. El a scris şi asupra ţinuturilor Mărei Negre şi a văilor Carpaţilor şi din această carte dăm mai jos câteva interesante citate.

— «De asemenea istoria ne vorbeşte de un oarecare Get, anume Zamolxis, care după ce a fost robul lui Pitagora şi a primit din gura maestrului său noţiuni despre ştiinţa statelor, complectate mai târziu în Egipt, unde l-a dus vieaţa sa rătăcitoare, se reîntoarce în ţară, şi atrase atenţia şefilor şi a poporului prin prororiile cari le-a ştiut scoate din fenomenele cereşti, convingând pe rege ca să-l ia ca sfetnic la conducerea ţării. Fu numit atuncia marele preot al Geţilor. Găsind o peşteră prăpăstioasă, se retrase acolo, ne ieşind decât rareori şi ne stând de vorbă decât cu regele şi miniştrii. Dela dânsul a rămas ca obiceiu ca să se găsească câte un sfătuitor al regelui. Muntele unde el s'a retras, s'a numit **Muntele sfânt**, dar adevăratul nume este Cogaesnum. Sub Burebistas, regele Geţilor în contra căruia Cezar era pregătit să pornească cu armele, marea însărcinare de sfetnic o avea **Deceneu**. Geţii nu se hrăniau cu alimente cari aveau vieaţă (carne), şi aceasta după învăţăturile pitagoriene introduse de Zamolxis.

Nimeni nu călătoria prin aceste ţinuturi, unde marea era numită **marea axenă** sau **neprimitoare** (Marea Neagră), atât din cauza asprimei climei cât şi din a cruzimei Sciţilor mai ales, cari, se zicea că, se hrănesc cu carne de oameni şi aveau drept cupe ţestele vrăjmaşilor.

Dacă Anaharsoss, Alaris şi alţi Sciţi au avut atâta renume printre Greci, este că ei aveau în cel mai înalt grad virtuţile caracteristice ale naţiunei lor, simplicitatea şi dreptatea.

Efor în cartea sa despre Istoria Europei, ne spune că Sciţii şi Sauromaţii n'au aceleaşi obiceiuri; dacă mai sunt antropofagi, alţii nu mănâncă nici carne de animale, că unii sunt cei mai drepţi dintre oameni şi că alţii se hrănesc numai cu laptele dela iepe.

Dacă sciţianul Anaharsis a fost număral printre cei **şapte filozofi**, aceasta se datoreşte sobrietăţei şi înţelepciunei sale.

Aproape de gura Isttului (Dundia) este o insulă mare Penuce, pe care o locuesc Bastarnii. Fluviul **(Dundrea) are şapte guri**. Cea mai mare se numeşte **Hierestoma** adică **Gura sfântă**. In partea de jos a insulei Penucei şi-a aruncat Darius podul în expediţia contra Sciţilor».

Din înşirarea acestor amănunte se deduce: 1) caracterul popoarelor ce au locuit acum 2000 de ani prin ţinuturile noastre şi dintre cari unele erau foarte crude iar altele foarte cumpătate, iar 2) încrederea ce o avea poporul şi căpeteniile în oamenii învăţaţi şi inspiraţi de zei.

D. DIMIU

Sabatul vrăjitorilor

Cultul vrăjitorilor s'a învârtit de când lumea în jurul hidosului simbol care stând pe un altar, are coarne şi barba de ţap, sânul de femeie şi copite ca orice patruped. Intre coame el are o torţă aprinsă.

Credincioşii acestei dihănii nu-l socot că este *diavolul*, ci zeul mântuirei lor, care,—vorbind curat, —îi îndeamnă la toate ticăloşeniile omeneşti. Mulţi credincioşi de-ai lui se ungeau cu anumite grăsimi şi mai ales vrăjitoarele când luau parte la ceremonial, grăsimi a căror compunere făcea parte mărul lupului fiert la un loc cu frunze de plop, cenuşă şi diferite grăsimi. Când se adăoga şi untura paserilor de noapte cu sucul cânepei şi laur, imaginaţia aceluia care se ungea sau bea din acest amestec era cu desăvârşire întărâtată.

Nenorocitul preot Gofridi şi Madeleina de la Palud au ajuns ca să fie schingiuiţi datorită acestor excitante.

Acela care voia să aibă legături cu necuratul ajuna 15 zile mâncând doar puţin de tot fără sau şi după la apusul soarelui, pâine neagră, piper amestecat cu sânge şi burieni veninoase.

Chemarea necuratului se făcea Luni spre Marţi noaptea sau vineri spre Sâmbătă.

Pentru ceremonial trebuia un loc retras şi ruinat, un cimintir, bântuit de duhuri necurate, o pivniţă părăsită, locul unde s'a întâmplat un asasinat sau un vechiu templu al idolilor.

Se îmbrăcau cu o rochie neagră şi fără mâneci, pe cap aveau o pălărie pe care era zugrăvită Luna, Venus şi Satun, în două candele avea untură de om, iar alături erau toate celelalte instrumente ale magiei negre.

Chemarea se făcea cu vocea tare şi spiritele necurate se arătau. Atunci se isca vântul ca din senin, animalele tremurau de frică, iar asistenţii simţiau cum li se face părul măciucă.

Iar dupa ceremonial începea orgia cea mai desfrânată între asistenţi.

Şi Doamne câte ticăloşenii nu se făceau sub puterea acestor spirite necurate.

Sfinx

Peatra-Neamţ

Oraşul Piatra, capitala judeţului Neamţ, este unul din oraşele cele mai frumoase din ţara noastră. Pe lângă frumuseţile naturei care a înzestrat oraşul cu munţi împăduriţi împrejur cu Petricica în mijloc şi cu râul Bistriţa care-l udă, alături e şi aerul bun şi sănătos care-l aşează între oraşele climaterice din România.

S'ar părea că Piatra n'ar fi un oraş tocmai vechiu. Urmele şi clădirile lui abia amintesc vremurile lui Ştefan cel-Mare. In secolul al XV-lea oraşul nu era de cât un mic târguşor la poalele munţilor, unde locuiau autorităţile cari supravegheau plaiurile până sub Ciahlău. Ştefan cel Mare întorcându-se pe aici dintr'o luptă, pe care o câştigase, văzu frumuseţea şi poziţia pitorească a acestui colţişor

de raiu și a pus să se zidească biserica Sf. Ioan, astăzi catedrala orașului, singura clădire care amintește timpurile de atunci.

Dar istoria ne arată că acest târgușor de pe vremea lui Ștefan cel Mare nu era de cât starea decăzută în urma năvălirei barbarilor, a măreţului oraș „Petrodava". Despre această cetate se pomenește în istorie de pe vremurile când poporul românesc trăia la un loc cu Slovenii în munți. Insuși cuvântul „Petrodava" se pare a fi slav (cetatea lui Petru). Despre trecutul măreț al acestei cetăți nu se poate ști multe din cauză că s'a pierdut aproape toate urmele și lipsesc izvoare sigure pentru a le putea studia. Năvălirea barbarilor cari a ținut aproape 1000 de ani a avut vreme să șteargă până și numele vechei cetăți. Uni oameni sustin că numele de „Peatra" care-l poartă astăzi orașul ar veni de la muntele Petricica, ce se înalță din sânul orașului, dar mai adevărat ar fi că chiar muntele poartă numele orașului; iar orașul își trage numele din vechea Petrodava.

Ca așezare, orașul este situat în capătul coamei munților Doamnei care merg paralel cu Bistrița pe malul stâng, până aicea. Ultimul vârf mai răsărit al acestei coame este Petricica, după care culmea se precurmă dintr'odată și începe câmpia, care se întinde până dincolo de Siret.

Actualmente orașul are o mare importanță comercială și industrială. Numără aproape vreo 30.000 de locuitori. Este orașul lemnului. Are vreo 10 fabrici mari de scânduri, o fabrică de hârtie și o moară pentru făină. Afară de aceste fabrici mari, mai are fabrici de săpun, de frânghii, de lumânări, băuturi gazoase, etc.

Exploatarea lemnelor scoborîte din munții Neamțului, Sucevei și chiar din Bucovina fac dn Piatra-Neamț un fel de port pentru staționarea lemnelor.

Orașul are ca frumusețe vrednică de pomenit un mare și minunat parc „Cozla" cu plantații de brad și cu un aer foarte sănătos. Un bulevard bine îngrijit merge de la gară și până în inima orașului în Piața Mare unde se află primăria, teatrul comunal și statuea lui Mihail Cogălniceanu ridicată din 1913. Prin mijlocul orașului trece râușorul Cuejdiu, care se varsă în Bistrița. Orașul face mult comerț cu grâne, vite, lemne, lână și brânzeturi de munte. Este piața unde se întâlnește munteanul cu omul de la câmp pentru a-și face schimb între produse. Păcat însă că bietul oraș e năpădit de mulțimi care au pus mâna pe comerț. La zece firme întâlnești numai una de români. In urma războjului însă românul nostru pa re că s'a mai deșteptat. S'au pus bune începuturi și poate vom vedea în curând roadele lor.

Bonteanu Vasile,
elev partic. cl. III liceul din Constanța.

Praça dos Touros — din Lisabona.

Undița de mână

— Sport —

Printre cele dintâi instrumente întrebuințate de om, la prinderea peștelui, trebue să fie, *undița de mână*. Apoi la rând și cu vremea s'au născocit acelea împletite din lemn și ață.

Ca și vânatul: înaintea curselor, săgeței și puștei a fost vremea lațului, a bobului sau mâncărei legate cu ață.

In ziua de azi dela grosolana undiță de os, a sălbatecului sau pieilor roșii, până la acea fină, ca acul unei albine și de la struna groasă cât otgonul, până la acea cât părul, s'au făcut și aici ca în toate, progrese destul de mari.

Sportul acesta al pescuitului cu undița, un sport din cele mai plăcute, mai pasionate și higienice în acelaș timp și nici de cum mai prejos decât vânatul, e unul din cele mai puțin răspândite la noi în țară. Practicat, după cum se știe, mai mult de către țărani și mahalagii mărginașii apelor și chiar de aceștia în chip cu totul rudimentar, el e privit ca ceva ridicol și înjositor de către marea majoritate a populațiunii noastre.

Nu tot așa însă, este considerat în Franța, Germania, dar mai cu deosebire în țara tuturor sporturilor, Anglia.

In aceste țări este foarte mult răspândit chiar în societatea înaltă fiind considerată de aceasta ca unul din cele mai plăcute sporturi. Probabil însă, din cauza abondenței peștelui în România, este disprețuit!

In Paris, pe Sena, se țin concursuri anuale cu premii, iar în Anglia fiecare lord, contribue cu experiența, punga și inteligența sa, spre a ridica pescuitul cu undița la perfecțiunea unei adevărate arte, atât ca mânuire cât și ca ingenioase instrumente. Pentru acei, mai ales, care sătui de plăceri sau desgustați de vieață, sleiți de orgii sau neurastenia muncii intelectuale, în palpitante licăriri de plută și smucituri de strună, ei își află una din cele mai înviorătoare înfiripări. Trăind, cu slujba creierului aproape incetată și prin mișcările corpului într'un mediu sau atmosferă

prielnică acestuia, o zi, o seară sau o singură dimineaţă, petrecută cu undiţa în mână, într'o apă bine populată de peşti, este pentru ei un miraculos balsam.

Mai mult încă. Bogatele şi excentricele americane, merg mai departe în pasiunea lor pentru acest sport aristocratic. Pe coastele Floridei şi Texasului, unde se zice că s'au construit hoteluri şi format cluburi speciale acestui sport, ele se iau la întrecere cu sportmanii în pescuirea cu undiţa, a Tarponului, un soiu de scrumbie gigantică de peşte 2 metri lungime şi 100 kgr. greutate. Aceasta numai pentru plăcerea de a prinde, căci Tarponul, nu este de mâncare !

Pescuitul cu undiţa pe lângă partea desfătătoare şi higienică, mai are şi pe aceia de lecuire. Medicii străini, recomandă foarte des, celor suferinzi de neurastenie pescuitul cu undiţa, ca unul din cel mai bun remediu atât pentru ei, cât şi un balsam alinător pentru tuberculoşi. Bine 'nţeles nu pescuitul sedentar, alene le poate prii.

Pescuitul cu undiţa este recomandat chiar intelectualilor, cărora le face oboselile intelectualilor mai suportabile, îi reinvie agilitatea corpului istovit şi lâncezit lângă masa de studii sau de scris.

Dacă se spune toate acestea, este numai pentru a spulbera, întrucâtva, dispreţul cu care acest sport e învăluit la noi.

S. Băleanu
Vâlcov

Modificarea scoarţei pământului

Apa solidă. (Ingheţată). — Cu cât ne depărtăm mai mult de equator şi ne apropiem de cei doi poli cu atât temperatura devine mai rece, mai aspră. Din această cauză în aceste regiuni orice *meteore apoase* cum e, ploaia cade sub formă de zăpadă. Zăpada căzută se topeşte foarte puţin sau deloc, astfel că peste ea vin alte zăpezi. De aici ele iau numele de *zăpezi eterne* sau *perpetue,* cari fiind supuse rând pe rând variaţiunilor de temperatură dintre zi şi noapte, cea mai mare parte se va transforma în gheţari şi câmpii de ghiaţă, mai ales că straturile mai de jos suferă o oare care presiune din cauza zăpezii de deasupra.

Nu numai însă la poli se găseşte *„zăpezi perpetue"* ci şi la equator şi tropice chiar... la înălţimi însă destul de mari unde temperatura nu se potriveşte nici de cum cu cea de la poalele muntelui.

Inălţimea ce trebuie s'o aibă un munte, pentru ca să se afle zăpezi perpetue, variază după poziţia lui.

Astfel în apropierea polilor limita zăpezilor perpetue este la 1000—1500 m., deasupra nivelului mării, mai spre centrul Europei cam pe la 3000 m., înălţime cum sunt de ex. Alpii, iar lângă equator până la 5000 m., cum e Kenia. Am spus mai sus că zăpada cu timpul se transformă în gheţari uriaşi; ei bine nu trebue să ne închipuim acum că aceşti gheţari rămân locului— ci merg şi ei târîndu-se până în locurile mai calde unde se topesc, astfel ca şi fluviul, râul etc. Apa circulă în natură şi în stare solidă. Iuţeala cu care alunecă un gheţar variază. Pe Alpi gheţarii mici abia înaintează cu câtiva cm., pe zi, iar cei mari până la 1 m.

In Scandinavia merg 40—100 m., pe an. In Groenlanda, unde gheţarii sunt cu adevărat giganţi, coboară câte 20 şi chiar 30 m. pe zi.

Aci şi pe Himalaia sunt gheţari cari trec de 100 km., lungime atingând grosimi colosale.

Dar să privim un gheţar mai de aproape. Vom vedea că e foarte mare asemănare între el şi un râu.

Ca şi râul merge mai repede spre mijloc decât pe margini; roade ca şi râul albia şi locurile pe unde trece lăsând sfărâmăturile în părţile unde se topeşte. Aceste sfărâmături formează grămezi mari cari iau numele de „morene".

Sfărâmăturile de pe marginea gheţarului provenite din roaderea stâncilor iau numele de *morene laterale"* spre deosebire de cea din cap numită *morenă frontală"*. Altădată pe spinarea lui, gheţarul poartă enorme bucăţi de stânci, cari odată cu topirea lui rămân în locuri cu totul streine atât de compoziţia cât şi de provenirea lui, prin apropriere nefiind nici un munte sau dealuri.

Aceste bucăţi de stânci iau numele de *„blocuri eratice"*.

Pietrele aduse de gheţari nefiind rostogolite, rămân colţuroase distingându-se astfel de cele rostogolite de ape.

Mai totdeauna pietrele aduse de ei sunt zgâriate, iar ridicăturile pe unde trece se rotunjesc şi se lustruesc.

Alţi gheţari fiind lângă mare sau Ocean, coboară în aceste ape dând naştere la blocuri uriaşe de ghiaţă numite „Eisberge" cari au 300—500 m., adâncime sub apă. Astfel de blocuri uriaşe se văd mai ales lângă Terra Nova, unde oceanul n'are de cât vre-o 200 m., adâncime. Aceste „Eisberge" de multe ori sunt foarte periculoase vapoarelor şi nu odată s'a întâmplat să se scufunde vapoare din cauza lor.

Alteori se topesc şi lasă să cadă în fundul mărei blocurile eratice, cari formează bucăţi izolate de stânci ce n'au nimic comun cu stratele sedimentare de prin împrejur.

Dar gheţarii nu contribuesc numai direct la modificarea litosferei ci şi indirect regulând curgerile râurilor din apropierea lor, mai ales vara pe vreme de secetă, când încep să se topească mai bine. De aici se scoate o teorie ciudată că : cu cât seceta va fi mai mare în ţinutul de prin împrejur, cu atât râul ce isvorăşte din el va fi mai bogat în apă.

Astfel prin topirea sa, prin agenţii lor, gheţarii contribuesc şi indirect la modificarea litosferei.

De marile servicii ce le aduc ei ţărilor de prin împrejur, vom vorbi în alte articole. Să vedem acum ce agenţi mai modifică scoarţa pământului.

Acţiunea vânturilor.—Vânturile modifică scoarţa litosferei lucrând direct asupra ei şi indirect asupra mărei. Acţiunea directă se simte mai ales în părţile muntoase iar la câmp în părţile nisipoase.

Când vântul bate la munte isbeşte cu tărie de stânci rupându-le pe cele mai slabe şi sfărâmând cu uşurinţă pe cele atacate de licheni.

Aceste sfărâmături, vântul le ridică în sus ducându-le aiurea şi depunându-le în straturi cari se adaugă din an în an. Astfel de straturi se formează în regiunile meridionale ale Alpilor, dintr'un pământ roşu numit *„Terra rosa"*. La fel s'a format şi podişul Pamirului etc.

Alteori vântul venind din spre mare ridică nisipul de pe ţărm ducându-l cât mai spre interiorul uscatului şi formând un fel de dealuri cari iau numele de *„Dune"*. Ele constituesc uneori o primejdie mare pentru locuitorii de pe lângă ţărmuri. Sate întregi sunt acoperite adeseori cu nisip... Europa are şi ea dune, cele mai mari însă sunt pe ţărmul francez de pe lângă golful Gasconiei numit *„Landes"* şi ţărmurile mării Nordului.

Inălţimea lor variază între 30 m., şi 80 m., atingând uneori chiar 100 m.

Din fericire aceste valuri colosale mult mai mari ca ale